

LI'I JA' STS'IBAOJ TI MATEOE TI C'USITIC AY SPAS, TI C'USITIC AY YAL TI CAJVALTIC JESUCRISTOE

*Ja' li' yaloj ti c'usitic sbi ti smuc'tatotac ti Jesu-
cristoe*

(Lc. 3.23-38)

¹ Ja' li' ts'ibabil sbiic ti smuc'tatotac ti Jesu-
cristoe. Ti Jesucristoe ja' smuc'tatot ti Davide. Ti
Davide ja' smuc'tatot ti Abraame.

² I'ayan screm ti Abraame, Isaac sbi. I'ayan screm ti Isaaque, Jacov sbi. I'ayan screm ti Jacove, Judá sbi. Ti Judae ep sbanquil yits'in. ³ Vach i'ayan screm ti Judae, Fares sbi ti june, Zara sbi ti june. Ti sme'ique Tamar sbi. I'ayan screm ti Farese, Esrom sbi. I'ayan screm ti Esrome, Aram sbi. ⁴ I'ayan screm ti Arame, Aminadav sbi. I'ayan screm ti Aminadave, Naasón sbi. I'ayan screm ti Naasone, Salmón sbi. ⁵ I'ayan screm ti Salmone, Booz sbi. Ti sme' Booze Raav sbi. I'ayan screm ti Booze, Obed sbi. Ti sme' Obede Rut sbi. I'ayan screm ti Obede, Isaí sbi. ⁶ I'ayan screm ti Isaie, David sbi, i'och ta preserente. I'ayan screm ti Davide, Salomón sbi. Ti sme' Salomone yajnil to'ox jun vinic Urías sbi.

⁷ I'ayan screm ti Salomone, Roboam sbi. I'ayan screm ti Roboame, Abías sbi. I'ayan screm ti Abíase, Asa sbi. ⁸ I'ayan screm ti Asae, Josafat sbi. I'ayan screm ti Josafate, Joram sbi. I'ayan screm ti Jorame, Uzías sbi. ⁹ I'ayan screm ti Uzíase, Jotam

sbi. I'ayan screm ti Jotame, Acaz sbi. I'ayan screm ti Acaze, Ezequías sbi. ¹⁰ I'ayan screm ti Ezequíase, Manasés sbi. I'ayan screm ti Manasese, Amón sbi. I'ayan screm ti Amone, Josías sbi. ¹¹ I'ayan screm ti Josíase, Jeconías sbi. Ti Jeconíase oy ep sbanquil yits'in. C'alal cuxul xchi'uc sbanquil yits'in ti Jeconíase, ja'o chucul ibatic ta Babilonia ti jchi'iltactic ta israelale.

¹² Tey xa'ox tspasatic ta mantal ta Babilonia ti jchi'iltactique ti c'alal i'ayan screm ti Jeconíase, Salatiel sbi. I'ayan screm ti Salatiele, Zorobabel sbi. ¹³ I'ayan screm ti Zorobabele, Abiud sbi. I'ayan screm ti Abiude, Eliaquim sbi. I'ayan screm ti Eliaquime, Azor sbi. ¹⁴ I'ayan screm ti Azore, Sadoc sbi. I'ayan screm ti Sadoque, Aquim sbi. I'ayan screm ti Aquime, Eliud sbi. ¹⁵ I'ayan screm ti Eliude, Eleazar sbi. I'ayan screm ti Eleazare, Matán sbi. I'ayan screm ti Matane, Jacov sbi. ¹⁶ I'ayan screm ti Jacove, José sbi. Ti Josee isa' yajnil, María sbi. Ti Maríae i'ayan sba yol, ja' ti Jesuse, ja' st'ujoj Riox ti chispasotic ta mantale.

¹⁷ Ja' yech i'ech' chanlajunq'uex totil me'il ti ilic tal ta Abraame c'alal to David. Naca smomtac Abraam. Ja' no'ox yech noxtoc i'ech' chanlajunq'uex totil me'il ti ilic tal ta xch'amaltac ti Davide c'alal to chucul ibatic ta Babilonia ti jchi'iltactic ta israelale, Naca smomtac David. Ti c'alal chucul ibatic ta Babilonia ti jchi'iltactique, i'ech' chanlajunq'uex totil me'il noxtoc, ja'o xa i'ayan ti Cristoe.

*Ja' li'yaloj ti i'ayan ti Jesucristoe
(Lc. 2.1-7)*

¹⁸ Ti c'alal i'ayan ti Jesucristoe, ja' yech smelol chac li'i. Ti sme'e, ja' ti Maríae, ja' sc'ubanoj ti Josee. Mu to'ox chic' sbaic. Ti Maríae ixchi'in yol ta syu'el Ch'ul Espíritu. ¹⁹ Ti Josee lec yo'on, mu sc'an xal a'yuc ti ta ox xicta ti slecome, yu'un mu sc'an xac' ta q'uexlal. Mucul ox chicta. ²⁰ Ti c'alal yech xa'ox snopoj ti Josee, ja'o la ivaychin. Isvaychin la jun anjel ta vinajel.

—José, vo'ot smomot ti Davide, mu xavat avo'on. Ic'o li Maríae. Li yol xchi'inoje ma'uc xch'amal vinic; ja' ta syu'el li Ch'ul Espíritue. ²¹ Crem ta x'ayan. Jesús xavac'be sbiin yu'un ja' chastojbe amulic, vo'oxuc ti st'ujoxuc onox li Rioxe —x'utat la yilel yu'un ti anjel ta svayiche.

²² Ja' ic'ot ti c'usi yaloj ti Rioxe ti c'alal ixch'amunbe ye ti yaj'alc'op ti ta vo'nee.

²³ Ta to xchi'in yol jun tojol tseb.

Crem ta x'ayan.

Emanuel ta sbiin yu'un ja' Riox ti chtal xchi'inotique,
xi onox ti j'alc'o.

²⁴ Ti c'alal ijulav ti Josee, ti c'usi i'albat yu'un ti anjele ixch'un. Iyic' onox ti Maríae. ²⁵ Pero muc xchi'in sbaic ta ora. Ja'to ixchi'in sbaic c'alal i'ayan ti sba yole. Ti Josee Jesús iyac'be sbiin ti unene.

2

Ja' li'yaloj ti ayyac'beic smoton unen Jesús ti p'ijil viniquetique

¹ Ti Jesuse tey i'ayan ta jteclum Belén li' ta estado Judeae. Ja'o ta scoviernoal ti Erodes. Ti c'alal ayanem xa'ox ti Jesuse, ital ta Jerusalén jayvo' p'ijil

viniquetic liquemic tal ta loq'ueb c'ac'al. ² Li' yul sjaq'uique:

—¿Bu i'ayan ti much'u sc'oplal chaspasic ta mantal, vo'oxuc li juriooxuque? Yu'un iquilticotic jp'ej c'anal c'alal teyoticotic ta jnaticotic ta loq'ueb c'ac'ale. Ja' seña ti i'ayan xa ti much'u chaspasic ta mantale. Ja' tal quich'ticotic ta muc' —xiic.

³ C'alal iya'i ti Erodese, mu xa sna' c'u tspas xchi'uc ti jchi'iltactic li' nacajtic ta Jerusalene. ⁴ Ti Erodese istac ta iq'uel scotol ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. C'alal tsobolic xa scotolique, lic sjac' bu sc'oplal ch-ayan ti Cristoe ti chtal spasotic ta mantale.

⁵ —Sc'oplal ch-ayan ta Belén li' ta estado Judeae. Ja' onox yech ists'ibaic ti yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee:

⁶ Ac'u la mi c'ox jteclum li Belen ta yosilic ti smom-tac ti Juda ti ta vo'nee,

pero ta to la xvinaj sc'oplal ta ts'acal.

Yu'un la ja' tey ta x'ayan ti much'u chtal spasotic ta mantale, vo'otic li j'israelotique, ti st'ujojotic onox ti Rioxe,

xi onox ti yaj'alc'ope —xi ti paleetique.

⁷ Ti Erodese mucul istac ta iq'uel ti p'ijil viniquetique. Isjac'be c'usi ora iyilic ti c'anale. ⁸ C'alal laj sjaq'ue —Batanic ta Belén. Ba jaq'uic yo'to c'u cha'al xataic ti unene. Mi ataique, x'ech' avalbecon yu'un chba quich' ta muc' uc —xi ti Erodese, pero chlo'lovan no'ox.

⁹⁻¹⁰ C'alal laj albaticuc ti p'ijil viniquetique, ibatic. Ti c'anal iyilic ta loq'ueb c'ac'ale, ja' babe ech'el yu'unic. C'alal iyilic ti chanav toe,

xmuyubajic ech'el. Ti c'anale tey ipaj ta stuq'uil jp'ej na yo'bu ti unene. ¹¹Tey i'och ti p'ijil viniquetique. Iyilic ti unene xchi'uc ti sme'e, ja' ti María. Iyich'ic ta muc' ti unene. Isquejan sbaic, ja'o isnijan sba ta balamil noxtoc. Iyac'beic smoton: oro, xchi'uc bec'tal pom, xchi'uc mirra. ¹²Ts'acal to i'albatic la ta svayichic yu'un ti Rioxe ti mu xa ya'uc ech' sc'oponic ti Erodese. Yech'o un c'alal isutic ta slumalique, jun xa o be istamic ech'el.

Ja' li' yaloj ti iyac' ta milel c'oxetic ti Erodese

¹³ Ti c'alal isutic xa'ox ti p'ijil viniquetique, ivaychin la ti Josee. Isvaychin la jun anjel ta vinajel.

—Lican ta ora, ic'o ech'el li unene xchi'uc li sme'e. Batanic ta Egipto. Teanic o me. Ja'to mi lacalbeique xasutic tal. Yu'un li Erodese chlic sa' li unene yu'un yo'onuc smil —x'utat la yilel.

¹⁴ Ti Josee ora ilic. Ta ac'ubaltic ibatic ta Egipto.

¹⁵ Tey inaquic. Ja'to isutic tal c'alal icham ti Erodese. Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee: “Ta la xbat ta Egipto ti Xch'amal Rioxe. Ts'acal to la chic' sutel tal”, xi ti j'alc'ope.

¹⁶ Ti Erodese, c'alal iyul ta sjol ti ilo'loat yu'un ti p'ijil viniquetique, icap tajmec. Isloq'ues mantal ti ac'u yich' milel scotol c'ox crem ta Belene. Ja' ti bu chib to sjabilalique xchi'uc ti más c'oxetique. Ti Erodese sna'oj c'usi ora iyilic c'anal ti p'ijil viniquetique, yech'o ti ja' iyac' ta milel ti c'oxetic chib sjabilale yu'un isnop ti tey capal chljaj ti unene.

¹⁷ Ja' yech ic'ot ta Belén chac c'u cha'al ic'ot ta jteclum Ramá ti ta vo'nee ti iyal ti Jeremías yaj'alc'op Rioxe:

¹⁸ Ti antsetic ta jteclum Ramae chlic la oq'uicuc. Chat la yo'onic, choq'uitaic la ti yolique. Abol la sbaic, chat la yo'onic tajmec, ja' la ti chmilbatic ti yolique, xi ti Jeremíase.

¹⁹ C'alal tey to'ox ta Egipto ti Josee, icham ti Erodes. Ti Josee isvaychin la jun anjel ta vinajel.

²⁰ —Lican, ic'o ech'el li unene xchi'uc li sme'e. Sutanic ta alumalic yo' bu lachi'iltac ta israelale. Ti much'u tsmil ox li unene icham xa —x'utat la yilel yu'un ti anjele.

²¹ Ilic ti Josee, iyic' tal ti unene xchi'uc ti sme'e. Iyulic li' ta jlumaltique. ²² Ti c'alal iyulique, yan xa o covierno ochem li' ta estado Judeae. Ja' xa ochem screm ti ánima Erodes, Arquelao sbi. Ti c'alal iya'i ti Josee, ixi'. Muc xnaqui li' ta Judeae. I'albat la ta svayich yu'un ti Rioxe ti ac'u ba nacluc ta estado Galileae. ²³ Yech'o ti ta jteclum Nazaret ba nacluque. Ja' ic'ot ti yech onox ts'ibabil sc'oplal yu'un yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee: “Jesus Nazaret”, xi la sc'oplal yu'un ti crixchanoetique —xiic.

3

Ja' li' yalaj ti lic yal a'yuc sc'op Riox ti Juan j'ac'-ich'vo'e

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

¹ Ti c'alal tey to'ox ta Nazaret ti Jesuse, ti Juan j'ac'-ich'vo'e lic yal a'yuc sc'op Riox ta xocol balamil li' ta estado Judeae.

² —Ictaic xa spasel li c'usitic chopole yu'un chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe —xi.

³ Ti Juane ts'ibabil onox sc'oplal yu'un ti Isaías yaj'alç'op Riox ti ta vo'nee. Ja' yech ists'iba chac li'i:

Ta to xtal jun jchi'iltic ta israelal,
tsots ch-avetaj ta xocol bamil.

“Chtal xa ti Cajvaltique.

Ictaic xa spasel li c'usitic chopole.

Xach'unbeic me ti c'usitic chayalbeique”,
xi chalbe ti jchi'iltactique, xi onox ti Isaías.

⁴ Ti Juane jalbil tsatsal cameyo sc'u'. Nucul xchuc xch'ut. Naca cochi' xchi'uc ajapom islajes.

⁵ Ti jchi'iltactic ta israelale ti li' nacajtic ta Jerusale, xchi'uc ti much'utic li' nacajtic ta sjunlej estado Judeae, xchi'uc ti much'utic tey nacajtic ta ti' uc'um Jordane, ba ya'iic c'usi chal ti Juane. ⁶ Ti much'utic jamal iyalic ti c'usitic chopol tspasique, i'ac'batic yich'ic vo' ta uc'um Jordán yu'un ti Juane.

⁷ Ti Juane iyil ti tey chc'ot ep ti much'utic ochemic ta fariseoale xchi'uc ti much'utic ochemic ta saduceoale. C'ot sc'anic ich'vo' uc.

—Li vo'oxuque ja' achi'ilic li quiletel chone. Ti c'alal cha'i ti chtal c'oc' li chone, chjativ. Ja' yechoxuc uc. ¿Mi'n ava'iic xa ya'el ti chavich'ic castico ti tal ac'anic ta ora li ich'vo'e? ⁸ Mi chavich'ic vo'e, ja' tsc'an ti j'ech'el xavictaic spasel li c'usitic chopole. ⁹ Mu me xanopic yech chac li'i: “Ja' jmuc'tatoticotic ti Abraame, yech'o un chicuxioticotic onox ta sbatel osil uc”, mu me xachiic. Chacalbeic, ti Rioxe xu' tsc'atajes ta smom Abraam li tonetic li'i. ¹⁰ Li vo'oxuque co'oloxuc xchi'uc te'el lo'bol ti chopol ta lo'bel sate. Tombil xa yeq'uelal ta yoc yu'un chboje loq'uel scotol. Chich' chiq'uel. ¹¹ Li vo'one ja' no'ox chcac'be

yich'ic vo' ti much'utic chictaic spasel li c'usitic chopole. Pero oy much'u ts'acal to ta xtal, más oy syu'el. Li vo'one mi ja'uc slichel xonob, mu xlic cu'un yu'un mu c'u xitun o. Ja' chayac'be achi'inic ti Ch'ul Espíritue ti co'ol xchi'uc c'oq'ue yu'un ja' tsloq'ues o li c'usitic chopol ta avo'onique. ¹² Ti much'utic tsc'anic loq'uesbel li c'usitic chopol ta yo'onique, ja' chbatic ta vinajel. Yan ti much'utic mu sc'anic loq'uesbele ja' ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Co'ol xchi'uc ti much'u ta sjic'a strigoe. Ti c'alal xlaj sjic'ae, ta xch'ol ta stenal. Li yoctaque ta xchic' —x'utatic yu'un ti Juane.

*Ja' li' yaloj ti iyich' vo' ti Jesuse
(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)*

¹³ Ti c'alal yolel chac' ich' vo' ti Juane, ja'o iloc' tal ta estado Galilea ti Jesuse, tey ic'ot ta uc'um Jordán yu'un tsc'an ti ch-ac'bat yich' vo' yu'un ti Juane.

¹⁴ Ti Juane mu sc'an xac'be yich' vo' ti Jesuse.

—Vo'ot chavac'bon quich' vo' ti yechuque. Ma'uc yech smelol ti vo'on chacac'be avich' vo'e —xi ti Juane.

¹⁵ —Ac'bon quich' vo'. Ja' jts'acubtastic scotol ti c'usi tsc'an ti Rioxe —xi ti Jesuse.

Yech'o un ti Juane iyac'be yich' vo' ti Jesuse. ¹⁶ Ti c'alal laj yich' vo' ti Jesuse, iloc' ta uc'um. Ja'o ijam li vinajele. Iyil iyal tal ta sba ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe. Co'ol xchi'uc paloma yilel. Ja'o ichi'ine yu'un ti Ch'ul Espíritue. ¹⁷ Ti Rioxe ic'opoj tal ta vinajel.

—Li'i ja' Jch'amal, jc'anoj tajmec. Jun co'on yu'un —xi.

4

Ja' li' yaløj ti chlo'loat ox yu'un totil pucuj ti Jesuse

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

¹ Ti c'alal laj yich' vo' ti Jesuse, iyulesbat ta sjol yu'un ti Ch'ul Espíritue ti chbat ta xocol balamile yo' xq'uele o yu'un ti totil pucuje mi ta xch'un lo'loele.

² Ti c'alal tey ta xocol bamil ti Jesuse, muc xve' cha'vinic c'ac'al xchi'uc cha'vinic ac'ubal. Lic vi'najuc. ³ Ti c'alal chvi'naj xa tajmeque, ja'o ic'ot ti totil pucuje, Satanás sbi. C'ot slo'lo ti yaloje.

—Ti mi yech ti vo'ot Xch'amalot li Rioxe, alboquic li tonetic li'i ac'u c'atajuc ta pan —xut.

⁴ —Ts'ibabil ta sc'op Riox ti mu ta panuc no'ox chicuxiotoxicotique. Ja' tsc'an ta jch'unbeticotic noxtoc li c'usític chiyalboticotic ti Rioxe —xi ti Jesuse.

⁵ Ti pucuje iyic' tal ta Jerusalén ti Jesuse. Isva'an ta jol templo.

⁶ —Ti mi yech ti vo'ot Xch'amalot li Rioxe, jip aba yalel. Ts'ibabil ta sc'op Riox ti “chastacbe tal anjeletic ti Rioxe yo' mu c'u xapas oe. Ja' stsacoj chac'ot yo' mu xayayij o ta tone”, xi ts'ibabil —x'utat yu'un pucuj ti Jesuse.

⁷ —Ts'ibabil noxtoc ta sc'op Riox ti mu xu' jq'uelbeticotic yo'on ti Rioxe —x'utat yu'un Jesús ti pucuje.

⁸ Ti pucuje iyic' muyel ta jp'ej toyol vits noxtoc ti Jesuse. Ora iyac'be yil sjunlej bamil ta syu'el xchi'uc ti c'u x'elan tspas mantal li jyu'eletique, xchi'uc ti c'u x'elan ich'bilic ta muq'ue.

9 —Chacac'be acuentain sjunlej mi chavich'on ta muq'ue, mi chaquejletaone —xi ti pucuje.

10 —Batan, Satanás. Mu jch'un li c'usi chavalbone. Ts'ibabil ta sc'op Riox ti stuc no'ox chquich'ticotit ta muc' ti Rioxe, ti ja' ta jpasticotic ti c'usi tsc'ane —x'utat yu'un Jesús ti pucuje.

11 Ti pucuje ibat. Ja'o ital ta ora anjeletic, tal scoltael ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ta estado Galilea lic chanubtasvanuc ti Jesuse

(Mr. 1.14-20; Lc. 4.14-15; 5.1-11; 6.17-19)

12 C'alal iya'i ti Jesuse ti itiq'ue ta chuquel ti Juane, isut ta Galilea. 13 Ja' iscomtsan li slumale, ja' li Nazarete, tey ba nacluc ta jteclum Capernaum. Li Capernaume ta ti'nab yo' bu yosil smomtac ti Zabulone xchi'uc ti Neftalí ti ta vo'nee. 14 Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee.

15 Li yosil smomtac ti Zabulone xchi'uc li yosil smomtac ti Neftalí ti ta vo'nee, chlic ta ti'mar c'alal to jech uc'um Jordán, Galilea chac'beic sbi ti namal crixchanoetic tey chtal naclicuque.

16 Ti jchi'iltactique ti ts'acal to chtal naclicuque teyo'e, abol sbaic.

Ts'acal to jun yo'onic yu'un ja' tey chul ta slumalic ti much'u st'ujoj Riox chistojbotic li jmulti-que,

xi onox ti Isaías.

17 C'alal ba nacluc ta Capernaum ti Jesuse, ja'o lic yal:

—Ictaic xa spasel li c'usitic chopole yu'un chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe —xut ti jchi'iltactique.

18 Ti c'alal tey chanav ta ti'ti'nab ta estado Galilea ti Jesuse, tey iyil cha'vo' jchi'iltic ta israelal, sbanquil yits'in no'ox sbaic. Li banquilale Simón sbi. Pedro li xcha'p'elel sbie. Andrés sbi li its'inale. Tey yolel tsjipic ta nab snuti'ic tsacobil choy yu'un tsacchoy yabtelic.

19 —La' chi'inicon, ta jel avabtelic. Chajchanubtasic c'uxi chba avic'becon tal crixchanoetic —x'utatic yu'un ti Jesuse.

20 Ora iyictaic o li tsacchoye, ja' ba xchi'inic ti Jesuse.

21 Ijelav ech'el ti Jesuse xchi'uc li cha'vo' jchi'iltique. Tey iyil otro cha'vo', sbanquil yits'in no'ox sbaic uc. Ja' scremotic ti Zebedeoe. Li banquilale Jacobo sbi. Li its'inale Juan sbi. Tic'ajtic ta canova xchi'uc stotic, yolel ta sts'isic snuti'ic tsacobil choy yu'un jatem.

—La' chi'inicon —x'utatic yu'un ti Jesuse.

22 Tey iscomtsanic ti stotique xchi'uc ti scanovaique, ja' ba xchi'inic ti Jesuse.

23 Ti Jesuse ixanav ta sjunlej estado Galilea xchi'uc li yajchanc'optaque. Ixchanubtas jchi'iltactic ta israelal ta scotol bic'tal temploetic. Ja' iyal ti ista xa yora tspasvan ta mantal ti Rioxe. Icol yu'un ep jchameletic noxtoc, c'usuc no'ox ipic o ti crixchanoetic. 24 Ivinaj ta sjunlej estado Siria ti icol yu'un ep jchameletique. Yech'o un ti butic i'ech' ti Jesuse tey iyiq'uiic tal ti jchameletique. Ep ta tos chamel cha'iic. Jlom oy c'usi c'ux cha'iic, jlom ochem pucuj ta yo'onic. Oy jtup'-iq'uetic, oy much'utic ch'abal yip jun yoc sc'obic. Ti Jesuse icol yu'un scotol. 25 Ep tajmec crixchanoetic ixchi'inic ech'el ti Jesuse.

Ja' ti much'utic tey nacajtíc ta Galileae, xchi'uc ta Decapolise, xchi'uc li' ta Jerusalene, xchi'uc ta yan jteclumetic li' ta estado Judeae, xchi'uc ti much'utic tey nacajtíc ta jech uc'um Jordane.

5

*Ja' li' yalój ti ichanubtasvan ta jp'ej vits ti Jesuse
(Lc. 6.20-23)*

¹ C'alal iyil ti Jesuse ti bats'i ep tajmec stsoboj sbaic ti jchi'iltactic ta israelale, imuy jts'uj ta ch'ut vits, tey ichoti. Lichotioticotic uc, vo'oticotic li ya-jchanc'opoticotique. Ibatíc uc ti much'utic sjunul yo'on cha'iic c'usi chal ti Jesuse. ² Ti Jesuse lic chanubtasvanuc.

³—Ti much'utic sna'ojjic ti muc bu lec yo'onique, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un chlic pasaticuc ta mantal yu'un ti Rioxe.

⁴ 'Ti much'utic choq'uita sbaic yu'un li smulique, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un chpatbat yo'onic yu'un ti Rioxe.

⁵ 'Ti much'utic mu sna' stoy sbaique, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un ta slumalinic ti ach' balamile.

⁶ 'Ti much'utic sjunul yo'on tsc'anic lecubtasbel yo'onique, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un ta xlecubtasbat yo'onic yu'un ti Rioxe.

⁷ 'Ti much'utic chc'uxubinvanique chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un ta xc'uxubinatic yu'un ti Rioxe.

⁸ 'Ti much'utic sjunul yo'on tspace li c'usitic lec chil ti Rioxe, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un chba sq'uelbeic sat ti Rioxe.

⁹ 'Ti much'utic tspajesic c'ope chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un "jch'amaloxuc", x'utatic yu'un ti Rioxe.

¹⁰ 'Ti much'utic ch-ilbajinatic o ti c'usitic lec tspasique, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un chlic pasaticuc ta mantal yu'un ti Rioxe.

¹¹⁻¹² 'Li vo'oxuque mi chopol c'usi chayalbeic o crixchanoetic ti avich'ojicon ta muq'ue, mi chay-ilbajinique, mi chasnopbe amulique, mu xavat o avo'onic. Junuc no'ox avo'onic yu'un lec ti c'usi chc'ot ataic ta vinajele. Ja' yech i'ilbajinatic ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'ne uque.

*Ja' li' yaløj ti co'ol c'u cha'al ats'am ya'el ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe
(Mr. 9.50)*

¹³ 'Li vo'oxuque co'oloxuc c'u cha'al ats'am ya'el yu'un vo'oxuc ta xlecub avu'unic li balamile. Ti mi lec li c'usitic chapasique, chatunic li' ta sba balamile. Ti mi chopol li c'usitic chapasique, mu c'u xatunic o. Co'ol c'u cha'al ats'am ti mu xa bu chi'e, mu xa c'u stu. Chich' taniel. Chtec'ulanat yu'un li crixchanoetique.

Ja' li' yaløj ti co'ol c'u cha'al luz ya'el ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe

¹⁴ 'Li vo'oxuque co'oloxuc c'u cha'al luz ya'el li' ta sba balamile. Chavaq'uic iluc ti lec avo'onique, ja' chilic o li crixchanoetique ti xu' chlecub yo'onic uque. Co'ol xchi'uc jun jteclum ta jolvits, lec xvinaj, mu stac' naq'uel. ¹⁵ Ja' no'ox yech noxtoc c'alal ta jtsan jcastique, mu jmactic ta almul. Toyol onox chcac'tic yo' xilic o osil scotol ti much'utic

teyic ta yut nae. ¹⁶ Li vo'oxuque ja' yech tsc'an chv-inaj ti lec avo'onique yo' xilic o li crixchanoetique, yo' xlic yich'ic o ta muc' ti Jtotic Riox ta vinajele —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti chc'ot scotol ti c'usitic yaloj ti Rioxe

¹⁷ Iyal noxtoc ti Jesuse:

—Mu me xanopic ti tal jch'aybe smantal ti Rioxe xchi'uc ti c'usitic iyalic ti yaj'alc'optac ti ta vo'nee. Ma'uc tal jch'ay; tal jts'acubtas scotol. ¹⁸ Ta melez chacalbeic, c'alal mu to'ox chlaj li vinajel balamile, mi jp'el mu xch'ay ti c'usitic yaloj ti Rioxe, persa chc'ot scotol. ¹⁹ Ti much'u mu xch'un jtosuc li smantaltac Rioxe, mi ja' yech ta xchanubtas li crixchanoetique, ja' mu tsotsuc yabtel chc'ot yo' bu tspas mantal ti Rioxe. Ti much'u ta xch'un scotol smantal ti Rioxe, mi ja' yech ta xchanubtas li crixchanoetique, ja' tsots yabtel chc'ot yo' bu tspas mantal ti Rioxe. ²⁰ Chacalbe ava'iic, ti much'utic ta xchanubtasvanic ta smantaltac Rioxe xchi'uc li jfariseoetique, chalic ti lec yo'onique. Yan li vo'oxuque ja' tsc'an ti ta melez lec avo'onique. Mi ja' yechoxuc chac c'u cha'al li jfariseoetique, mu xu' cha'ochic uc yo' bu tspas mantal ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti mu me jcapan jbatique

(Lc. 12.57-59)

²¹ 'Ava'yojic ti i'albatic ti vo'ne moletique ti mu me xmilvanique. “Ti much'u chmilvane milic”, x'utatic. ²² Li vo'one chacalbeic, ti much'u tscapan li xchi'ile, xchi'uc ti much'u “mu c'u balot o”, xut li xchi'ile, xchi'uc ti much'u “toj sonsoot”, xut li

xchi'ile, co'ol smul c'u cha'al li jmilvanejetique. Co'ol chba yich'ic castico ta c'oc'.

²³⁻²⁴ Ja' tsc'an ti lec xavil abaic ta acotolique. Mi chba avac'be smoton Riox yo' xchic'obil smotone, mi tey iyul ta ajol ti oy amul yu'un lachi'ile, tey ictao comel ta sts'el xchic'obil smoton Riox li c'usi avich'oj ech'ele. Ba'yi ba lajesbo yo'on ti much'u oy amul yu'une. Mi ilaj yo'one, xtal avac'be smoton ti Rioxe.

²⁵ 'Mi oy bu ata amul yu'un lachi'ile, tsc'an ti chba alajesbe yo'on ta orae. Ti mi mu xba alajesbe yo'one, chayic' ech'el ta stojol jmeltsanejc'op. Li jmeltsanejc'ope chayac' ta sc'ob jchabiejtemplo. Li jchabiejtemploe chastic' ta chuquel. ²⁶ Ta melez chacalbeic, mi mu xapasic chac c'u cha'al lacalbeique, li jmeltsanejc'ope chac' atojic scotol lamulique.

*Ja' li' yalaj ti mu me xpich' co'ontic yan antse
(Mt. 18.8-9; Mr. 9.43-47)*

²⁷ 'Ava'yojic ti i'albatic ti vo'ne moletique ti mu me sa' yantsique, ti mu me sa' yajmul li antsetique. ²⁸ Li vo'one chacalbeic, ti much'utic chpich' yo'on antsetique, co'ol xa xchi'uc yants chc'ot. Ti much'utic chpich' yo'on viniquetique, co'ol xa xchi'uc yajmul chc'ot.

²⁹ 'Mi ja' chata o amulic lasatique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi asatic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile, abol abaic. ³⁰ Ja' no'ox yech noxtoc mi ja' chata o amulic lac'obique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi ac'obic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile, abol abaic.

Ja' li' yaløj ti mu xu' jch'ac cajniltique
(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

³¹ 'Ava'yojic noxtoc ti i'albatic ti vo'ne moletique: “Ti much'u ta xch'ac yajnile, ac'u smelt-sanbe svunal ti ixch'ac xa sbaique, ac'u yac'be ti yajnile. Ja'to mi oy svunale xu' xch'ac sbaic”, x'utatic onox. ³² Li vo'one chacalbeic, ti much'u ta xch'ac yajnile, mi muc bu sa'oj yajmul ti ta xch'aque, co'ol xchi'uc isa' yajmul ya'el ti yajnile yu'un ixch'ac. Ti much'u chic' ch'acbalal antse, co'ol xchi'uc yants chc'ot noxtoc —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti yechuc me li c'usitic chcaltique

³³ Iyal noxtoc ti Jesuse:

—Ava'yojic noxtoc ti i'albatic ti vo'nee: “Mi chava'anic ta rextico ti Rioxe, xapasic me li c'usi chavalique”, x'utatic onox. ³⁴ Li vo'one chacalbeic, mu me xava'anic ta rextico li vinajele, yu'un ja' tey chotol tspas mantal ti Rioxe. ³⁵ Mu me xava'anic ta rextico li balamile, yu'un ja' scuentainoj ti Rioxe. Mu me xava'anic ta rextico li jteclum Jerusalene, yu'un ja' st'ujøj ti Rioxe. ³⁶ Mu me xava'anic ta rextico lajolique, yu'un ja' spaso j ti Rioxe. Li stsatsal ajolique mu stac' xasacubtasic, mu stac' xavic'ubtasic. ³⁷ Yechuc me li c'usi chavalique. Ti mi chanopic c'ope, ja' mulil.

Ja' li' yaløj ti tsc'an ta jc'uxubintic jcrontatique
(Lc. 6.27-36)

³⁸ 'Ava'yojic ti i'albatic ti vo'nee: “Ti mi at'usbe jp'ejuc sat achi'ile, chavich' t'usbel jp'ejuc asat uc. Ti mi acolesbe jp'ejuc stanal ye achi'ile, chavich' colesbel jp'ejuc stanal ave uc”, x'utatic.

³⁹ Li vo'one chacalbeic, ti much'u ilbaj xayilique, ts'iquic me. Ti mi oy much'u chasmajbe jot xoccon asate, albo ti xu' tsmaj xcha'jotole. ⁴⁰ Ti mi oy much'u chastic'be amul ta stojol li jmeltsanejc'opetique, mi chaspojbe lacamisae, ac'bo. Ac'bo noxtoc lapimilc'u'e. ⁴¹ Ti mi oy much'u chayalbe chacuchbe ech'el yicats junuc revae, cuchbo ech'el chibuc reva. ⁴² Ti mi oy much'u chasc'anbe li c'usuc avu'une, ac'bo. Ti mi oy c'usi chaxch'amunbee, mu me xajalan —xiyutoticotic ti Jesuse—.

⁴³ 'Ava'yojic noxtoc ti i'albatic ti vo'nee: “C'uxubinic lachi'ilique. Lacrontaique crontainic”, x'utatic. ⁴⁴ Li vo'one chacalbeic, c'uxubinic acrontaic. C'anbeic bentisyon ti much'utic chopol c'usi chayalbeique. Lec xac'oponic ti much'utic mu sc'an sq'uel asatique. C'oPONbeic Riox ti much'utic chayilbajinique. ⁴⁵ Ti mi yech chapasique, chvinaj ti xch'amaloxuc xa ti Jtotic Riox ta vinajele. Ti Rioxe ta xloc' tal yu'un li c'ac'ale scuenta scotol crixchanoetic, ac'u mi lec yo'onic, ac'u mi chopol sjolic. Ja' no'ox yech li vo'e chiyac'botic ta parejo. Ja' chvinaj o ti sc'anoj scotol crixchanoetique. ⁴⁶ Ti mi ja' no'ox ac'anojic li much'utic sc'anojoxuque, mu xvinaj ti lec avo'onique. Co'oloxuc xchi'uc jc'an-loc'-c'usiticuc. ⁴⁷ Ti mi ja' no'ox chac'oPONic li much'utic lec xavojtiquinique, mu xvinaj ti lec avo'onique. Co'oloxuc xchi'uc li much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. ⁴⁸ Li vo'oxuque tsc'an chvinaj ti lec avo'onic chac c'u cha'al chvinaj slequil yo'on ti Jtotic Riox ta vinajele —xiyutoticotic ti Jesuse.

6

Ja' li' yaløj ti iyal ti c'u x'elan chcac' jlimoxnatic ti Jesuse

¹ Liyalboticotoc noxtoc ti Jesuse:

—Mu me xatoy o abaic ti c'alal chapasic c'usitic tsc'an ti Jtotic Riox ta vinajele. Mi chac'anic o ich'el ta muq'ue, mu xayac'be amotonic ti Rioxe. ² Ti c'alal chavac' alimoxnaique, mu me xa'i'onicuc to chac c'u cha'al ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti yalojique. Ti c'alal chac' slimoxnaic ta bic'tal temploetique, mi ta cayatic, chalic to a'yuc yo' x'ich'eic o ta muc' yu'un li crixchanoetique. Ta melez chacalbeic, ti much'utic yech tspasique ja' no'ox lec ch-ileic yu'un li crixchanoetique; mu c'u stu ch-ileic yu'un ti Rioxe. ³ Ti c'alal chavac' alimoxnaic li vo'oxuque, mu me xanopic ti chavaq'uic iluque. ⁴ Ac'u mi mucul chavaq'uic, ti Jtotic Rioxe yiloj onox. Chayac'beic bentisyon. Li bentisyon chayac'beique chilic scotol crixchanoetic.

Ja' li' yaløj ti iyal c'u x'elan ta jc'opontic Riox ti Jesuse

(Lc. 11.2-4)

⁵ Ti c'alal chac'oponic Rioxe, mu me xanopic chac c'u cha'al tsnopic ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti yalojique. Yu'un ich'el no'ox ta muc' tsc'anic ti c'alal tsva'an sbaic ta bic'tal temploe-tique, mi ta yesquinail cayaetic, ti c'alal tsc'oponic Rioxe. Ta melez chacalbeic, ti much'utic yech tsnopique ja' no'ox lec ch-ileic yu'un li crixchanoetique; mu c'u stu ch-ileic yu'un ti Rioxe. ⁶ Ti c'alal chac'oponic Riox li vo'oxuque, mu me xanopic ti chavaq'uic iluque. Q'uejo aba atuc ti c'alal

chac'opon Rioxe. Ac'u mi atuc chac'opon, ti Jtotic Rioxe yiløj onox. Chayac'beic bentisyon. Li bentisyon chayac'beique chilic scotol crixchanoetic.

⁷ Ti c'alal chac'oponic Rioxe, mu me teyuc no'ox chavalulanbeic ti c'usi avalbeic xae chac c'u cha'al tsc'oponic yajsantoic ti much'utic ma'uc jchi'iltique. Le'e yu'un tsnopic ti ja'to yech cha'ibatic o ti ep ta ech'el chalbeique. ⁸ Li vo'oxuque mu me xapasic yech. Ti Jtotic Riox ta vinajele sna'oj ti c'usitic chtun avu'unic ti c'alal mu to'ox chac'anbeique. ⁹ Ti c'alal chac'oponic Rioxe, xavalic chac li'i:

Tot, Cajval, teyot ta vinajel, ac'u quich'oticotic ta muc' jcotolticotic li' ta sba balamile.

¹⁰ Ja' ta jc'anticotic ti chapas mantal atuc li' ta sba balamile.

Ta vinajele ja' tspasic li c'usitic lec chavile.

Ja' no'ox yech ac'u jpasticotic li' ta sba balamil li c'usitic lec chavile.

¹¹ Ac'bon jve'elticotic lavie.

¹² Ac'boticotic pertonal yu'un jmulticotic yu'un icac'beticotic xa pertonal li much'utic ista smul cu'unticotic.

¹³ Coltaoticotic yo' mu jpasticotic o li c'usitic chopole.

Vo'ot chapas mantal ta sbatel osil.

Vo'ot oy alequilal ayu'elal.

Vo'ot chaquich'ticotic ta muc' ta sbatel osil.

Toj lec ti ja' yech chc'ote,

xachiic ti c'alal chac'oponic Rioxe.

¹⁴ Mi chavaq'uic ta pertonal ti much'u oy smul avu'unique, ja' no'ox yech chayac'beic pertonal yu'un amulic uc ti Jtotic Riox ta vinajele. ¹⁵ Ti

mi mu xa'ac'vanic ta pertonale, ja' no'ox yech mu xayac'beic pertonal yu'un amulic uc ti Jtotic Riox ta vinajele —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti mu me xcac'tic iluc mi quictaøj cotique

¹⁶ Iyal noxtoc ti Jesuse:

—Mi chavicta avotic c'alal chac'oponic Rioxe, mu me xapasic chac c'u cha'al tspasic ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti yaløjique. Yu'un tsbon satic ta tanil ti' c'oc' yo' xvinaj o ti yictaøj yotique. Ta melel chacalbeic, ti much'utic yech tspasique ja' no'ox lec ch-ileic yu'un li crixchanoetique; mu c'u stu ch-ileic yu'un ti Rioxe. ¹⁷⁻¹⁸ Ti c'alal chavicta avotic li vo'oxuque, mu me xanopic ti chavaq'uic iluque. Tuso ajolic, poco asatic chac c'u cha'al chapasic onoxe yo' mu xvinaj o ti avictaøj avotique. Ti Jtotic Riox ta vinajele yiløj onox, chayac'beic bentsiyon. Li bentsiyon chayac'beique chilic scotol crixchanoetic.

Ja' li' yaløj ti ac'u jtsob jc'ulejalitic ta vinajele (Lc. 12.32-34)

¹⁹ Mu me xatsob ac'ulejalic li' ta sba balamile. Li'toe chlaj ta vach chon li c'usuc avu'unique, chcuxin, chbat ta j'elec'. ²⁰ Li c'usuc avu'unique más lec aq'uic tunuc yu'un Riox yo' oy o ac'ulejalic ta vinajele. Teyo'e mu x'och vach chon sep' ac'u'ic, mu xcuxin, mu x'och j'elec'. ²¹ Ti bu lac'ulejalique, ja' tey batem avo'onic.

Ja' li' yaløj ti mi chic'uxubinvanotique, lec jsatic ya'el (Lc. 11.33-36)

22 'Mi chac'uxubinic achi'ilique, co'ol xchi'uc lec asatic ya'el yu'un chavaq'uic tunuc yu'un Riox li c'usuc avu'unique. Mi yech chapasique, lec chabatic. 23 Yan ti mi mu xac'uxubinvanique, co'ol xchi'uc ma'satoxuc ya'el yu'un mu xavaq'uic tunuc yu'un Riox li c'usuc avu'unique. Mi yech chapasique, chopol chabatic. Ja' ta xch'ay xava'iic li sc'op Rioxe ti ava'yojic xae. Más to chopol chabatic.

Ja' li' yalaj ti mu xu' chitunotic yu'un Riox mi ja' no'ox ta co'ontic li taq'uine

(Lc. 16.13)

24 'Mu xu' mi cha'vo' avajvale. Co'ol xchi'uc jun mozoil ti mu xu' cha'vo' yajvale. Mi cha'vo' yajvale, li june chopol chil; li june lec chil. Li june yich'oj ta muc'; li june mu xich' ta muc'. Ja' no'ox yech mu xu' chatunic yu'un Riox mi ja' no'ox ta avo'onic li taq'uine.

Ja' li' yalaj ti mu me c'usi xcat o co'ontique

(Lc. 12.22-31)

25 'Yech'o un chacalbeic, mu me xavat avo'onic ti c'uxi chacuxiic li' ta sba balamile, ti c'uxi chave' chavuch'ic vo'e, ti bu chata ac'u' apoq'uique. Yu'un ja' layac'be apat axoconic ach'ulelic ti Rioxe, yech'o un chac' ave'elic, chac' ac'u'ic.

26 Q'uelavilic li mutetique, mu sna' x'abtejic. Mu sna' x'ovolajic, mu sna' xc'ajavic, ch'abal stenal sve'elic. Ja' chmac'linatic yu'un ti Jtotic Riox ta vinajele. Ali vo'oxuque más to chaxc'uxubinic.

27 Ac'u mi xavat avo'onic, mu xanatubic o cha'ch'ixuc.

28 '¿C'u yu'un ti chavat o avo'onic ti bu chata ac'u' apoq'uique? Q'uelavilic c'u slequil ta xch'i

li nichimetic ta stentejtique. Pero mu x'abtejic, mu sjal sc'u'ic. ²⁹ Chacalbe ava'iic. Ti Salomón ti ta más vo'nee jc'u'lej tajmec, lequic sba ti sc'u' spoq'ue, pero mu xco'olaj xchi'uc li nichime. ³⁰ Li ts'i'lele bats'i yox tajmec lavie, pero oc'ob cha'ej chich' tiq'uel ta jorno, chta'aj o pan. Ac'u mi muc bu jal ta xch'i li ts'i'lele pero bats'i yox tajmec xcha'le ti Rioxe. ¿Mi ja' xa mu xayac'beic ac'u'ic ya'el un? Yu'un mu to chach'unic. ³¹ Yech'o un mu me xavat avo'onic ti c'uxi chave' chavuch'ic vo'e, ti bu chata ac'u'ique. ³² Ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe chat yo'onic. Li vo'oxuque sna'oj c'usitic chtun avu'unic ti Jtotic Riox ta vinajele. ³³ Yech'o un ch'unic c'usi chayalbeic ti Rioxe. Mi ach'unique, chayac'beic ti c'usitic chtun avu'unique. ³⁴ Mu me xavat avo'onic c'usi chapasic li oc'obe yu'un mu xana'ic c'usi chc'ot. Ta'luc o me ti c'u x'elan avocolic jujun c'ac'ale. Mu me xasa'ic yan —xiyutoticotic ti Jesuse.

7

*Ja' li' yaloj ti mu me jnopbetic smul jchi'iltique
(Lc. 6.37-38, 41-42)*

¹ Iyal noxtoc ti Jesuse:

—Mu me xanopbe smul achi'il yo' ti mu xayalbe o ti Rioxe ti oy amule. ² Ti c'u x'elan abol sba avu'un lachi'ile, ja' no'ox yech chayac'be castico ti Rioxe. ³ Ac'u mi mu c'usi más chopol tspas lachi'ile, li vo'ote yochelot ta sq'uelel. Mu xava'i aba ti más to chopol li c'usi chapase. ⁴ “Chopol ti x'elan chapase”, xavut lachi'ile, pero ¿c'uxi chap'ijubtasvan ti más to chopol c'usitic chapas li

vo'ote? ⁵ Li vo'ote chanop ti mu c'usi chopol chapse. Mi chac'an chap'ijubtas lachi'ile, ja' tsc'an ti vo'ot ba'yi chavicta spasel li c'usitic chopole. Mi avil xa ti lecote, xu' xa xap'ijubtas lachi'ile.

⁶ 'Ti much'u mu sc'an albel li sc'op Rioxe ti ja' chacuxiic o ta sbatel osile, mu xacha'albe. Yu'un ja' xchi'il li ts'i'e ti mu xa'i pajesel c'alal chti'vane. Ja' xchi'il noxtoc li chitome ti tstec'ulan li nats'il bu toyol stojole ti leclec sbae.

Ja' li'yaloj mi ta jc'anbetic c'usitic chtun cu'untic ti Rioxe, chiyac'botic
(Lc. 11.9-13; 6.31)

⁷ 'Mi mu xavicta abaic ta sc'anulanbel ti Rioxe, ta onox xayac'beic li c'usitic chac'anique. Co'ol xchi'uc li much'u tsa' c'usi chtun yu'une, tsta. Co'ol xchi'uc li much'u chc'opoj ta ti'nae, chtac'bat. ⁸ Li much'utic mu xicta sba ta sc'anele, ch-ac'batic.

⁹ 'Li vo'oxuque, ti c'alal chasc'anbeic pan lach'amalique, ma'uc ton chavac'beic. ¹⁰ Ti c'alal chasc'anbeic choye, ma'uc chon chavac'beic. ¹¹ Li vo'oxuque chopol ajolic pero xana'ic c'usi lec chavac'beic lach'amalique. Ti Jtotic Riox ta vinajele más lec c'usi chayac'beic mi chac'anbeique.

¹² 'Ti mi chac'an ti lec chayil li crixchanoetique, ja' tsc'an ti lec chavil uque. Ja' yech chal li sc'op Rioxe ti sts'ibaojic ti Moisesse xchi'uc ti yan yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee.

Ja' li'yaloj ti vocol ta tael li sbelel vinajele
(Lc. 13.24)

13-14 'Vocol ta tael li sbelel vinajele pero sa'ic me. Ep ti much'utic chbatic ta c'oq'ue yu'un mu vocluc ta tabel sbelel. Jayvo' no'ox ti much'utic chbatic ta vinajele. Ja' no'ox chbatic ti much'utic chich'ic ta muc' ti Rioxe —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti c'u x'elan chquiltic ti much'utic chlo'lovanique

(Lc. 6.43-44)

¹⁵ Iyal noxtoc ti Jesuse:

—P'ijaníc me, mu me xach'unic lo'loel yu'un ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe. Yu'un chtal sc'oponoxuc manxoic yilel chac c'u cha'al chij, pero li yo'onique ja' chac c'u cha'al li oq'uile. ¹⁶ Ja' chavilic o ti c'usi tspasique. Ana'ojic ti mu xataic uva ta jtec' ch'ixe, ti mu xataic ic'ux ta saquil ch'ixe. Ja' no'ox yech ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe, mu c'usi lec chataic yu'un. ¹⁷ Li te'el lo'bol ti bu onox leque, lec li sate. Ti bu onox chopole, chopol li sate. ¹⁸ Mu scap sba li leque xchi'uc li chopole. ¹⁹ Li jtec' lo'bol ti chopol sate ta sts'ete, ta xchiq'ue. Ja' no'ox yech ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe, ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil. ²⁰ Yech'o un mi avilic ti chopol c'usitic tspasique, na'ic me ti ja' jlo'lovanetique.

Ja' li' yaløj ti mu xbatic ta vinajel ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta alele

(Lc. 13.25-27)

²¹ 'Ep ti much'utic “Cajval, Cajval”, xiyute, pero mu scotoluc ch-ochic yo' bu ta jpas mantale. Ja' no'ox ch-ochic ti much'utic tspasic ti c'usitic tsc'an ti Jtot ta vinajele. ²² Ep ti much'utic ja' yech chiyal-beic ti c'alal sta yora chcalbe bu chbatic ta sbatel

osil li crixchanoetique: “Cajval, icalticotic ac'op. Vo'ot ta ayu'el ijloq'uesticotic pucujetic. Ep ta ech'el icac'ticotic iluc alequilal ayu'elal”, chiyutic. ²³ “Ma'uc jch'amaloxuc. Batanic, mu xajc'anic yu'un ja' ach'unbeic smantal ti pucuje”, ta xcutic.

Ja' lo'il scuenta cha'vo' vinic ti ismeltsan snaic ya'ele

(Lc. 6.46-49)

²⁴ Ti much'u cha'i li c'usi chcale, mi ta xch'une, co'ol xchi'uc jun vinic ti p'ije, ismeltsan sna ta ba ton. ²⁵ Ital tsots vo'. Li spat xocon snae, inoj. Tsots i'ech' ic' yo' bu li snae, pero muc xlom yu'un ta ba ton smeltsanoj. ²⁶ Ti much'u cha'i li c'usi chcale, mi mu xch'une, co'ol xchi'uc sonso vinic ti ta ba yi' smeltsanoj snae. ²⁷ Ital tsots vo'. Li spat xocon snae, inoj. Tsots i'ech' ic' yo' bu li snae, ilom —xiyutoticotic ti Jesuse.

²⁸ C'alal laj lo'ilajuc ti Jesuse, ti jchi'iltactique xch'ayet xa yo'onic ti x'elan ichanubtasvane. ²⁹ Yu'un lec sna' ti c'usitic tsc'an ti Rioxe. Ma'uc yech ichanubtasvan chac c'u cha'al jchi'iltactic ti ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.

8

Ja' li'yaloj ti'ech' xchameljun vinic ti ip ta leprae
(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

¹ Ti c'alal iyal tal ta yoc vits ti Jesuse, ep jchi'iltactic isnap'letaic ech'el. ² Isnupic ta be jun jchi'iltic ta israelal ip ta lepra. Isquejan sba ta yichon ti Jesuse, ja'o isnijan sba ta balamil noxtoc.

—Cajval, ac'anuc la avet'esbon li chamel x'elan ipon oe, yu'un jna'oj ti vo'ot xu' chavet'esbone —xi ti vinique.

³ Ti Jesuse iyac' sc'ob ta sba ti jchamele.

—Ech'uc che'e —xut.

Ora i'ech'.

⁴ —Mu me much'u xavalbe ya'i ti vo'on laquet'esbot lachamele. Ja' no'ox ba ac'bo yil li palee. Ac'bo smoton Riox chac c'u cha'al yaloj ti Moiseuse yo' xilic o li jchi'iltactique ti lecot xae —xut ech'el vinic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamel smozo jun capitan solteroe

(Lc. 7.1-10)

⁵⁻⁶ Ti c'alal i'och ta Capernaum ti Jesuse, tey ital jun capitan soltero.

—Cajval, mi mu xa'abulaj xavet'esbon xchamel li jmozoe yu'un ip. Puch'ul ta tem yu'un ch'abal yip jun yoc sc'ob. C'ux tajmec cha'i —xi.

⁷ —Chba jq'uel che'e. Chba quet'esbe ti xchamele —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁸ —Cajval, mu tsotsuc cabtel ti vo'ot chabat ta jnae. Xu' ja' no'ox alo jp'eluc ti ac'u ech'uc xchamel li jmozoe. ⁹ Li vo'one mantal no'ox ta jch'un ti ta jpas ta mantal li solteroetique. “Batan”, mi xcut li june, chbat. “La' to”, mi xcut li june, chtal. “Paso chac li'i”, mi xcut li jmozoe, tspas —xi ti capitan solteroe.

¹⁰ Ti c'alal iya'i ti Jesuse, xch'ayet xa yo'on.

—Ta melel chacalbeic, muc bu jtaoj yech junuc jchi'iltic ta israelal ti ta xch'un chac c'u cha'al ta xch'un li vinic li'i. ¹¹ Chacalbeic noxtoc. Ta sta yora ti chtal ep crixchanoetic ta sjunlej balamil ti

ma'uc jchi'iltic ta israelale. Ta x'ochic yo' bu tspas mantal ti Rioxe. Ja' chtal xchi'inic ti jmuc'tatotic ti ta más vo'nee, ja' ti Abraame, xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc ti Jacove. ¹² Ti much'utic sc'oplal ox ch-ochic yo' bu tspas mantal ti Rioxe, mu x'ochic yu'un mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. Ta x'aq'ueic ech'el ta ic' osil. Tey x'oq'ueletic, xc'uxuxet o yeic yu'un tsots castico chich'ic —x'utatic yu'un Jesús ti much'utic nap'ajtic ech'el ta spate.

¹³ —Xu' xa chabat yu'un ic'ot xa li c'usi ach'unoje —x'utat yu'un Jesús ti capitan solteroe.

Ora i'ech' xchamel ti smozoe.

*Ja' li' yaloj ti itup' sc'ac'al sni'me'el ti Pedroe
(Mr. 1.29-34; Lc. 4.38-41)*

¹⁴ Ti Jesuse ibat ta sna Pedro. Iyil ti tey puch'ul ta stem ti sni'me'el Pedroe yu'un tilem. ¹⁵ Ti Jesuse istsache sc'ob. Ora itup' sc'ac'al, lic mac'linvanuc.

¹⁶ Ti c'alal i'och ac'ubale, iyiqu'ic tal ep ti much'utic ochem pucuj ta yo'onique. Ti Jesuse ta jp'el no'ox c'op isloq'ues ti pucujetique. Icol yu'un scotol jchameletic ti italic uque. ¹⁷ Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti Isaías ti ta vo'nee. “Ja' ch-ech' o cu'untic chamel, c'usuc no'ox chamelal ipotic o”, xi onox ti Isaíase.

*Ja' li' yaloj ti much'utic tsc'an chba xchi'inic ti
Jesuse
(Lc. 9.57-62)*

¹⁸ C'alal iyil ti Jesuse ti joyletabil ta crixchanoetique —Batic ta jech nab —xut li yajchanc'optaque.

¹⁹ Tey ic'ot jun ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.

—Cajval, chajchi'in ech'el ti butic chabate —xi.

²⁰ —Li vete oy xch'en, li mute oy stso'op. Vo'on ti co'ol crixchanootique ch'abal jna. Nopo lec mi chachi'inon ech'ele —x'utat yu'un ti Jesuse.

²¹ Tey ic'ot jun ti much'utic tey onox xchi'uquic sjil c'ac'al ti Jesuse.

—Cajval, ac'on to ech'el. Ja'to chtal jchi'inot ti c'alal xcham li jtote —xut.

²² —Batic, chi'inon ech'el. Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, chamemic ya'el. Tey ac'u smuc sba stuquic —xi ti Jesuse.

*Ja' li' yaloj ti ispajes ic', ivaxi yu'un nab ti Jesuse
(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)*

²³ I'och ta canova xchi'uc yajchanc'optac ti Jesuse, ijelavic ta jech nab. ²⁴ C'alal chanavic ta ba nabe, ilic tsots ic', xyuc'yon xa tajmec li nabe. Ep i'och vo' ta yut canova, chmuc xa'ox yalel. Ti Jesuse tey vayem ta yut.

²⁵ Li yajchanc'optaque istijic ti Jesuse.

—Cajval, coltaoticotic yu'un chimucotic xa yalel —xutic.

²⁶ —¿Mi mu to bu ach'unojic ya'el ti vo'on tsots jyu'ele? ¿C'u yu'un ti chaxi'ique? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ilic ti Jesuse, ispajes li iq'ue, ivaxi yu'un li nabe.

²⁷ Xch'ayet xa o yo'onic li yajchanc'optaque.

—¿C'usi vinical li'i ti jliquel ispajes li iq'ue, ti ivaxi yu'un li nabe? —xiic.

*Ja' li' yaloj ti iloq'uesbat pucuj ta yo'onic cha'vo' jgadarae
(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)*

²⁸ Ti Jesuse xchi'uc li yajchanc'optaque ic'otic ta jech nab ta slumal jgadaraetic. C'alal iloc' ta canova ti Jesuse, ital cha'vo' vinic ochem pucuj ta yo'onic. Ta muquenal iloq'uic tal yu'un ja' snainojic li ch'objbil tonetique ti yo' bu chich'ic tiq'uel ti ánimaetique. Mu xa much'u sc'an x'ech' tey ta bee yu'un oy xi'elalic.

²⁹ I'avanic:

—¿C'usi acuentaoticotic o li vo'ote, Jesús, Xch'amal Riox? Mu to sta yora ti chavac'boticotic casticoe —xiic.

³⁰ Ja'o tey xlamet ep chitometric.

³¹ —Mi chaloq'uesoticotic ta yo'onic li viniuetic li'i, abulajan alo ac'op ti chi'ochoticotic ta chitometique —xi ti pucujetique.

³² —Ba ochanic —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ti pucujetique iloq'uic ta yo'onic ti cha'vo' vinique, i'ochic ta chitometric. Ti chitometique stusus xa yalél scotol, ip'ajic ta nab, ijic'av scotol.

³³ Ti jchabichitometique ixi'ic. Ba yalic ta jteclum ti icham scotol ti chitometique, ti lec xa ti cha'vo' xchi'ilic ti ochem to'ox pucuj ta yo'onique.

³⁴ Ti crixchanoetic ta jteclume iloc' scotolic, tal sq'uelic ti Jesuse. C'alal iyulique —Abulajan loc'an ech'el li'toe —xutic ti Jesuse.

9

*Ja' li' yalój ti itsatsub yoc sc'ob jun vinique
(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)*

¹ Ts'alac to i'och ta canova ti Jesuse, isut ta Capernaum yo' bu nacale. ² C'alal tey xa'oxe, sq'uechojic c'otel ta pop jun jchi'iltic ta israelal,

ch'abal yip jun yoc sc'ob. Ti Jesuse iyil ti xch'unojic ti oy syu'ele.

—Jch'amal, mu xavat avo'on. Ac'bilot xa pertonal yu'un lamule —xut ti jchamele.

³ Tey jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. “Li vinic li'i tsp'is sba ta Riox”, xi ta yo'onic. ⁴ Ti Jesuse yiloj ti c'usi tsnopique.

—¿C'u yu'un ti x'elan chanopique? ⁵ Ti x'elan icalbe li vinique ti “ac'bilot xa pertonal yu'un lamule” xcute, much'uuc no'ox xu' chal yech yu'un mu vocluc ta alel. Ja' no'ox yech mu vocluc ta alel ti “lican, xanavan” xichiotique. Pero ja' tsc'an chaq'uelic mi chc'ot sc'op ti much'u yech chale. ⁶ Li vo'one ical ti ac'bil xa pertonal yu'un smul li vinique. Pero q'uelic me c'usi ta jpas lavie yo' xavilic o ti vo'on no'ox ta xcac'be pertonal yu'un smulic li crixchanoetic li' ta sba balamile, vo'on ti co'ol crixchanootique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

—Lican, tamo ech'el lapope, batan ta ana —x'utat yu'un Jesús ti vinique.

⁷ Ora ilic, ibat ta sna. ⁸ Ti c'alal iyilic ti crixchanoetic, xch'ayet xa yo'onic.

—Coliyal Riox ti ac'bil syu'el li vinic li'i —xiic.

*Ja' li' yaloj ti i'iq'ue yu'un Jesús ti Mateoe
(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)*

⁹ C'alal laj chanubtasvanuque, ibat ti Jesuse. Liyil ti tey chotolon ta jc'anbe li sloc' c'usiticuque. Mateo jbi.

La', batic —xiyut ti Jesuse.

Ora ba jchi'in.

¹⁰ Ts'acal to libatoticotic ta jna xchi'uc ti Jesuse xchi'uc li yan jchi'iltac ta yajchanc'ope. Ep ic'otic uc ti jchi'iltac to'ox ta c'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc ti much'utic más chopol c'usitic tspasique. Jcotolticotic ijchol jbaticotic ta mexa. ¹¹ Tey ic'otic jayvo' jfariseoetic. C'alal iyilic ti tsobol chive'oticotic xchi'uc ti jchi'iltac to'ox ta c'an-loc'-c'usiticuque, xchi'uc ti much'utic más chopol c'usitic tspasique —Lavajchanubtasvanejique ¿c'u yu'un ti tsobol chve' xchi'uc li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li much'utic más chopol c'usitic tspasique? —xiyutoticotic.

¹² Ti Jesuse iya'i ti c'usi iyalique.

—Ti much'utic leque mu c'u stu yu'unic jpoxtavanej. Ja' no'ox ti much'utic ipe. ¹³ Ba nopbeic c'usi smelol ti ja' yech yaloj ti Rioxe: “Ja' ta jc'an ti chac'uxubinvanique, mu ja'uc no'ox ti chamilbecon jmotone”, xi ti Rioxe. Li vo'one ma'uc tal jsa' ti much'utic ch'abal smul ti yalojique. Ja' tal jsa' ti much'utic oy smulique yo' xictaic oe —x'utatic yu'un ti Jesuse.

*Ja' li' yaloj ti isjac'beic ti Jesuse c'u yu'un ti mu xicta yotic ti yajchanc'optaque
(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)*

¹⁴ Oy yajchanc'optac ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Oy jayvo' c'ot sjac'beic ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti mu xicta yotic lavajchanc'optac vo'ote? Li vo'oticotique xchi'uc li yajchanc'optac jfariseoetique ep ta ech'el chquicta coticotic —xiic.

¹⁵ Itac'av ti Jesuse:

—C'alal teyotic ta nupunele, c'alal tey jchi'inojtic li jnupunele, mu ja'uc o chcat co'ontic. Ja' no'ox yech lavi li'to jchi'uc li cajchanc'optaque, mu xicta yotic, mu xat yo'onc. Ja'to chicta yotic ti c'alal ximilee.

¹⁶ 'Muc much'u tspac'an ta ach' manta li c'a'c'u'ule yu'un tsmuts li ach'e, chjat más li c'a'c'u'ule. Ja' no'ox yech ti much'utic ta xch'unic ti vo'on no'ox chcac' cuxlicuc ta sbatel osile, ach' xa li c'usitic tspasique, mu xa spasic ti c'usitic ispasic to'oxe. ¹⁷ Ja' chac c'u cha'al li ach' ya'lel uvae, muc much'u ta xch'ol ta poco' nuculal chivo. Ti mi ta xch'ol ta poco' nucule, ti c'alal xvocane, ta xt'om li nucule. Yech no'ox ta xmal. Yech no'ox ta xch'ay noxtoc li yave. Li ach' ya'lel uvae ja' tsc'an ti ach' yav chich' ch'olel oe yo' lec xcom o xchi'uc li yave —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li'yaloj ti icha'cuxi ti stseb Jairoe xchi'uc imac xchamel jun ants ti sc'u' no'ox ipichat ti Jesuse

(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

¹⁸ Ti c'alal chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o tey ic'ot jun jchi'iltic ta israelal, jmeltsanejc'op ta jun biq'uit templo. Isquejan sba ta yichon ti Jesuse, ja'o isnijan sba ta balamil noxtoc.

—Naca to icham jtseb. ¿Mi mu xa'abulaj xba avac' ac'ob ta sba yo' xcha'cuxi oe? —xi.

¹⁹ Ti Jesuse ibat xchi'uc. Libatoticotic uc, vo'oticotic li yajchanc'opoticotique. ²⁰ Oy jun ants slajchebal xa jabil ti mu xmac xchamele. Inopoj ta spat ti Jesuse, ista ta picbel sne spimilc'u'. ²¹ “Ac'u mi spimilc'u' no'ox jpicbe, ta xmac o li jchamele”, xi ta yo'on ti antse. ²² Ti Jesuse ijyoyij, isq'uel ti antse.

—Mu c'u xal avo'on. Yu'un ach'unoj ti tsots jyu'ele, yech'o ti ch-ech' lachamele —xut.

Ora imac ti xchamele.

²³ Ti Jesuse ic'ot ta sna ti jmeltsanejc'ope, i'och. Iyil ti tey j'amareroetique, ti tey ch-oc' ch-avanic ti crixchanoetique.

²⁴ —Loc'anic to ech'el. Li tsebe muc bu chamem, ta xvay no'ox —xi.

Tse'ej xa'i scotolic ti x'elan iyale yu'un sna'ojic ti ichame. ²⁵ Ti Jesuse istac loq'u'el scotol ti much'utic teye, i'och ech'el yo' bu telel ti ánimae, istsache sc'ob. Ora icha'cuxi ti tsebe, ilic. ²⁶ Ora ivinaj ta sjunlej jlumaltic ti ixcha'cuxes tseb ti Jesuse.

Ja' li'yaloj ti isjambe sat cha'vo' ma'sat ti Jesuse

²⁷ Ibat noxtoc ti Jesuse. Tey nap'alic ech'el cha'vo' jchi'iltic ta israelal, ma'satetic. Tsots iyap-taic ti Jesuse:

—Smom David, jc'uxubinoticotic! —xiic.

²⁸ C'alal i'och ta yut na ti Jesuse, ital ti cha'vo' ma'sate.

—¿Mi chach'unic ti xu' ta jam lasatique? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

—Cajval, ta jch'unticotic —xiic.

²⁹ Ti Jesuse ispicbe sat xcha'va'al.

—Lavi ach'unojic ti xu' chajambe lasatique, yech'o un jamuc —xi.

³⁰ Ora ijam ti satique.

—Mu me much'u xavalbeic ti lajambe lasatique —x'utatic.

³¹ Pero c'alal isutique, iyalic a'yuc ta sjunlej jlumaltic ti ijambat satic yu'un ti Jesuse.

Ja' li'yaloj ti isjambe ye jun uma' ti Jesuse

³² Ti c'alal ja' to'ox chloq'uic ech'el ti cha'vo' ma'sate, yic'o'jic c'otel jun uma' yo' bu ti Jesuse, jchi'iltic no'ox ta israelal. Ochem pucuj ta yo'on.

³³ Ti Jesuse isloq'uesbe ti pucuje. Ijam ye ti vinique. Xch'ayet xa yo'onic ti crixchanoetique.

—¡Mi junuc jchi'iltic muc bu xquiltic yech tspas! ¡Sba to iquiltic o! —xiic.

³⁴ C'alal iyilic ti jfariseoetique —Li vinic li'i ta syu'el totil pucuj tsloq'ues pucujetic ti ochem ta yo'onic li crixchanoetique —xut sbaic, tslabanic ti Jesuse.

Ja' li'yaloj ti abol sba iyil crixchanoetic ta Galilea ti Jesuse yu'un muc much'u chal a'yuc li sc'op Rioxe

³⁵ Ti Jesuse ixanav ta scotol jteclumetic xchi'uc scotol parajeletic. Ichanubtasvan ta scotol bic'tal temploetic. Iyal a'yuc ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. C'usuc no'ox chamelal ipic o ti crixchanoetique, i'et'esbatic yu'un ti Jesuse. ³⁶Tey tsobol ep crixchanoetic, abol sbaic iyil yu'un co'ol xchi'uc chij ti ch'abal xchabiele. ³⁷—Ta melec ti ep ti much'utic tsc'an cha'iic li sc'op Rioxe; ja' jutuc no'ox ti much'utic chalique. Co'ol xchi'uc mi ep li c'ajoje, ja' jutuc no'ox li jc'ajome. ³⁸Yech'o un c'anbeic ti Rioxe ti ac'u stac ech'el ti much'utic chba yalic a'yuc li c'usi yaloje yu'un ja' tst'uj stuc —xiyutoticotic ti Jesuse.

10

*Ja' li'yaloj ti c'usitic sbi yajchanc'optac ti Jesuse
(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)*

¹ Jljajchava'alticotic ti yajchanc'opoticotic ti Jesuse, liyac'be jyu'elticotic ti xu' ta jloq'uesticotic pucujetic ta yo'onic li jchi'iltactique, ti xu' chquet'esbeticotic xchamel ti much'utic ipe, c'usuc no'ox chamelal cha'iic.

² Li jbiticotique ja' li'i: Li much'u ba'yi it'ujee Simón. Pedro li xcha'p'elel sbie. Xchi'uc Andrés, ja' yits'in li Pedro. Xchi'uc Jacobo xchi'uc yits'in Juan sbi, li scremotic Zebedeoe. ³ Xchi'uc Felipe, xchi'uc Bartolomé, xchi'uc Tomás, xchi'uc vo'on li Mateo jbie ti jc'an-loc'-c'usiticucon to'oxe. Xchi'uc otro jun Jacobo screm Alfeo. Xchi'uc Lebeo, li Tadeo sbi noxtoque. ⁴ Xchi'uc Simón ti stic'oj sba ta partido cananeoe. Xchi'uc Judas Iscariote, ja' ti iyac' entrucal ta ts'acal ti Jesuse.

Ja' li'yaloj ti istac ech'el slajchava'alyajchanc'op ti Jesuse

(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

⁵ Ti Jesuse listac ech'el jljajchava'alticotic. Lec lixchanubtasoticotic ech'el.

—Mu me xabatic ta slumal li yan crixchanoetique, mi ja'uc ta slumal jsamariaetic. ⁶ Tey no'ox xabatic yo' bu jchi'iltactic ta israelale, yu'un co'olic xchi'uc jch'ayel chijetic. ⁷ Ba albeic ti ista xa yora tspasatic ta mantal yu'un ti Rioxe. ⁸ Et'esbeic xchamel ti much'utic ipe. Cha'cuxesic ánimaetic. Et'esbeic xchamel ti much'utic ip ta leprae. Loq'uesbeic pucujetic ta yo'onic. Ta matanal lacac'be ayu'elic yech'o un ta matanal xavet'esbeic li xchamelique.

⁹ 'Mu me xavich' ech'el ataq'uinic. ¹⁰ Mu me xavich' ech'el ave'elic. Mu me xavich' ech'el ch'aq'uex ac'u'ic. Mu me xavich' ech'el axonobic,

mi ja'uc anamte'ic. Ja' chac c'u cha'al ti much'utic chbat ta abtele tey tsta sve'elic, ja' no'ox yech tey chata ave'elic uc.

¹¹ 'Ti bu cha'ochique, mi ta jteclum, mi ta parajel, jaq'uic me ti much'u lec sc'oplale. Ja' xach'amunbeic sna ti c'u sjalil teyoxuc ta jteclume o mi ta parajel. ¹² C'alal cha'ochic ta snae, "ac'u yac'boxuc bentisyon ti Rioxe", xavutic c'otel. ¹³ Mi chayich'ic ta muc' ti cajchanc'opoxuque, tstaic li bentisyone. Mi mu xayich'ic ta muq'ue, mu staic. ¹⁴ Mi oy bu jteclumal ti mu xac' ta ch'om snaique, mi mu sc'an xa'iic li c'usi chavalique, c'alal chaloq'uic teyo'e, xalilinic comel spucucal avoquic. Ja' seña ti chcom ta sba stuquic ti mu xch'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe. ¹⁵ Ta melez chacalbeic, ti c'alal sta yora chcalbe bu chbatic ta sbatel osil li crixchanoetique, más castico chich'ic li jchi'iltactic ti bu mu xayotesique. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jsodomaetique xchi'uc ti jgomorraetic ti ta más vo'nee.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti chcrontainatic onox ti yajchanc'optaque

¹⁶ 'Chajtaquic ech'el chac c'u cha'al chijetic ti tey chc'ot staic oq'uiletique, yu'un chc'ot ataic jchi'iltactic ti yo'onicuc smiloxuque. P'ijanic me chac c'u cha'al quiletel chon. Lecuc me avo'onic chac c'u cha'al paloma. ¹⁷ P'ijanic me yu'un oy much'u chayiq'uic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ta bic'tal temploetic yo' bu cha'iic smantal Riox li jchi'iltactique. Chayac'beic arisial li jmeltsanejc'opetique. ¹⁸ Yu'un ti avich'ojicon ta muq'ue, oy chayiq'uic ech'el ta stojol jyu'eletic

yech'o un xu' xavalbeic li c'usitic caloje. Tey cha'iic li much'utic ma'uc jchi'iltique. ¹⁹ Ti c'alal cha'aq'ueic entrucale, mu me ba'yiuc xanopic ti c'usi chc'ot avalique, ti c'uxi chatac'avique. ²⁰ Ja' chasp'ijubtasic c'uxi chatac'avic ti Ch'ul Espiritue ti jun xchi'uc ti Jtotic Riox ta vinajele.

²¹ 'Oy bu chac' ta milel yits'in, mi sbanquil. Oy bu chac' ta milel xch'amal. Oy bu tscrontain stot sme', chaq'uic ta milel noxtoc. ²² Yu'un ti avich'ojicon ta muq'ue, mu sc'an sq'uel asatic li crixchanoetique. Ti much'utic chcuch yu'unic li ilbajinele, mi mu xicta o sbaique, ja' chcuxiic ta sbatel osil. ²³ Mi oy bu chataic ilbajinel ta jun jteclume, batanic ta yan o jteclum. Ta melec chacalbeic, ti c'alal xicha'sut tal vo'on ti co'ol crixchanoetique, mu to'ox bu lajem avalbeic jchi'iltactic ta scotol jteclumetic li' ta jlumaltique ti c'usitic caloje.

²⁴ 'Vo'oxuc li cajchanc'opoxuque, ti chatunic cu'une, mu me xanopic ti lec chayilic li crixchanoetique. ²⁵ Ta onox xacrontainatic chac c'u cha'al chicrontainat vo'on lavajchanubtasvanejicone, vo'on lavajvalicone. Li vo'one chisp'isic ta pucuj li crixchanoetique. Mi ja' xa li vo'oxuque ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuque, más to chasp'isic ta pucuj.

Ja' li'yaloj ti "ja' me xavich'ic ta muc' ti Rioxe", xi ti Jesucristoe

(Lc. 12.2-9)

²⁶ 'Mu me xaxi'ic o li crixchanoetique yu'un persa onox cha'iic ti c'usitic calojboxuque. ²⁷ Ja' avabtelic ti jamal chavalic a'yuque. ²⁸ Mu me

xaxi'ic o ti much'utic yo'onicuc smiloxuque yu'un mu staic ta milel lach'ulelique. Ti Rioxe ti ja' xu' chastiq'uic ta c'oc' xchi'uc ach'ulelique, ja' me xavich'ic ta muc'.

²⁹Li c'ox mutetique, jna'ojtic ti toj yalem stojole pero xchabioj ti Jtotic Riox ta vinajele. Mu xcham mi ma'uc yech tsc'an ti Rioxe. ³⁰Ja' no'ox yech xchabiojoxuc uc. C'alal ta stsatsal ajolic nitbil jayp'ej. ³¹Yech'o un mu me xaxi'ic. Yu'un más tsots ac'oplalic yu'un ti Rioxe; ja' jutuc no'ox li mutetique.

³²'Mi jamal chavalbeic crixchanoetic ti avich'ojicon ta muq'ue, ja' no'ox yech jamal chcalbe uc ti Jtot tey ta vinajele ti avich'ojicon ta muq'ue. ³³Yan mi mu jamluc chavalbeic crixchanoetic ti avich'ojicon ta muq'ue, ja' no'ox yech uc, chcalbe ti Jtote ti mu xavich'icon ta muq'ue.

Ja' li' yaløj ti “ta xcrontainatic ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue”, xi ti Jesucristoe

(Lc. 12.49-53; 14.26-27)

³⁴'Mu me xanopic ti tal jco'oltasbe sjol li crixchanoetic li' ta sba balamile. Ta xcrontainatic ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue. ³⁵Oy bu tscrontain o stot li creme. Oy bu tscrontain o sme' li tsebe. Ja' no'ox yech li alibal uque oy bu tscrontain o yalib me'el. ³⁶Xaq'uel avilic mu nomuc chtal lacrontaique:

³⁷'Ti much'u mu xiyich' o ta muc' ti chi' ta utel yu'un li stot sme'e, mu xu' xixchi'in. Ti much'u mu xiyich' o ta muc' yu'un chi' mi x'ilin li xch'amaltaque, mu xu' xixchi'in noxtoc. ³⁸Ti much'u mu sc'an xac' svocol chac c'u cha'al chcac'

jvocale, mu xu' xixchi'in. ³⁹ Ti much'u mu xiyich' o ta muc' ti ja' chi' o li milele, yu'un onox ta x'och ta c'oc' ta sbatel. Yan ti much'u muc ta alel yu'un mi ja' xlaj oe, ja' ta xcuxi ta sbatel osil.

Ja' li' yalaj ti chich' smotonic uc ti much'utic chich'ic ta muc' ti much'u chtun yu'un ti Rioxe

(Mr. 9.41)

⁴⁰ 'Ti much'utic ta xch'unic li c'usitic caloje ti chavalic a'yuque, co'ol xchi'uc vo'on chixch'unbeic ya'el. Ja' chch'unbeic ya'el ti Jtot uque yu'un ja' listac tal. ⁴¹ Ti much'utic chich'ic ta muc' ti much'u chal a'yuc li sc'op Rioxe yu'un sna'ojic ti chtun yu'un ti Rioxe, co'ol chich' smotonic xchi'uc ti much'u chal a'yuc li sc'op Rioxe. Ti much'utic chich'ic ta muc' jun vinic yu'un sna'ojic ti lec yo'one, co'ol chich' smotonic xchi'uc li much'u lec yo'one. ⁴² Ta melec chachalbeic, ti much'utic ja' no'ox chayac'beic jbochuc vo'e yu'un ti chilic ti chatunic cu'une, chich' smotonic uc —xiyutoticotic ti Jesuse.

11

Ja' li' yalaj ti tal sc'oponic Jesús ti yajchanc'optac Juan j'ac'-ich'vo'e

(Lc. 7.18-35)

¹ Ti c'alal laj yalboticotic mantal jla-jchava'alticotic ti Jesuse, tsobol liloc'oticotic xchi'uc yu'un ba chanubtasvanuc. Ba yal a'yuc sc'op Riox ta jlumalticotic ta estado Galilea.

² Ti Juane tey tiq'uuil ta chuquel. Iya'i ti c'usitic tspas ti Cristoe, yech'o un istac ech'el jayvo' ya-jchanc'optac. ³ Ti c'alal ic'otique, isc'oponic ti Jesuse:

—Li' listacoticotic tal li Juan j'ac'-ich'vo'e. Tal jac'boticotic mi vo'ot ti sc'oplal chtal apasoticotic ta mantale, o mi ta to jmalaticotic otro jun —xutic ti Jesuse.

⁴ —Ba albeic li Juane li c'usitic ical ava'iique xchi'uc li c'usitic ijpas avilique. ⁵ “Li ma'satetique xil xa sbeic. Li coxoetique lec xa chanavic. I'ech' xa xchamelic li much'utic ip ta leprae. Ijam xa xchiquinic li pac'chiquinetique. Li much'utic chamemic xa'oxe ijcha'cuxesic xa. Li me'onetique icalbe xa ya'iic ti oy cuxlejal ta sbatel osile. ⁶ Mu me xicta sba li Juane, ac'u yich'on o ta muc'. Junuc me yo'on, xiyutoticotic tal li Jesuse”, xavutic c'otel li Juane —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁷ Ti c'alal isutic ti yajchanc'optac ti Juane, ti Jesuse lic yalbe crixchanoetic sc'oplal ti Juane:

—Ti c'alal la'ayic ta xocol balamile, ma'uc puj ay aq'uelic ti xbat ta jot ta jot ta iq'ue. ⁸ Yaj'alc'op Riox ay aq'uelic. Avilic ti muc bu lec sts'acubtasoj sbae. Ti much utic sts'acubtasoj sbaique, ti mu c'u me'anal cha'iique, ja' li preserenteetique yu'un jc'ulejetic. ⁹ Li Juan ay aq'uelique ma'uc yech. Pero más tsots yabtel chac c'u cha'al ti yan yaj'alc'optac Rioxe. ¹⁰ Ts'ibabil onox sc'oplal ta sc'op Riox li Juane ti ja' chjelav tal cu'une.

Ba'yi ta jtac ech'el mantal.

Ja' chalbe li crixchanoetique ti tey chac'ote yo' xa'ich'e o ta muq'ue,

xiyut ti Jtote, xi onox ts'ibabil. ¹¹ Ta melec chacalbeic, ta scotol li crixchanoetique muc much'u más tsots yabtel chac c'u cha'al li Juan j'ac'-ich'vo'e. Pero ti much'u ta xch'un pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, ac'u mi mu tsotsuc yabtel, más ch-ac'bat yil c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe. Ja' mu sta yech ch-ac'bat yil li Juane.

¹² 'Ti c'alal lic yal a'yuc li Juan j'ac'-ich'vo'e ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe, c'al tana, oy much'utic sjunul yo'on ta xch'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe. ¹³ Ti c'alal mu to'ox ta xtal li Juane, ava'yojic onox ti ists'iba comel ti Moises xchi'uc ti yan yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee ti ta sta yora tspasvan ta mantal ti Rioxe. ¹⁴ Mi chach'unic ti ista xa yora tspasvan ta mantal ti Rioxe, chul ta ajolic ti ja' sq'uexol Elías li Juan li' xae. ¹⁵ Vo'oxuc ti ava'iic c'usi icale, nopbeic smelol.

¹⁶ 'Chacalbeic c'u xa'elanic, vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. Caltic no'ox ya'el ti oy c'oxetic tey chtajinic ta ch'ivite. ¹⁷ Li jlome iyalbeic li jayvo' xchi'iltac ta tajimole: "Icoq'uesinticotic ama pero muc xa'ac'otajic o. Lime'anaj'oc'oticotic pero muc xa'oq'uic noxtoc. Mu c'usi xac'anic", xutic. Ja' yechoxuc uc yu'un mu c'usi xac'anic. ¹⁸ Ti c'alal ital li Juane, muc xaxchi'inic ta ve'el ta uch'vo' pero chopol ava'iic. "Ochem pucuj ta yo'on", xachiic. ¹⁹ Ti c'alal lital vo'on ti co'ol crixchanoetique, lajchi'inic ta ve'el ta uch'vo' pero chopol ava'iic noxtoc. "Q'uelavil, tol xve', tol xuch' ya'lel uva", xachiic. "Lec xil noxtoc li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li much'utic chopol c'usitic tspasique", xachiic. Ti sp'ijubtasojicoxuc ti Rioxe, avich'oticotic ta muc' xchi'uc Juan ti yechuque.

Ja' chul o ta ajolic ti sp'ijubtasojoticotic ti Rioxe, yech'o ti ijpasticotic ti c'usitic ijpasticotique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yalaj ti más castico chich'ic ti much'utic muc xich'ic ta muc' ti c'alal iyilbeic slequikal syu'elal ti Jesuse

(Lc. 10.13-16)

²⁰ Ti Jesuse iyalbe sc'oplal ti jchi'iltactic ta israelal ta jteclumetic yo' bu iyac'ulan iluc slequikal syu'elale yu'un muc xictaic spasel li c'usitic chopole.

²¹ —Li jchi'iltactic ta jteclum Corazine xchi'uc ta jteclum Betsaidae, iyilic jay'ech'el ti oy jlequikal jyu'elale, pero muc xiyich'ic o ta muc'. Yech'o un ta onox xich'ic castico ta sbatel osil. Ti jtiroetique xchi'uc ti jsidonetic ti ta más vo'nee muc xilic li jlequikal jyu'elale. Ti iyilicunque, islapic jalbil tsatsal chivo ti ch'ixaltic ta lapele, isbon sbaic ta tanil ti' c'oc' ti yechuque. Ja' seña ti chat o yo'onic ti c'usitic chopol spasojique yu'un chictaic. ²² Chacalbe ava'iic, ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, ja' más castico chich'ic li jchi'iltactic ta Corazine xchi'uc ta Betsaida lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jtiroetique xchi'uc ti jsidonetic ti ta más vo'nee. ²³ Li jchi'iltactic ta Capernaume chalic ti ja' chich'ic crasiae, pero mu x'ac'batic. Yu'un iyilic jay'ech'el ti oy jlequikal jyu'elale pero muc xiyich'ic o ta muc'. Yech'o un ta onox xich'ic castico ta sbatel osil. Ti jsodomaetic ti ta más vo'nee muc xilic li jlequikal jyu'elale. Ti iyilicunque, oy Sodoma c'al tana ti yechuque. ²⁴ Chacalbe ava'iic, ti c'alal sta yora chalbe bu

chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, ja' más castico chich'ic li jchi'iltactic ta Capernaum lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jsodomaetic ti ta más vo'nee —xut jchi'iltactic ti Jesuse.

*Ja' li' yaloj ti “ch'unic ti vo'on chcac' acuxlejalic ta sbatel osile”, xi ti Jesuse
(Lc. 10.21-22)*

²⁵ Lic sc'opon Riox ti Jesuse:

—Tot, vo'ot yajvalot vinajel bamil. Colaval ti muc xavac' ya'ibeic smelol c'usi ical, c'usi iipas ti much'utic p'ij ti yalojique, ti ja' no'ox avac' ya'ibeic smelol ti much'utic tsc'anic coltael chac c'u cha'al tsc'anic coltael li c'oxetique. ²⁶ Lec ti ja' yech apase, Tot —xi ti Jesuse.

²⁷ Ti Jesuse ja' yech lic yalbe ti crixchanoetique:

—Ti Jtote yac'ojbon entrucal scotol ti c'usitic oye. Muc much'u sna' c'u x'elan li co'one, ja' no'ox sna'oj ti Jtote. Ja' no'ox yech ti Jtot uque, muc much'u sna'be c'u x'elan yo'on. Jtuc no'ox jna'ojbe. Ja' no'ox ta sna'ic uc ti much'utic chcal-beique. ²⁸ Vo'oxuc ti i'ech' xa avo'onic ta sa'el ti c'uxi chacuxiic ta sbatel osile, ch'unic ti vo'on chcac' acuxlejalic ta sbatel osile. ²⁹ Ich'icon me ta muc'. Ja' chanic c'u x'elan li co'one yu'un lec co'on, mu jna' jtoy jba. Ti mi ja' yech chapasique, chacuxiic ta sbatel osil. ³⁰ Ti mi chavich'icon ta muq'ue, mu vocluc tspas avu'unic c'usi lec chil ti Rioxe —x'utatic yu'un ti Jesuse.

12

Ja' li' yaloj ti isc'asic jaychev trigo ti yajchanc'optac Jesuse

(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

¹ Ti j'ech'ele tey li'ech'oticotic ta be ta trigoaltic xchi'uc ti Jesuse. Ja'o sc'ac'alil ta jcuxtac. Livi'najoticotic, vo'oticotic li yajchanc'opoticotique. Ijc'asticotic jaychev trigo, iju'jc'uxtacotic. ² Liyiloticotic jayvo' jfariseoetic.

—Q'uelavil lavajchanc'optaque, tspasic ti c'usi mu xu' jpastic ta sc'ac'alil ta jcuxtique —xutic ti Jesuse.

³ —¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox ti c'usi ispas ti Davide c'alal ivi'naj xchi'uc ti xchi'iltac ta xanvile? ⁴ Tey ic'otic ta templo. Ti Davide ja' isc'an sve' ti pan ta ba mexae ti smotoninoj ti Rioxe. Ac'u mi yaloj ti Rioxe ti ja' no'ox tsve'ic li paleetique, pero isve'ic xchi'uc xchi'iltac ti Davide. Pero muc bu ista o smul uc. ⁵ ¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el c'usi ists'iba ti Moisesse yo' bu chal ti ch-abtejic onox ta muc'ta templo li paleetic ta sc'ac'alil ta jcuxtique? Pero mu sta o smulic. ⁶ Li paleetique xu' x'abtejic ta muc'ta templo c'alal ja'o sc'ac'alil ta jcuxtique. Ja' no'ox yech xu' sc'as sc'uxic jaychevuc trigo li cajchanc'optaque. Li vo'one más tsots cabtel chac c'u cha'al li paleetique. ⁷ Ti Rioxe yaloj ti ja' tsc'an ti chic'uxubinvanotique, ti mu ja'uc no'ox ti chich' milbel smotone. Ti ava'ibeicuc smelole, muc xatic'beic smul ti much'utic ch'abal smulique. ⁸ Vo'on ti co'ol crixchanootique, vo'on yajvalon li sc'ac'alil ta jcuxtique. Vo'on chcal ti c'usi xu' jpastique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

*Ja' li' yaløj ti lec xa icom sc'ob ti jun vinique
(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)*

⁹ Ts'acal to lic'ototicotic ta stemploic xchi'uc ti Jesuse. ¹⁰ Tey jun jchi'iltic smoch'oj sba sni'tac jun sc'ob. Tey jayvo' jfariseoetic.

—¿Mi xu' chich' et'esbel xchamel ta sc'ac'alil ta jcuxtíc ti much'u ipe? —xutic ti Jesuse yo' stabeic o smul ti yaløjique.

¹¹ —Li vo'oxuque, mi oy bu ip'aj ta ch'en jcotuc achij ti c'alal ja'o ta jcuxtique, ¿mi muc bu chba aloq'uesic ya'el? ¹² Li jcot chije mu masuc tsots sc'oplal. Ja' más tsots sc'oplal li jun crixchanoë. Yech'o un xu' jpastic c'usi lec ta sc'ac'alil ta jcuxtique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

¹³ —Tuq'uibtaso li sni'tac ac'obe —x'utat yu'un Jesús ti vinique.

Istuq'uibtas ti sni'tac sc'obe, lec xa icom chac c'u cha'al ti jun sc'obe. ¹⁴ Ti jfariseoétique iloq'uic ech'el, ba snopic c'uxi tstaic ta milél ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti t'ujbil yu'un Riox ti Jesuse ti chtun yu'une

¹⁵ Ti Jesuse sna'oj ti c'usi tsnopique, yech'o un ixch'ac sba loq'uel. Ichi'inat ech'el yu'un ep crixchanoëtic. Iyet'esbe xchamel ti much'utic ipe.

¹⁶ Tsots iyalbe ti jchameletique:

—Mu me xavinajesic jc'oplal —xut.

¹⁷ Ja' ic'ot ti iyal onox ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee ti ja' ta xet'es chamel ti Jesuse.

¹⁸ Q'uelavil ti much'u jt'ujoj ti chtun cu'une.

Jc'anoj tajmec, jun co'on yu'un.

Chcac'be xchi'in ti Ch'ul Espíritue ti junon jchi'uque.

Cac'ojbe yabtel ti xu' tslecubtasbe yo'onic uc li much'utic ma'uc achi'ilique yo' xcuxiic o ta sbatel osil uque.

¹⁹ Mu sliques c'op, mu stoyojuc sba xc'opoj yo' x'ich'e o ta muq'ue.

²⁰ Muc bu tsp'aj ti much'utic mu c'u stu cha'i sbaique,

ti co'olic xchi'uc voch'em aje,

ti co'olic xchi'uc bu mu xtil lec jcastique.

Ti much'utic yech cha'i sbaique ta spatbe yo'onic, ta xac' cuxlicuc ta sbatel osil yo' mu xba yich'ic o casticoe.

²¹ Ja' chilik o li much'utic ma'uc achi'ilique ti xu' chcuxiic ta sbatel osil uque, xi ti Rioxe, xi onox ti Isaíase.

Ja' li' yaløj ti mu xa x'aq'ueic o ta pertonal ti much'utic tsp'isic ta syu'el pucuj ti Ch'ul Espíritue (Mr. 3.20-30; Lc. 11.14-23; 12.10)

²² Yic'ojic c'otel jun jchi'iltic ochem pucuj ta yo'on. Ma'sat ti vinique, uma' noxtoc. Ti Jesuse isloq'uesbe ti pucuj ta yo'one. Ijam sat, ijam ye.

²³ Xch'ayet xa yo'onic ti crixchanoetique.

—Ja' nan li smom Davide ti sc'oplal onox chispasotic ta mantale —xut sbaic.

²⁴ C'alal iya'iic ti jfariseoetique —Li vinic le'e ta syu'el totil pucuj ti tsloq'ues pucujetic ti ochem ta yo'onic li crixchanoetique —xiic.

²⁵ Ti Jesuse yiløj onox ti c'usi tsnopique.

—Mi tscrontain sbaic jun preserente xchi'uc li xchi'iltac ta meltsanejc'ope, ta xch'ac o sbaic. Mi chut sbaic li jchop jnaclomale, mi chut sbaic li yajvaltac jteclume, ta xch'ac o sbaic noxtoc. ²⁶ Ja'

no'ox yech ti Satanase, mi tsloq'ues xchi'il ta pucujal ti ochem ta yo'onic li crixchanoetique, ¿c'u ma xi tspas mantal ti mi yech tspase? ²⁷ Ti x'elan chacalbeique, yu'un chavalic ti ta syu'el totil pucuj ti ta jloq'ues ti pucujetique. Ti yechuc xavalique, ¿much'u ma ta syu'el ta sloq'uesic pucujetic lavajchanc'opic uque? Lavajchanc'opique xu' chalic ti ma'uc yech li c'usi chavalique. ²⁸ Li vo'one ta syu'el Ch'ul Espíritu ti jun xchi'uc ti Rioxe ti ta jloq'ues pucujetique, ja' chvinaj o ti li' xa tspas mantal ti Rioxe.

²⁹ 'Caltic no'ox ya'el ti oy much'u yo'onuc ochuc ta sna jun tsatsal vinique ti yo'onuc yelc'anbe li c'usuc yu'une. ¿Mi ma'uc tsc'an ti ba'yi ta xchuc li vinique yo' xcuch o yu'un yelc'anel li c'usuc yu'une? Ti Satanase co'ol xchi'uc tsatsal vinic ya'el. Li vo'one icuch xa cu'un spojbel li vinique.

³⁰ 'Ti much'u chopol chil li c'usi ta jpase, ja' jcrona.

³¹ 'Chacalbeic, ti much'utic chopol li c'usitic tspasique, mi tsp'isic ta pucuj ti Rioxe, ch-aq'ueic to ta pertonal mi tsc'anbeique. Ja' no'ox ti much'utic tsp'isic ta syu'el pucuj ti Ch'ul Espíritue, mu xa x'aq'ueic o ta pertonal ta sbatel osil.

³² Ti much'utic chisp'isic ta pucuj, vo'on ti co'ol crixchanootique, ch-aq'ueic to ta pertonal mi tsc'anbeic ti Rioxe. Ja' no'ox ti much'utic tsp'isic ta syu'el pucuj ti Ch'ul Espíritue, mu xa x'aq'ueic o ta pertonal ta sbatel osil.

³³ 'Ti bu onox lec li te'el lo'bole, lec li sate. Ti bu onox chopole, chopol li sate. Yech'o un nopic lec c'u x'elan ats'unbalic ti chopol chavilicone, yu'un naca lec li c'usitic ta jpase. ³⁴ Li

vo'oxuque ja' achi'ilic li quiletel chone yu'un chopol ajolic. Yech'o ti chopol chac'opojique. Ti c'usi chanopique, ja' yech chloc' ta aveic. ³⁵ Ti much'u lec yo'one lec li c'usi chloc' ta yee yu'un lec ti c'usi tsnopé. Ti much'u chopol li c'usi tsnopé, chopol li c'usi chloc' ta yee. ³⁶ Chacalbeic noxtoc, ti jay'ech'el chopol c'usi avalbeic lachi'ilique, ja' yech chavich'ic o castico ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe. ³⁷ Mi lec c'usi iloc' ta aveic li' ta sba balamile, ch'abal amulic chayilic ti Rioxe. Mi chopole, chavich'ic castico —x'utatic yu'un ti Jesuse.

*Ja' li' yaløj ti ja' no'ox tsc'an tsq'uelbeic syu'el
Jesús ti much'utic chopol sjolique*

(Lc. 11.29-32)

³⁸ Tey jayvo' jfariseoetic xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.

—Jchanubtasvanej, ac'o quilticotic ayu'el yo' jch'unticotic o ti stacojot tal ti Rioxe —xutic ti Jesuse.

³⁹ —Vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie, chopol ajolic. Yu'un ja' no'ox chac'an chaq'uelic li jyu'ele pero muc bu chcac' avilic. Ja' no'ox chava'ibekon jc'oplal chac c'u cha'al ava'ibeic sc'oplal ti Jonas jaj'alc'op Riox ti ta más vo'nee. ⁴⁰ Ti Jonase oxib c'ac'al xchi'uc oxib ac'ubal tey tiq'uil ta yut xch'ut muc'ta choy. Ja' no'ox yech li vo'on uque, ti c'alal ximilee, oxib c'ac'al xchi'uc oxib ac'ubal muculon, vo'on ti co'ol crixchanootique. ⁴¹ Ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, más castico chavich'ic, vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jníniveetic ti ta más vo'nee. Yu'un iyictaic spasel li c'usitic

chopole ti c'alal i'albatic sc'op Riox yu'un ti Jonase. Li vo'one más tsots cabtel chac c'u cha'al ti Jonase, pero mu xac'an xach'unic li c'usitic chacalbeique. ⁴² Ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, más castico chavich'ic, vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich' ti ants preserentee ti nom ilic tal ta xocon vinajel ta sure, ti tal ya'ibe srazón ti preserente Salomone. Li vo'one más to jna' razón chac c'u cha'al ti Salomone pero mu xac'an xach'unic li c'usitic chacalbeique.

Ja' li' yaløj ti más tsoc sjol ti much'utic mu j'ech'eluc chich'ic ta muc' ti Jesuse
(Lc. 11.24-26)

⁴³ Ti c'alal chloc' ta yo'on jun crixchano ti pucuje, chbat ta xocol balamil, chba sa' bu chnaqui, pero mu sta. ⁴⁴ “Más lec chisut ech'el ta yo'on li vinique”, xi ti pucuje. Ti c'alal chc'ote, leclctic chc'ot sta li vinique. ⁴⁵ Yech'o un ti pucuje chba sa' tal vucvo' xchi'il, ja' ti bu chopol tajmeque. Tey ch-ochic ta yo'on li vinique, más to tsoc sjol tajmec. Ja' no'ox yech chacha'leatic uc, vo'oxuc ti chava'iic ti c'usi chcale, mi mu xavich'icon ta muq'ue —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti chac c'oponatic yu'un sme' xchi'uc yits'intac ti Jesuse
(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

⁴⁶ C'alal tey chlo'ilaj ta yut na ti Jesuse, ja'o ic'otic ta ti'na ti sme'e xchi'uc yits'intac yu'un chac sc'oponic. ⁴⁷ Oy much'u i'albon ti Jesuse:

—Tey ta ti'na ame' xchi'uc avits'intac yu'un la tsc'an chasc'opon —xut.

⁴⁸ —Chcal ava'i ti much'utic co'ol xchi'uc jme'e, ti co'ol xchi'uc quits'intaque —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁴⁹ Ti Jesuse lisbichc'obtaoticotic, vo'oticotic li yajchanc'opoticotique.

—Li jayvo' li'i ja' co'ol xchi'uc jme', ja' co'ol xchi'uc quits'intac ya'el. ⁵⁰ Scotol ti much'utic ja' tspasic c'usi tsc'an ti Jtotic Riox ta vinajele, ja' co'ol xchi'uc jme', co'ol xchi'uc quits'intac, co'ol xchi'uc quixleltac ya'el —x'utat yu'un ti Jesuse.

13

Ja' lo'il scuenta jvajtrigo

(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

¹ Ti Jesuse iloc' ta na, tey ba chotluc ta ti'nab. ² Ep tajmec jchi'iltactic itsob sbaic ech'el. Ti Jesuse i'och chotluc ta canova, tey xcajet ta ba vo'. Li jchi'iltactique tey lamal ta ti'nab. ³ Ti Jesuse lic sc'opon. Ep c'usitic iyal ta lo'il.

—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ba svaj strigoe. ⁴ Ti c'alal isvaje, oy jlom ta be ic'ot. Ital mutetic, istam. ⁵ Oy jlom ta tontic ic'ot ti bu ch'abal lec slumale. Ora ivoc' yu'un muc bu pim slumal. ⁶ C'alal iq'uepe, ic'anub, itaquij, yu'un ch'abal lec yisim. ⁷ Oy jlom ta ch'ixtic ic'ot. Ti c'alal ich'i li ch'ixe, iyolontaj li trigoe, ja' ich'ajub o. ⁸ Oy jlom ta lequil balamil ic'ot. Lec ich'i, ibeq'uin. Oy iyac' cien, oy iyac' oxvinic (60), oy iyac' lajuneb xcha'vinic (30). ⁹ Vo'oxuc ti ava'iic ti c'usi icale, nopbeic smelol —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li'yaloj c'u yu'un iyal lo'il ti Jesuse

(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

¹⁰ Vo'oticotic li yajchanc'opoticotique, c'alal jtucticotic xa xchi'uc ti Jesuse —¿C'u yu'un ti mu jamluc xavalbe li jchi'iltactique? —xcuticotic.

¹¹ —Li vo'oxuque jamal lcalbeic c'u x'elan tspas ta mantal crixchanoetic ti Rioxe. Li yantique mu jamluc chcalbeic. ¹² Ti much'utic sjunul yo'on ta xch'unique, más ta xp'ijubtasatic yu'un ti Rioxe yo' xch'unic o leque, yu'un tsc'an ta xch'unic. Yan ti much'utic mu sjunuluc yo'on ta xch'unique, ti jayp'el sna'ique ta xpojbatic ta jmoj. ¹³ Yech'o ti ta lo'il no'ox chcalbeique. Yu'un ep ta ech'el iyilic ti oy jlequilal jyu'elale, pero co'ol xchi'uc muc xilic. Ep ta ech'el iya'iic ti c'usi icale, pero muc xa'ibeic smelol yu'un stoyoj sbaic. ¹⁴ Ja' ic'ot ti c'usi ists'iba ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee:

Ep to ta ech'el cha'iic lachi'iltaque, pero mu xa'ibeic smelol.

Ep to ta ech'el chilic, pero co'ol xchi'uc mu xilic.

¹⁵ Yu'un stoyoj sbaic.

Yu'un mu xictaic spasel li c'usitic chopole, yech'o ti mu xcac' cuxlicuc ta sbatel osile, xi ti Rioxe, xi onox ti Isaías.

¹⁶ 'Li vo'oxuque layac'beic xa bentisyon ti Rioxe yech'o ti avilic xa li c'usitic ijfase, ava'iic xa li c'usitic icale. ¹⁷ Ta mel el chcalbeic, ep yaj'alc'optac Riox xchi'uc ep ti much'utic lec yo'onic ti ta más vo'nee ti tsc'an ox tsq'uelic ti c'usitic ta ijfase, pero muc xa xilic. Tsc'an ox cha'iic ti c'usitic chcale, pero muc xa xa'iic.

*Ja' li'yaloj ti i'albatic c'usi smelol li jvajtrigoe
(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)*

18 'A'ibeic c'usi smelol ti lilo'ilaj ta scuenta jvajtrigoe. 19 Jlom mu xa'ibeic smelol ti tsc'an tspasatic ta mantal yu'un ti Rioxe. Ta xtal ta ora ti pucuje, chtal ch'aybatuc ta sjolic li sc'op Rioxe. Ja' yech smelol li bec' trigo ti ic'ot ta bee. 20 Li bec' trigo ti ic'ot ta tontique, ja' seña ti much'utic c'alal cha'iic li sc'op Rioxe, ora ta xch'unic, jun xa yo'onic yilel. 21 Pero mu sjunuluc yo'on ta xch'unic. Ti c'alal x'ilbajinatique, ora chicta sbaic. 22 Li bec' trigo ti ic'ot ta ch'ixtique, ja' seña ti much'utic ya'yojic xa li sc'op Rioxe, pero ja' no'ox ta yo'onic li c'usitic oy ta sba balamile. Ja' chlo'loatic o. Ja' yolontabil chcom ya'el li sc'op Rioxe yu'un mu j'ech'eluc ta xch'unic. 23 Li bec' trigo ti ic'ot ta lequil balamile, ti iyac' ciene, ti iyac' oxvinique (60), ti iyac' lajuneb xcha'vinique (30), ja' seña ti much'utic j'ech'el ta xch'unic li sc'op Rioxe, ti lec xa'ibeic smelole. Co'ol xchi'uc chbeq'uin ya'el yu'un chalic a'yuc li sc'op Rioxe. Ac'u mi ch-ilbajinatic, mu xicta o sbaic —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta trigo xchi'uc jobel

24 Ti Jesuse iyalbe jun lo'il noxtoc li jchi'iltactique.

—Chacalbe ava'iic c'u x'elan tspasatic ta mantal ti much'utic chich'ic ta muc' ti Rioxe. Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ti ba svaj strigo ta yosile. 25 C'alal vayem xa scotolique, ital scronta. Tal svaj jobel yo' bu svajoj strigo li vinique. Ti c'alal laj svaj jobel li scrontae, ibat. 26 Ich'i li trigoe, ibeq'uin. Ja'to ivinaj li jobele. 27 “Totic, ¿mi mu nacauc trigo avaj ta avosile? Iquilticotic nax

ti capal ta jobele”, xiic li smozotaque. ²⁸ “Taje jcrona isvaj”, xi. “¿Mi chba jbulticotic li jobele?”, xiic li smozotaque. ²⁹ “Mu ya'uc ba abulic naca me capluc abulic loq'uel li jtrigoe. ³⁰ Tey ac'u ch'iuc xcha'tosol. C'alal sta yora chich' loq'uele, c'alal yolel sloq'uele, t'ujic loq'uel ba'yuc li jobele, chuquic yu'un chachiq'uic. Ts'acal to xaloq'uic li trigoe, xamajic, xach'olic ta stenal, ta xcutic li jloc'trigoetique”, xut smozotac li yajval osile —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta bec' mustisya
(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

³¹ Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:

—Chacalbe ava'iic noxtoc c'u x'elan tspasvan ta mantal ti Rioxe. Ac'u mi muc bu ep lavie pero ta to xp'olic. Co'ol xchi'uc bec' mustisya ti ists'un ta yosil jun vinic ti toyol ibate. ³² Li bec' mustisyae más biq'uit chac c'u cha'al sbec' yan ts'unubiletic. Pero c'alal xch'ie, más toyol chbat. Chtal mutetic, tey tspas stso'opic ta sc'obc'obtac —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta svuquesobil xch'ut pan
(Lc. 13.20-21)

³³ Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:

—Chacalbe ava'iic c'u x'elan tspasvan ta mantal ti Rioxe. Oy syu'el, xu' tslecubtas o avo'onic yo' xapasic o li c'usitic leque. Co'ol xchi'uc li svuquesobil xch'ut pane. Ac'u mi jset' no'ox xac'be svuquesobil xch'ut vucub te' arina li antse, pero ta xvuc o xch'ut scotol —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti naca ta lo'il iyalbe crixchanoetic ti Jesuse

(Mr. 4.33-34)

³⁴ Ti Jesuse naca ta lo'il iyalbe li jchi'iltactique pero oy smelol ti c'usitic iyale. ³⁵ Yu'un ja' ic'ot ti c'usi iyal ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee.

Naca ta lo'il chalbe li crixchanoetique.

Li c'usitic chale muc bu xca'itic o yech ta spasel

balamil,

xi onox ts'ibabil ta sc'op Riox.

Ja' li' yaløj ti i'albatic c'usi smelol li trigoe xchi'uc li jobele

³⁶ Ti Jesuse isc'opon comel li jchi'iltactique, i'och ta yut na. Li'ochoticotic uc, vo'oticotic li ya-jchanc'opoticotique.

—Alo ca'iticotic c'usi smelol li lo'il scuenta jobel avale —xcuticotic.

³⁷ —Li jvajtrigoe, vo'on ti co'ol crixchanootique.

³⁸ Li cosile ja' sjunlej li balamile. Li trigoe ja' ti much'utic ta xch'unic c'usi lec chil ti Rioxe. Li jobele ja' ti much'utic chopol c'usitic tspasique.

³⁹ Li jcrona ti isvaj jobele, ja' ti totil pucuje. Ti yora chich' loq'uele, ja'o c'alal xljaj li balamile. Li jlloc'trigoetique ja' ti anjeletique. ⁴⁰ Ti c'u x'elan istsobic ti jobele, ti ixchiq'uique, ja' yech chc'ot c'alal xljaj li balamile. ⁴¹ Vo'on ti co'ol crixchanootique, ta jtac tal caj'anjeltac. Ja' chtal stsobic ti much'utic tsoebe sjol li xchi'ile xchi'uc scotol ti much'utic chopol c'usitic tspasique. ⁴² Tstenic ochel ta c'oc'. Tey x'oq'ueletic, xc'uxuxet o yeic

yu'un tsots castico chich'ic. ⁴³ Yan ti much'utic lec yo'onique ch-ac'bat xjobalic c'alal teyic xa yo' bu tspas mantal ti Jtotic Riox ta vinajele, yu'un

ja' xch'amaltac. Ti xjobalique co'ol xchi'uc xjobal c'ac'al. Vo'oxuc ti ava'iic c'usi icale, nopbeic smelol —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' lo'il ti mucul ista epal taq'uin ti jun vinique

⁴⁴ Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:

—Mi sjunul avo'on chach'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, mu xa c'usi palta chava'iic, xamuyubajic xa tajmec. Co'ol xchi'uc jun vinic ti mucul ista epal taq'uin ta jset' osile. Xmuyubaj xa tajmec. Tey no'ox ixcha'muc comel, ja' ba xchon scotol li c'usuc yu'une, ja' isman li jset' osil yo' bu mucul li taq'uine —xi ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jp'ej perla

⁴⁵ Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:

—Mi sjunul avo'on chach'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, xamuyubajic tajmec. Co'ol xchi'uc jun jmanolajel ti tsc'an tsman perlaetic ti toyol stojole. ⁴⁶ C'alal iyil jp'ej ti leclec sbae, xmuyubaj xa tajmec. Ba xchon scotol li c'usuc yu'une, ja' isman —xi ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jtsac-choyetic

⁴⁷ Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:

—Chcal ava'iic c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe. Ti Rioxe co'ol xchi'uc jtsac-choyetic ya'el ti sjipojic ta nab snuti'ique ti ep tajmec choy ocheme. ⁴⁸ Li jtsac-choyetic, mi inoj li snuti'ique, ta snitic loq'uel ta ti' nab, ta st'ujic li choye. Ti bu leque chaq'uic ta moch. Ti bu chopole ta stenic ech'el. ⁴⁹ Ja' yech tspas ti Rioxe ti c'alal xlaj li balamile. Ta stac tal ti anjeletique, chtal st'ujic li crixchanoetic. Slecoj chaq'uic ti much'utic chopol sjolique,

slecoj chaq'uic ti much'utic lec yo'onique. ⁵⁰ Ti much'utic chopol sjolique chteneic ochel ta c'oc'. Tey x'oq'ueletic, xc'uxuxet o yeic yu'un tsots castico chich'ic —xi ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti xu' xa chalic a'yuc sc'op Riox ti yajchanc'optac Jesuse yu'un ya'yojic xa scotol

⁵¹ —¿Mi ava'ibeic smelol scotol ti c'usitic icale? —xiyutoticotic ti Jesuse.

—Cajval, ica'iticotic —xcuticotic.

⁵² —Ti ava'ibeic xa smelole, co'oloxuc xchi'uc jun vinic ya'el ti oy scotol c'usi chtun yu'une. Yu'un ja' iyich' comel ti c'usuc yu'un ti ánima stote. Oy onox c'usuc yu'un uc. Yech'o un oy scotol ti c'usi chtun yu'une. Ja' no'ox yechoxuc uc, ava'yojic ti c'usitic i'albatic yu'un Riox ti vo'ne molitique xchi'uc ti c'usitic ja' to lacialbeique. Yech'o un xu' chavalic a'yuc c'u x'elan tspasvan ta mantal ti Rioxe —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti muc x'ich'e ta muc' ta Nazaret ti Jesuse

(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

⁵³ Ti c'alal laj lo'ilajuc ti Jesuse, iloc' teyo'e. ⁵⁴ Ibat ta steclumal ta Nazaret. I'och ta templo teyo'e, tey ichanubtasvan. Ti much'utic iya'iique xch'ayet xa yo'onic.

—¿Bu ista sp'ijil li jchi'iltic le'e ti naca lec li c'usi chale? ¿Bu ista syu'el ti scotol c'usi xu' tspase?

⁵⁵ Pero ja' screm li carpinteroe, ja' yol li María. Ja' sbanquillic li Jacoboe, xchi'uc li Josee, xchi'uc li Simone, xchi'uc li Judase. ⁵⁶ Ja' xibnelic noxtoc li antsetic ti li' nacajtuc jchi'uctique. ¿Bu ixchan scotol ti x'elan tspase? —xut sbaic.

⁵⁷ Muc xch'unic ti ja' stacoj tal ti Rioxe.

—Ti much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe, mi chbatic ta yan o jteclume, ch-ich'batic ta muc'. Yan ta steclumal stuquique xchi'uc ta snaique, mu x'ich'batic ta muc' —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁵⁸ Ta steclumal ti Jesuse muc bu ep iyac' iluc slequilal syu'elal, ja' ti muc xch'unic ti tacbil tal yu'un ti Rioxe.

14

*Ja' li'yaloj ti c'uxi icham ti Juan j'ac'-ich'vo'e
(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)*

¹ Ti covierno Erodese iya'i ti ep c'usitic tspas ti Jesuse yu'un vinajem sc'oplal.

² —Taje ja' nan ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Yu'un nan icha'cuxi, yech'o ti oy syu'ele —xut ti xchi'iltac tey ta opisinae.

³ Ja' ta smantal ti Erodese ti itsac ti Juane, ti ichuque ta carina ta yut chuclebale yo' mu xtae o ta milél yu'un ti yajnil to'ox yits'ine. Erodías sbi ti antse. Felipe sbi ti yits'ine.

⁴ —Ma'uc yech chal li leye ti apojbe yajnil lav-its'ine —x'utat yu'un Juan ti Erodese.

⁵ Ti Erodese yo'onuc smil ti Juane pero ixi' o to'ox ti jchi'iltactic ta israelale, yu'un xch'unojic ti ja' yaj'alc'op Rioxe. ⁶Ts'acal to c'alal iloc' sjabilal ti Erodese, ispas sq'uinal. Ti tseb Erodías i'ac'otaj. Ti c'u x'elan i'ac'otaje, lec iyil ti Erodese xchi'uc ti much'utic tey tsobolique.

⁷ —C'anbon ti c'usi chac'ane, lojriox chacac'be —xut tseb ti Erodese.

⁸ Ti tsebe ba sjac'be sme' ti c'usi tsc'anbe ti Erodese. C'alal i'albat ti c'usi tsc'ane, ba yalbe ti Erodese:

—Ja' ac'bon tal ta plato sjol li Juan j'ac'-ich'vo'e —xut.

⁹ Ti Erodese iyat yo'on. Ta scoj ti isva'an ta rextico ti Rioxe, xchi'uc ti ya'yojic ti much'utic tey xchi'uc ta mexae, yech'o un iyal ti xu' chich'be sjol ti Juane. ¹⁰ Ja'o istac ech'el yajsolterotac ti ac'u ba stuch'beic tal sjol ti Juan ta chuclebale.

¹¹ Ispachbeic tal ta plato, iyac'beic ti tsebe. Ti tsebe ba yac'be sme'.

¹² Ic'ot yajchanc'optac ti Juane, ay sloq'uesic, ba smuquic. Ba yalbeic ti Jesuse.

*Ja' li' yalaj ti ismac'lin vo'mil viniquetic ti Jesuse
(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)*

¹³ Ti Jesuse iya'i ti ip'ise ta Juan yu'un ti Erodese, i'och ech'el ta canova, ibat ta xocol balamil. C'alal iya'iic ti jchi'iltactic ta israelale ti ibat xa ti Jesuse, oy jayib jteclum iloq'uic ech'el, ba staic. ¹⁴ Ti c'alal liloc'oticotic ta canovae, tey xa tsobol ep crixchanoetic c'otjtaticotic. Ti Jesuse isc'uxubin, iyet'esbe xchamel ti jchameletic tey capalique. ¹⁵ C'alal ch-ic'ub xa'ox osile —Li'toe xocol balamil. Imal xa c'ac'al noxtoc. Más lec taco ech'el li crixchanoetique, ac'u ba sman sve'elic ta naetic —xcuticotic ti Jesuse.

¹⁶ —Mu persauc xbatic. Mac'linic vo'oxuc —xiyutoticotic.

¹⁷ —Mu c'usi oy cu'unticotic. C'ajom no'ox vo'p'ej pan xchi'uc cha'cot choy li' quich'ojticotique —xcuticotic.

¹⁸ —Ich'ic tal —xiyutoticotic.

¹⁹ Ti Jesuse iyalbe ti jchi'iltactique ti ac'u chotlicuc ta stentejtique. Ixch'am ti vo'p'ej pane xchi'uc ti cha'cot choye, isq'uel vinajel, “colaval” xut ti Rioxe. Ja'o ixut ti pane, ixch'ac noxtoc ti choye. Liyac'boticotic. Vo'oticotic xa icac'beticotic ti crixchanoetique. ²⁰ Ive' scotolic, lec inojic. Ijtsobticotic ti pane xchi'uc ti choye ti c'u yepal muc xlaj yu'un ti crixchanoetique. Inoj lajcheb moch ti sovrae. ²¹ Oy nan vo'miluc viniquetic ive'ic. Slecoj ti antsetique xchi'uc ti c'oxetique, muc bu nitbil.

*Ja' li' yaloj ti ixanav ta yoc ta ba nab ti Jesuse
(Mr. 6.45-52; Jn. 6.15-21)*

²² Ts'acal to —Ochanic ech'el ta canova, t'ab batanic ta jech nab —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ti Jesuse stuc xa isc'opon comel ti crixchanoetique. ²³ Ti c'alal laj sc'opon comele, imuy ta vits, ba sc'opon Riox. C'alal i'ic'ube, stuc tey ta vits ti Jesuse. ²⁴ Li vo'oticotique o'lol xa'ox nab xiloc'oticotic ech'el. Ital tsots ic' ta quelavticotic, xyuc'yon xa tajmec li nabe. Mu xa xanav ti canovae. ²⁵ C'alal po'ot xa'ox sacube, listaoticotic ta o'lol nab ti Jesuse. Iquilticotic ti chanav tal ta yoc ta ba name. ²⁶ Ti c'alal iquilticotique, lixi'oticotic. Xcac'ticoticuc me ch'ulelal. Xi'avlajetoticotic xa tajmec.

²⁷ Ora ic'opoj ti Jesuse:

—Vo'on Jesuson, mu me xaxi'ic —xiyutoticotic.

²⁸ —Cajval, mi yech chaval ti vo'ote, alo ti xu' chital ta ba nab uque, chtal jnupot —xi li Pedroe.

²⁹ —La' —x'utat.

Iloc' ta canova li Pedroe, ixanav ta yoc ta ba nab, ba snup ti Jesuse. ³⁰ C'alal iya'i ti tsots iq'ue, ixi'. Chmuc xa'ox yalel ta vo'.

—¡Cajval, coltaon! —xut.

³¹ Ti Jesuse ora itsache sc'ob.

—¿C'u yu'un ti chaxi'e? ¿Mi mu to bu ach'unoj ya'el ti vo'on tsots jyu'ele? —x'utat.

³² C'alal i'ochic ta canovae, ipaj li iq'ue.

³³ Vo'oticotic ti teoticotic ta yut canovae ijquejan jbatotic, iquich'ticotic ta muc' ti Jesuse.

—Ta melez vo'ot Xch'amalot ti Rioxe —xcuticotic.

Ja' li' yalaj ti iyet'esbe xchamel ep jchameletic ta Genesaret ti Jesuse

(Mr. 6.53-56)

³⁴ Ti c'alal lic'ototicotic ta Genesaret ta jech nabe, tey lilloc'oticotic ta canova. ³⁵ Ti jchi'iltactic ta israelale ti tey nacajtique iyajtiquinic ti ja' ti Jesuse. Ora ivinaj ta sjunlej Genesaret ti tey ic'ot ti Jesuse. Iyic'beic tal scotol jchameletic. ³⁶ Oy jlom jchameletic isc'anbeic ti Jesuse ti ja' no'ox ac'u yac' ta piquel ti sne spimil'u'e. Ti much'utic ispique i'ech' o ti xchamelic uque.

15

Ja' li' yalaj ti c'usitic ta jta o jmultic ta stojol ti Rioxe

(Mr. 7.1-23)

¹ Tey ic'otic jayvo' jfariseoetic xchi'uc jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta sman-taltac Rioxe, li' liquemic ech'el ta Jerusalene. C'ot sjac'beic ti Jesuse:

² —¿C'u yu'un ti ma'uc yech tspasic lavajchanc'optaque chac c'u cha'al ispasic ti vo'ne moletique? Yu'un jliquel no'ox tspoc sc'obic c'alal chve'ique. Ti vo'ne moletique jal ispoc sc'obic ti c'alal ive'ique yo' lec x'ileic o yu'un ti Rioxe —xiic.

³ Itac'av ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti ma'uc chachanubtasvanic o li smantaltac Rioxe, ti ja' chavalic ti c'u x'elan scostumbreic ti vo'ne moletique? ⁴ “Ich'o ta muc' atot ame”, xi ti Rioxe. “Mi oy much'u chopol c'usi chalbe li stot sme'e, milic”, xi. ⁵⁻⁶ Yan li vo'oxuque chachanubtasic ti ac'u no'ox yalic ti yac'ojic xa ta smoton Riox li c'usuc yu'unique. Mi iyalbeic xa yech ti stot sme'ique ti yac'ojic xa ta smoton Riox li c'usuc yu'unique, xu' xa mu sc'uxubinic li stot sme'ique. Ti x'elan chavalique, ma'uc chachanubtasvanic o li smantaltac Rioxe. Ja' chavalic ti c'u x'elan smantalic ti vo'ne moletique. ⁷ Yech no'ox chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Ja' ac'oplalic ti i'albat yu'un Riox ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee.

⁸ Lachi'iltaque yech no'ox chalic ti chiyich'ic ta muq'ue,
mu sjunuluc yo'onic.

⁹ Smantal no'ox crixchano ti ta xchanubtasvanic
oe,
mu vo'onicon caloj,
xi ti Rioxe, xi onox ti Isaías —x'utatic yu'un ti Jesuse.

¹⁰ —Jchi'iltactic, nopojanic tal. La' a'yic li c'usi chcale. ¹¹ Li c'usitic chalajesique muc bu chata o amulic ta stojol ti Rioxe. Ja' chata o amulic li c'usitic chopol chavalique —xi.

¹² Vo'oticotic li yajchanc'opoticotique linopojoticotic ech'el yo' bu ti Jesuse.

—¿Mi ana'oj ti chopol iya'i jfariseoetic ti x'elan avalbee? —xcuticotic.

¹³ —Li jfariseoetic chalic ti mu persauc xach'unic scotol ti c'usitic yaloj ti Jtot tey ta vinajele. Yech'o un ta onox xch'ay sc'oplalic chac c'u cha'al chich' bulel ts'i'lel. ¹⁴ Yech'o un mu me xavat avo'onic. Yu'un co'olic xchi'uc ma'sat ti yo'onuc yac'be yil be li xchi'il ta ma'satile. Pero mi co'ol ma'satetique, co'ol chp'ajic ta ch'en —xiyutoticotic ti Jesuse.

¹⁵ —Alboticotic smelol li lo'il avale —xi li Pedroe.

¹⁶ —¿Mi muc xava'ibeic smelol ya'el uc? ¹⁷ ¿Mi mu xana'ic ya'el ti ta ach'utic no'ox chc'ot li c'usitic chalajesique, ti chatsa'taic loq'uele? ¹⁸ Yan li c'usitic chopol chavalique, ta avo'onic chlic tal, ja' chata o amulic ta stojol ti Rioxe. ¹⁹ Li crixchanoe-tique ta yo'onic onox tsnopic li c'usitic chopole. Chmilvanic, tsa' yantsic, tsa' yajmulic, ch-elc'ajic, tsnopic c'op, tol xlo'iltavanic. ²⁰ Li c'usitic chopol li'i ja' chata o amulic ta stojol ti Rioxe. Mi ja' no'ox muc bu jal chapoc ac'obic c'alal chave'ique, muc bu chata o amulic —xiyutoticotic ti Jesuse.

*Ja' li' yaloj ti xch'unoj jun jcanaanil antse
(Mr. 7.24-30)*

²¹ Ti Jesuse iloc' ech'el, ibat ta sts'el li chib jteclum Tiroe xchi'uc li Sidone. Libatoticotic uc.

²² Tey ic'ot jun jcanaanil ants. Ti antse iyapta ti Jesuse:

—Totic, smom David, c'uxubinbon li jtsebe yu'un ochem pucuj ta yo'on. Abol sba tajmec —xi.

²³ Ti Jesuse muc xtac'av.

—Abulajan taco ech'el li antse yu'un tsots chiyaptaotic —xcuticotic.

²⁴ —Li vo'one ja' no'ox tacbilon tal scuenta jchi'iltac ta israelal yu'un co'olic xchi'uc jch'ayel chijetic —x'utat yu'un Jesús ti antse.

²⁵ Ti antse isquejan sba ta yichon ti Jesuse, ja'o isnijan sba ta balamil noxtoc.

—Totic, loq'uesbon pucuj ta yo'on li jtsebe —xut.

²⁶ —Oy onox xava'i lo'il ti chopol mi ta jpoj-betic spanic li unetique, mi ja' chcac'betic slajes li c'ox ts'i'etique —x'utat yu'un chq'uele c'u x'elan chtac'av.

²⁷ —Yecha'a, totic. Pero oy onox chp'aj xch'uch'ulil spanic ta yolon smexa li unetique. Ja' tstamic li c'ox ts'i'etique. C'uxubinon yech uc —xi ti antse.

²⁸ —Chquil ti sjunul avo'on ach'unoj ti oy jyu'ele. Ac'u c'otuc li c'usi ac'anbone —x'utat yu'un Jesús ti antse.

Ora iloc' pucuj ta yo'on ti stsebe.

Ja' li' yalaj ti iyet'esbe xchamel jchameletic ti Jesuse

²⁹ Ti Jesuse iloc' ech'el, ibat ta ti'nab tey no'ox ta estado Galilea. Imuy ta vits, ichoti.

³⁰ Tey ic'otic epal crixchanoetic yo' bu ti Jesuse. Yic'ojic c'otel coxoetic, xchi'uc ma'satetic, xchi'uc uma'etic, xchi'uc ti much'utic tuncoe, xchi'uc yan jchameletic. Tey c'ot yaq'uic yo' bu ti Jesuse. Iyet'esbe xchamel scotol ti jchameletique. ³¹ Ti jchi'iltactique xch'ayet xa yo'onic ti c'alal iyilic ti ijam xa yeic ti much'utic uma'etic to'oxe, ti lec xa yoc sc'obic ti much'utic tunco to'oxe, ti lec xa chanavic ti much'utic coxoetic to'oxe, ti ijam

xa satic ti much'utic ma'satetic to'oxe. Ti Riox quich'ojtic ta muc' vo'otic li j'israelotique, lec ibat sc'oplal.

Ja' li' yaloj ti ismac'lin chanmil viniquetic ti Jesuse

(Mr. 8.1-10)

³² Ti Jesuse listsoboticotic, vo'oticotic li ya-jchanc'opoticotique.

—Toj abol sbaic chquil li jchi'iltactic li'i, yu'un yoxibal xa c'ac'al li' jchi'uctique, mu xa c'u slajesic. Ti mi ta jtac ech'el ta snaic lavi muc bu ve'emique, yic'al xlubtsajic ta be —xiyutoticotic.

³³ —¿Bu ta jtaticotic ep pan li' ta xocol balamile ti ta jmac'linticotic o li epal crixchanoetique? —xcuticotic.

³⁴ —¿Jayp'ej to li jpantique? —xiyutoticotic.

—Vucp'ej xchi'uc jaycot c'ox choy —xcuticotic.

³⁵ Ti Jesuse iyalbe ti crixchanoetique ti ac'u chotlicuque. ³⁶ Ixch'am ti vucp'ej pane xchi'uc ti choye, “colaval”, xut ti Rioxe. Ja'o ixut ti pane, ixch'ac noxtoc ti choye, liyac'boticotic. Vo'oticotic xa icac'beticotic ti crixchanoetique. ³⁷ Ive' scotolic, lec inojic. Ijtsobticotic ti pane xchi'uc ti choye ti c'u yepal muc xlaj yu'un ti crixchanoetique. Inoj vucub moch ti sovrae. ³⁸ Oy nan chanmiluc viniquetic ive'ic. Slecoj ti antsetique xchi'uc ti c'oxetique, muc bu nitbil. ³⁹ Ti c'alal laj ve'icuque —Batanic xa un —xut crixchanoetic ti Jesuse.

Ja'o li'ochoticotic ta canova xchi'uc ti Jesuse. Libatoticotic ta sts'el jteclum Magdala.

16

Ja' li' yaløj ti ja' no'ox tsc'an tsq'uelbeic mi oy syu'el Jesús ti jfariseoetique xchi'uc ti jsaduceoetique

(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

¹ Tey ic'otic jayvo' jfariseoetic xchi'uc jayvo' jsaduceoetic. Oy c'usi isjac'beic ti Jesuse yo' stabeic o smul ti yalojique.

—Ac'o quilticotic mi yech ti oy ayu'ele. Jq'ueltiquic mi oy c'usi xyal tal avu'un ta vinajel yo' jch'unticotic o ti stacojot tal ti Rioxe —xutic.

² Itac'av ti Jesuse:

—C'alal ch-ic'ube, “ti oc'obe q'uepel yu'un tsoj li vinajele”, xachiic. Yu'un onox q'uepel. ³ Ta sobe “chtal vo' tana. Tsoj li vinajele, macal osil”, xachiic. Yu'un onox ta xtal. Xavilic c'u x'elan li vinajele pero ti avalojique, ja' mu xavilic ti stacojon tal ti Rioxe. ⁴ Vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie, chopol ajolic. Mu xavich'ic ta muc' ti Rioxe. Yu'un ja' no'ox chac'an chaq'uelic li jyu'ele pero muc bu chcac' avilic. Ja' no'ox chava'ibecon jc'oplal chac c'u cha'al ava'ibeic sc'oplal ti Jonas yaj'alc'op Riox ti ta más vo'nee —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Tey lamal iscomtsan crixchanoetic ti Jesuse, libatoticotic.

Ja' li' yaløj ti i'albatic ti p'ijicuc me, ti mu me ya'uc xch'unic ti c'usi chalic ti jfariseoetique xchi'uc ti jsaduceoetique

(Mr. 8.14-21)

⁵ Lic'ototicotic ta jech nab xchi'uc ti Jesuse. Vo'ototicotic li yajchanc'opoticotique muc jna' xquich' jpanticotic.

⁶ —Q'uelo me abaic ta svuquesobil xch'ut span li jfariseoetique xchi'uc li jsaduceoetique —xiyutoticotic ti Jesuse.

⁷ —Ti x'elan chale, ja' nan ti muc jna'tic tal ti jpantique —xcut jbaticotic.

⁸ Ti Jesuse sna'oj c'usi icalbe jbaticotic.

—¿C'u yu'un ti xavalvalbe abaic ti muc xana'ic tal ti jpantique? Yu'un mu to bu ach'unojic ya'el ti vo'on tsots jyu'ele. ⁹ Yu'un ich'ay xa xava'iic ti vo'p'ej no'ox pan ive'ic o ti vo'mil viniquetique, xchi'uc ti jayib moch atsobbeic sovrae. ¹⁰ Yu'un ich'ay xa xava'iic noxtoc ti vucp'ej no'ox pan ive'ic o ti chanmil viniquetique, xchi'uc ti jayib moch atsobbeic sovrae. ¹¹ Yech'o ti mu to xava'ibeic smelol ti ma'uc svuquesobil xch'ut pan ti “q'uelo me abaic ta svuquesobil xch'ut span li jfariseoetique xchi'uc li jsaduceoetique”, xacutique —xiyutoticotic ti Jesuse.

¹² Ica'ibeticotic smelol ti ma'uc svuquesobil xch'ut pane. Ja' no'ox iyal ti p'ijicenticotic ti mu me jch'unticotic ti c'usi chalic ti jfariseoetique xchi'uc ti jsaduceoetique. Yu'un chalic ti mu persauc jch'untic scotol ti c'usitic yaloj ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti jamal iyal ti Pedroe ti ja' st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantal ti Jesuse

(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

¹³ Libatoticotic ta sts'el jteclum Cesarea de Filipino xchi'uc ti Jesuse.

—¿C'usi van cabtel yalojic li jchi'iltactique, vo'on ti co'ol crixchanootique? —xiyutoticotic.

¹⁴ —Jlom chalic ti vo'ot Juan j'ac'-ich'vo'ote. Jlom chalic ti vo'ot Eliasote. Jlom chalic ti vo'ot

Jeremíasote. Jlom chalic ti vo'ot yaj'alc'opot Riox ti ta más vo'nee ti yu'un nan icha'cuxie —xcuticotic.

¹⁵ —Li vo'oxuque, ¿c'usi cabtel ti avalojique? —xiyutoticotic.

¹⁶ —Vo'ot Cristoot ti yaloj Riox chapasoticotic ta mantale. Vo'ot Xch'amalot Riox ta vinajel ti cuxul ta sbatel osile —xut li Simon Pedroe.

¹⁷ Itac'av ti Jesuse:

—Simón, screm Jonás, yac'ojbot bentisyon ti Rioxe. Yu'un ma'uc crixchano isyules ta ajol li c'usi cabtele. Ja' isyules ta ajol ti Jtotic Riox ta vinajele. ¹⁸ Li vo'ote ti Pedro ícac' abie, yu'un ep to ta xch'unic avu'un ti vo'on tal jtoj amulique. Ta persa chc'ot yech. Ac'u mi yo'onuc xch'ay jc'oplal ti pucuje pero mu xch'ay yu'un. ¹⁹ Vo'ot chcom ta aba ti chavalbe ya'i crixchanoetic c'u x'elan xu' chc'otic yo' bu ti Rioxe. Ti much'utic mu xavac' ta pertonale mi oy c'usi chopol ispasique, ja' no'ox yech mu x'aq'ueic ta pertonal yu'un ti Rioxe. Yan ti much'utic chavac' ta pertonale, ch-aq'ueic ta pertonal yu'un ti Riox uque —x'utat li Pedroe.

²⁰ —Mu to me much'u xavalbeic ti vo'on st'ujon Riox chajpasic ta mantale —xiyutoticotic jcotolticotic.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti chmilee

(Mr. 8.31-9.1; Lc. 9.22-27)

²¹ Lic yalboticotic noxtoc ti Jesuse:

—Persa chibat ta Jerusalén yu'un tey chba cac' jvocol. Yu'un tey chistsaquic li jmeltsanejc'opetique, xchi'uc li totil paleetique, xchi'uc li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe. Ja' chiyac'ueic ta milel, chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —xiyutoticotic.

²² Li Pedroe iloc'loc' ech'el xchi'uc ti Jesuse.

—Cajval, ac'u sc'uxubinot ti Rioxe, ma'uc yech smelol ti chavich' milele —xut.

²³ Ti Jesuse isq'uelbe sat li Pedroe.

—¿C'u yu'un chach'unbe smantal ti Satanase? Mu me xapajeson. Li vo'ote ma'uc chanop ti c'usi tsc'an ti Rioxe. Ja' yech chanop chac c'u cha'al tsnop li yan crixchanoetique —x'utat yu'un Jesús li Pedroe.

²⁴ —Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue, mu me c'uxuc ta yo'on spat xoconic. Ac'u cuchuc yu'unic ilbajinel chac c'u cha'al ta xcuch cu'un li vo'one, ac'u mi ja' xlajic o. ²⁵ Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue ti ja' chi'ic o li milele, yu'un onox ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Yan ti much'utic muc ta alel yu'unic mi ja' xlajic oe, ta xcuxiic ta sbatel osil. ²⁶ Mi ja' no'ox ta avo'onic li c'usitic oy ta sba balamile, mu c'usi bal o yu'un cha'ochic onox ta c'oc' ta sbatel osil. Ac'u mi jc'ulejoxuc tajmec li' ta sba balamile, pero mu xu' chaman abaic loq'uel li ta c'oq'ue. ²⁷ Ta sta yora chital xchi'uc slequilal syu'elal ti Jtote, vo'on ti co'ol crixchanootique. Chixchi'inic tal anjeletic ta vinajel. Ti c'u x'elan ch-ech'ic jujun li' ta sba balamile, ja' yech chtal jtojic ya'el. ²⁸ Ta melez chacalbeic, lavi jayvo' li'oxuque, oy mu to'ox chachamic ti c'alal xlic pasvancon ta mantale, vo'on ti co'ol crixchanootique —xiyutotitic ti Jesuse.

17

Ja' li' yalaj ti iyac' xojobal ti Jesuse ti iyil oxvo' yajchanc'ope

(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

¹ Ti c'alal ilaj vaquib c'ac'al ti yech iyal ti Jesuse, ja'o i'iq'ueic muyel ta jp'ej muc'ta vits li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juan yits'in Jacoboe. ² Li oxvo'e iyilic la ti iyac' xjobal ti Jesuse. Ti xjobal sate co'ol la xchi'uc xjobal c'ac'al. Ti sc'u'e sac la tajmec, co'ol la xchi'uc luz. ³ Ja'o la iyilic ti Moisesse xchi'uc ti Eliase, tey la chlo'ilajic xchi'uc ti Jesuse.

⁴ —Cajval, lec ti li'otic oe. Mi xac'ane, ta jmelt-santicotic exp'ejuc suchil yanal te'; jp'ej avu'un, jp'ej yu'un Moisés, jp'ej yu'un Elías —xi la li Pedroe.

⁵ Ti c'alal yolel chlo'ilaj li Pedroe, ja'o la ital lumal toc, ibut'ij la scotolic. Iyac' la xjobal li lumal toque. Iya'iic la ic'opoj ta yut lumal toc ti Rioxe.

—Li'i ja' Jch'amal. Jc'anoj tajmec. Bats'i jun co'on yu'un. Xach'unbeic me li c'usitic chayal-beique —xi la.

⁶ Ti c'alal iya'iic ti oxvo' jchi'ilticotic ta ya-jchanc'op ti Jesuse, ix'iic la tajmec, ispatan la sbaic ta lum. ⁷ Itijeic la yu'un ti Jesuse:

—Licanic, mu xaxi'ic —x'utatic la.

⁸ Ta jliquel o isq'uelic la ta jujot pero stuc xa la tey va'al iyilic ti Jesuse.

⁹ Ti c'alal iyalic tale —Mu to me much'u xaval-beic ya'i ti c'usi avilique. Ja'to me xavalic a'yuc ti c'alal xicha'cuxi loq'uel ta jmuquenal vo'on ti co'ol crixchanootique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁰ —¿C'u yu'un chalic li jchanubtasvanejetic ta smantal Rioxe ti ba'yi chtal ti Eliase, ti ts'acal to chatale? —xutic la ti Jesuse.

11 —Ta melez ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox ti ja' ba'yi ta xtal ti Eliase. Ja' chtal yalbe li jchi'iltactique ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole. ¹² Chacalbeic, ti Eliase i'ay xa, pero muc xojtiquinic. Li crixchanoetique ispasbeic ti c'usi tsc'an yo'onique, ismilic. Ja' no'ox yech chismilic uc, vo'on ti co'ol crixchanoetique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹³ Ja' la iyul o ta sjolic ti ja' sc'oplal Juan j'ac'-ich'vo' ti iyal ti Jesuse.

Ja' li' yaloz ti isloq'uesbe pucuj ta yo'on jun crem ti Jesuse

(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Ti c'alal iyulic yo' bu tsoboloticotic xchi'uc ti crixchanoetique, tey ic'ot jun jchi'iltic, isquejan sba ta yoc ti Jesuse.

¹⁵ —Cajval, c'uxubinbon li jcreme yu'un staoj tup'-ic'. Toj abol sba. Ep ta ech'el ic'ot ta c'oc'. Ep ta ech'el ip'aj ta vo'. ¹⁶ Iquic'be tal lava-jchanc'optaque, icalbeic ti ac'u sloq'uesic ti pucuje, pero muc xloc' yu'unic —xut ti Jesuse.

¹⁷ —Chopol ajolic, mu onox xach'unic tajmec. ¿C'u to onox ora chach'unic ya'el ti vo'ne xa li' jchi'ucoxuque, ti jal xa lajts'icbeique? Ic'becon tal li creme —xiyutoticotic xchi'uc ti jchi'iltactique.

¹⁸ Ti Jesuse istac loq'uel ti pucuje. Ora iloc' ta yo'on ti creme.

¹⁹ Ti c'alal jtucticotic xae —¿C'u yu'un ti muc xloc' cu'unticotic ti pucuje? —xcuticotic ti Jesuse.

²⁰ —Yu'un mu to chach'unic ti vo'on chajcoltaic ta spasel scotole. Ta melez chacalbeic, ac'u mi jutuc no'ox ach'unojic ti oy jyu'ele, ac'u mi co'ol

xchi'uc jp'ej bec' mustisya, pero spas xa avu'unic li c'usitic voloc ta pasele. Ja' chac c'u cha'al mi chavalic ti ac'u loc'uc li vits li'i, tspas avu'unic. Scotol xa xu' avu'unic mi ja' yech ach'unojique. ²¹ Pero li jtos pucujetic ti ijloq'uese, ja'to ta xloc' mi chac'oponic Rioxe, mi chavicta avotique —xiyutoticotic ti Jesuse.

*Ja' li' yalaj ti xcha'ech'elal iyal ti chmile ti Jesuse
(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)*

²² Ti c'alal teoticotic to'ox ta Galilea xchi'uc ti Jesuse —Vo'on ti co'ol crixchanoetique chi'aq'ue entrucal ta stojol crixchanoetic. ²³ Chismilic, chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —xiyutoticotic.

Ti c'alal ica'iticotique, icat co'onticotic tajmec.

Ja' li' yalaj ti iyac' tojel aq'uel scuenta templo ti Jesuse

²⁴ Ti c'alal lic'ototicotic ta Capernaume, tey ic'otic jayvo' jtsob-tojel-aq'uel scuenta muc'ta templo.

—¿Mi chac' chib dracma lavajchanubtasvanejique? —x'utat li Pedroe.

²⁵ —Chac' —xi.

C'alal i'och ta yut na li Pedroe, ja' ba'yi ic'oponat yu'un ti Jesuse.

—Simón, ¿c'usi chanop? ¿Much'u tsc'anbe taq'uin li preserenteetic li' ta sba balamile? ¿Mi ja' tsc'anbe li xch'amaltauque, o mi yan crixchanoetic tsc'anbe? —x'utat.

²⁶ —Yan crixchanoetic tsc'anbe —xi li Pedroe.

—Ja' colem chcom li xch'amaltauque. Ja' no'ox yech li vo'on uque, mu persauc chacac' ti yechuque. ²⁷ Pero yo' mu soc o sjolique,

batan ta nab, tic'o ochel ta nab li ansuelo tsacob choye. Li primero choy chanit loq'uele, jach'bo ye. Tey yumoj chata jsep estatero. Ich'o tal, ac'bo li much'utic ta stsobe. Tey batuc scuenta jcha'va'altic —x'utat yu'un ti Jesuse.

18

Ja' li'yaloj ti ja' tsots yabtel chc'otic li much'utic ja' yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique (Mr. 9.33-37; 42-48; Lc. 9.46-48; 17.1-2)

¹ Ti c'alal iyac' tojel aq'uel ti Jesuse, ja'o ijac'beticoti, vo'oticoti li yajchanc'opoticotique:

—¿Much'u junucal tsots yabtel chich' ti c'alal cha'och ta pasmantale? —xcuticoti.

² —La' —xut jun c'ox crem ti Jesuse. Isva'an ta o'lol yo' bu tsoboloticotique.

³ —Ta melel chacalbeic, mi chac'anic coltael yu'un ti Rioxe chac c'u cha'al tsc'anic coltael yu'un stotic li c'oxetique, xu' cha'ochic yo' bu ta jpas mantale. Ti mi mu xac'anic coltaele, mu xu' cha'ochic. ⁴ Mi mu xavac' abaic ta ich'el ta muc' chac c'u cha'al mu sna' xac' sba ta ich'el ta muc' li c'ox li'i, ja' tsots avabtel chac'otic yo' bu ta jpas mantale. ⁵ Mi chachanubtasic ta jc'op li much'u ja' yech yo'on chac c'u cha'al yo'on li c'ox li'i, chvinaj ti vo'on avich'ojicon ta muq'ue. ⁶ Yan mi chachanubtasic ta spasel c'usi chopol junuc ti much'utic ja' yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique ti yich'ojicon ta muq'ue, más lec ti lachucbaticuc jcotuc cho' ta anuq'uique, ti late-naticuc ochel ta mare, ti lachamicuque. ⁷ Lavi cuxuloxuc to ta sba balamile, oy onox c'usi chopol chtal ta avo'onic. Yech'o un q'uelo me abaic, mu

me vo'oticoxuc ta amulic mi tsa' smul lachi'ilique. Mi vo'oxuc ta amulic tsa' smul lachi'ilique, abol abaic.

⁸ Mi ja' chata o amulic lavoc ac'obique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi avoc ac'obic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile, abol abaic. ⁹ Ja' no'ox yech noxtoc mi ja' chata o amulic lasatique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi asatic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile, abol abaic.

Ja' lo'il scuenta jch'ayel chij

(Lc. 15.3-7)

¹⁰ P'ijanic me, mu me xap'ajic junuc li c'oxetic lalcalbeique yu'un scotol xchabioj ti anjeletic ta vinajele. Ta melec chacalbeic, ti anjeletic ta xch-abivanique chc'ot sc'oponic ti Jtot tey ta vinajele. ¹¹ Vo'on ti co'ol crixchanootique, tal jpojoxuc yu'un sc'oplal cha'ochic ta c'oc' ta sbatel osil.

¹² 'Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic oy cien xchije. Mi ich'ay jcotuque, lamal chicta li noventa y nuevee ti c'alal chba sa' tal li jcot ch'ayeme. ¹³ Ta melec chacalbeic, ti muc bu ch'ayem li noventa y nuevee, jun yo'on. Pero mi ista li jcot ti ich'aye, más to jun yo'on. ¹⁴ Ja' no'ox yech ti Jtot tey ta vinajele, mu sc'an ti ch-och ta c'oc' junuc li c'oxetic lalcalbeique.

Ja' li' yaloy ti c'u x'elan chcac'tic ta pertonal li jchi'iltique

(Lc. 17.3)

¹⁵ Ti mi oy bu ista smul avu'un junuc achi'il ta yich'elon ta muq'ue, ba lequil'albo atuc ti c'usi chopol ispase. Ti mi ta xch'une, lec chacomíc. ¹⁶ Ti

mi mu xch'une, ic'o ech'el junuc o mi cha'vo'uc achi'il yo' oy o rextico ti c'usi avalbee. ¹⁷ Ti mi muc xach'unbatic li c'usi avalbeique, albo abaic acotolic ti c'u avepalic sjunul avo'onic avich'ojicon ta muq'ue. Comon'albeic ti c'usi chopol tspase. Mi mu xaxch'unbe acotolic noxtoque, tey comuc chac c'u cha'al yan crixchano, chac c'u cha'al jc'an-loc'-c'usiticuc ti mu xich'ic ta muc' ti Rioxe.

¹⁸ 'Ta melez chacalbeic, ti much'utic mu xavaq'ueic ta pertonal mi oy c'usi chopol ispasique, ja' no'ox yech mu x'aq'ueic ta pertonal yu'un ti Rioxe. Yan ti much'utic chavaq'ueic ta pertonale, ch-aq'ueic ta pertonal yu'un ti Riox uque.

¹⁹ 'Chacalbeic noxtoc, mi oy cha'vo'oxuc ti co'ol ajolic chac'oponic ti Jtot tey ta vinajele, scotol li c'usi chac'anbeique chayac'beic. ²⁰ Mi oy atsoboj abaic cha'vo' oxvo'uc, vo'oxuc ti avich'ojicon ta muq'ue, tey jchi'ucoxuc —xiyutoticotic ti Jesuse.

²¹ —Cajval, ¿jay'ech'el tsc'an chcac'be pertonal mi ista smul cu'un junuc jchi'ile? ¿Mi xu' ta vuc'ech'el no'ox? —xi li Pedroe.

²² —Muc bu chacalbe mi vuc'ech'el no'ox. Mu atbiluc jay'ech'el tsc'an chavac' pertonal. Scotol c'ac'al tsc'an chavac' pertonal —x'utat yu'un ti Jesuse—.

Ja' lo'il scuenta jun vinic ti muc xac' ta pertonal xchi'ile

²³ 'Chacalbeic c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe. Caltic no'ox ya'el ti oy jun preserente ti oy yil xchi'iltac tey ta opisinae. Li preserentee tsc'an xa sutesbel li staq'uine, yech'o un istac ta iq'uel ti much'utic oy yile. ²⁴ Ja' ba'yi ital ti much'u oy lajunmil yile. ²⁵ Li vinique mu xa sut yu'un.

Yech'o un li preserentee isloq'ues mantal ti ac'u chonatuc ta mozoil scotolic xchi'uc yajnil, xchi'uc xch'amaltac, xchi'uc scotol c'usuc yu'un, yo' sut o li yile. ²⁶ Ti c'alal iya'i li vinique, isquejan sba, isc'opon li preserentee: “Totic Preserente, abulajan malabon to li quile. Chajsutesbe onox scotol”, xi. ²⁷ Ic'uxubinat yu'un li preserentee, ich'aybat scotol li yile, icoltaat ech'el. ²⁸ Ti c'alal iloc' ech'el li vinique, isnup ta be jun xchi'il ti tey ta opisina uque. Oy cien yil uc. Istsac li xchi'ile, ismich'be snuc'. “Sutesbon ta ora lavile”, xut. ²⁹ Li xchi'ile isquejan sba uc. “Abulajan malabon to li quile, chajsutesbe onox scotol”, xut. ³⁰ Pero mu xa smala. Ba stic' ta chuquel. “Ja'to xaloq'ues mi lisutesbe scotol li yile”, xut comel li jchabichuclebale. ³¹ Ti c'alal iyil li yan xchi'iltac tey ta opisinae ti istic' ta chuquel li xchi'ile, chopol iyilic. Ora ba yalbeic li preserentee. ³² Li preserentee istac ta iq'uel. “Li vo'ote chopol ajol. Ti avalbon ti chajmalabe to lavile, yech'o un ijnop ti chajch'aybe scotole. ³³ ¿C'u yu'un ti muc xac'uxubin lachi'ile chac c'u cha'al lajc'uxubine?” xut. ³⁴ Icap li preserentee. Iyac'be ta sc'ob li much'utic ch-ilibajinvanic ta chuclebale. “Ja'to xaloq'uesic mi lisutesbe scotol li yile”, xut comel li much'utic ch-ilibajinvanique.

³⁵ 'Li vo'oxuque ja' no'ox yech chaxcha'leic ti Jtot tey ta vinajel uque mi mu sjunuluc avo'on chavaq'uic ta pertonal lachi'ilique —xiyutoticotic ti Jesuse.

*Ja' li' yaløj ti mu xu' jch'ac cajniltique
(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)*

¹ Ti Jesuse c'alal laj yal chac taje, iloc' ta estado Galilea, ital li' ta estado Judeae. Tey iyul ta jech uc'um Jordán. ² Ep jchi'iltactic tijilic tal xchi'uc ep jchameletic. Ti Jesuse iyet'esbe xchamel scotol ti jchameletic ti tey tijajtíc tale.

³ Tey ic'otic jayvo' jfariseoetic. Oy c'usi isjac'beic ti Jesuse yo' stabeic o smul ti yalojique. Isjac'beic mi xu' ta xch'ac o yajnil li viniquetique ti c'usuc no'ox smul tstabeique.

⁴ Itac'av ti Jesuse:

—¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox yo' bu chal ti c'alal ipase yu'un Riox ti primero vinique, jun vinic jun ants ispas? ⁵ “Li cremotique ta xch'ac sbaic xchi'uc stot sme'ic ti c'alal sta yajniltique. Xcha'va'alic jun xa chc'otic”, xi ti Rioxe. ⁶ Yech'o un mu xa cha'vo'uc, junic xa. Ti much'utic nupul ts'acalique jun xa ch-ileic yu'un ti Rioxe, mu xa xu' xch'ac sbaic —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁷ —¿C'u yu'un iyal mantal ti Moisesse: “Ti much'u ta xch'ac yajnile, ac'u smeltsanbe svunal ti ixch'ac xa sbaique. Li vune ja' chich' li yajnile yo' xil o ti ch'acbil xae”, xi? —xutic ti Jesuse.

⁸ —Ti x'elan ists'iba comel ti Moisesse, ja' ti mu xach'unic tajmeque. Ti c'alal ismeltsan balamil ti Rioxe, ma'uc yech. ⁹ Li vo'one chcal ava'ic. Ti much'u ta xch'ac yajnile, mi muc bu sa'oj yajmul ti ta xch'aque, mi chic' yan antse, co'ol xchi'uc yants chc'ot. Ti much'u chic' ch'acbalal antse co'ol xchi'uc yants chc'ot noxtoc —x'utatic yu'un ti Jesuse.

¹⁰ —Mi yech sc'oplal ti much'utic oy yajnile, más lec ti mu ya'uc jsa' cajnilcticotique —xcuticotic vo'oticoti li yajchanc'opoticotique.

¹¹ —Mu xcuch avu'un acotolic ti mu xasa' avajnilique. Ja' no'ox chcuch yu'un ti much'utic yech ac'bil yu'un ti Rioxe. ¹² Oy viniquetic ti stalel mu sa' yajnilique. Oy viniquetic ti pasbolic ta capone. Oy viniquetic ti mu sa' yajnilique yo' xtunic o más yu'un ti Rioxe. Ti much'utic yeche, mi cha'iic ti yech tsc'an ti Rioxe, ac'u spasic —xiyutoticotic ti Jesuse.

*Ja' li' yaloj ti isc'oponbe Riox c'oxetic ti Jesuse
(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)*

¹³ Tey yic'ojbeic c'otel c'oxetic ti Jesuse yu'un ac'u yac' sc'ob ta sjolic, ac'u sc'oponbe Riox. Vo'oticoti li yajchanc'opoticotique ijpesticotic ti much'utic iyiq'uic tal ti c'oxetique.

¹⁴ —Mu xavutic. Ac'u talicuc li c'oxetique. Yu'un ti much'utic ja' yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique, ta xch'unic c'usi chal ti Rioxe —xiyutoticotic ti Jesuse.

¹⁵ Ti c'alal laj yac' sc'ob ta sjol c'oxetic ti Jesuse, iloc' teyo'e.

*Ja' li' yaloj ti c'ot sc'opon Jesús jun jc'uleje
(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)*

¹⁶ Oy jun jchi'iltic c'ot sc'opon ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, vo'ot ti lec avo'one, ¿c'usi lec tsc'an ta jpas yo' xicuxi o ta sbatel osile? —xut ti Jesuse.

¹⁷ Itac'av ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti “lec avo'on”, xavutone? Jun no'ox ti much'u lec yo'one, ja' ti Rioxe. Mi chac'an

chacuxi ta sbatel osile, tsc'an chach'unbe smantal ti Rioxe —x'utat.

¹⁸ —¿C'usitic mantalil ti tsc'an ta jch'une? —xi ti vinique.

—“Mu me xamilvan, mu me xasa' avants, mu me xa'elc'aj, mu me xanopbe smul achi'il. ¹⁹ Ich'o ta muc' atot ame'. C'uxubino me achi'iltac chac c'u cha'al chac'uxubin aba atuque”, xi li mantale —x'utat yu'un ti Jesuse.

²⁰ —Li c'usitic avale c'oxon to'ox lic jch'un. ¿C'usi xa ti muc bu jch'unoje? —xi ti vinique.

²¹ —Mi chac'an ti lec chayil ti Rioxe, ba chono li c'usuc avu'une. Li stojole q'uelanbo li me'onetique yo' oy o ac'ulejal ta vinajele. Ts'acal to xtal achi'inon —x'utat yu'un ti Jesuse.

²² C'alal iya'i chac taje, iyat yo'on, yu'un toj ep c'usuc yu'un. Isut ech'el.

²³ —Ta melel chacalbeic, li jc'ulejetique tsots ta ch'unel cha'iic c'usi chal ti Rioxe. ²⁴ Chacalbeic noxtoc, co'ol xchi'uc jcot cameyo ti mu xjelav ta chac acuxae, ja' yech mu x'ochic yo' bu tspas mantal Riox ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic li sc'ulejalique —xiyutoticotic ti Jesuse.

²⁵ Ti c'alal ica'iticotique, xch'ayet xa co'onticotic.

—¿Much'u xa onox ta xcuxi ta sbatel osil ti mi mu xcuxiic li jc'ulejetique? —xcuticotic.

²⁶ Ti Jesuse isq'uel jsaticotic.

—Mu xu' chacuxiic ta sbatel osil ta atuquic. Ja' no'ox chacuxiic mi chascoltaic ti Rioxe —xiyutoticotic.

²⁷ —Li vo'oticotique jcomtsanojticotic xa li c'usuc cu'unticotique. Jnap'letaototicotic xa.

¿C'usi chquich'ticotic li vo'oticotique che'e? —xi li Pedroe.

²⁸ —Ta melez chacalbeic, ti c'alal sta yora ta jlecubtas li balamile, vo'on ti co'ol crixchanoetique, tey chul chotlicon ta jmuc'ta chotleb yu'un vo'on ta jpas ta mantal scotol li crixchanoetique. Vo'oxuc ti achi'inicone co'ol ta jpastic mantal.

²⁹ Scotol ti much'utic muc ta alel yu'unic mi iscomtsan o snaique, mi sbanquiltac, mi yits'intac, mi svixtac, mi yixleltac, mi xibneltac, mi smuctac, mi stot, mi sme', mi xch'amaltac, mi yosil, yu'un ti yich'ojicon ta muq'ue, vo'on chcac'beic cien ta ech'el sq'uexol ti c'usitic chcom yu'unique. Ta xcuxiic ta sbatel osil noxtoc. ³⁰ Ep ti much'utic totil yalojic lavie, pero mu c'u stu chc'otic yo' bu tspas mantal ti Rioxe, yu'un ta stoy sbaic. Ep ti much'utic muc bu ich'bilic ta muc' lavie, pero más tsots yabtel chc'otic yo' bu tspas mantal ti Rioxe, yu'un mu sna' stoy sbaic —xiyutoticotic ti Jesuse.

20

Ja' lo'il scuenta ti much'utic i'abtejic ta uvatique

¹ Ti Jesuse liyalboticotic jun lo'il:

—Chacalbeic c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe. Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic sts'unoj ep uvae. Sob iloc' ech'el, ba sa' tal yaj'abteltac. ² Ti c'alal istae, iyalbe ti tsto'oj jun denario ta c'ac'ale. Istac ech'el ta uvatic. ³ Ti c'alal ista baluneb orae; iloc' ech'el noxtoc li yajval uvae. Tey va'ajtic ista vini-quetic ta ch'ivit, ch'abal yabtelic. ⁴ “Ba coltaicon yu'un oy jts'unoj uva. Lec chajto'ojic”, xut. Li vini-quetique ixch'unic li abtele. ⁵ Li yajval uvae iloc' ech'el noxtoc ta ol c'ac'al, ba sa' tal yan yaj'abtel.

Iloc' noxtoc ta oxib ora xmal c'ac'al. Ja' yech ispas juju'ech'el. ⁶ Iloc' ech'el noxtoc ta vo'ob ora xmal c'ac'al. Tey ista viniquetic, ch'abal yabtelic. “¿C'u yu'un ti li' xava'etic sjunul c'ac'ale?” xut. ⁷ “Yu'un muc much'u xiyic'oticotic ta abtel”, xiic. “Ba coltaicon yu'un oy jts'unoj uva. Lec chajtojic”, xut. ⁸ Ti c'alal ch-ic'ub xa'ox osile, iyalbe ti yajq'uel j'abtele: “Ic'o sutel tal scotol li caj'abtele, ac'bo stojolic. Ja' ba'yi xatoj li much'utic ts'acal to italique. Ts'acal to xatoj li much'utic ba'yi italique”, xut. ⁹ Ja' ba'yi italic li much'utic ta vo'ob xa ora istsac yabtelique. Jujun denario itojatic. ¹⁰ Ti c'alal italic li much'utic ba'yi istsac yabtelique, isnopic ti más chtojatique, pero co'ol yepal itojatic. ¹¹ Ti c'alal iyich' stojolic li much'utic sob istam yabtelique, iscapanic o li yajval abtele. ¹² “Jun xa no'ox ora i'abtej li much'utic ts'acal to italique, pero co'ol yepal atojojotic. Li vo'oticotique sjunul c'ac'al li'abtejojotic. C'ux c'ac'al ica'iticotic. Liluboticotic tajmec”, xiic. ¹³ “Mu chopluc ti x'elan lajcha'leique. Yu'un ba'yi icaltic ti jun denario chajtojic ta c'ac'ale. ¹⁴ Ich'o ech'el latojolic, batanic. Yu'un yech co'on ti co'ol chajtoj acotolic. ¹⁵ Xu' jpas ti c'usi sc'an co'on xchi'uc li c'usuc cu'une. Mu me xacapic o ti x'elan ijpassé”, xi li yajval abtele. ¹⁶ Ti c'u x'elan iyic' ep yaj'abtel li yajval abtele, ja' no'ox yech ta xquic' scotol crixchanoetic pero mu scotolicuc sc'anic pasel ta mantal. Ja' no'ox sc'anic pasel ta mantal ti much'utic jt'ujoj chtunic cu'une. Mi muc bu ich'bilic ta muc' lavie, ja' tsots yabtel chc'otic yo' bu ta jpas mantale, yu'un mu sna' stoy sbaic. Yan ti much'utic totil yalojic lavie, ja' mu

c'u stu chc'otic yo' bu ta jpas mantale yu'un ta stoy sbaic —xiyutoticotic ti Jesuse.

*Ja' li' yaloj ti yox'ech'elal iyal ti Jesuse ti chmilee
(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)*

¹⁷ Ti c'alal litaloticotic li' ta Jerusalén xchi'uc ti Jesuse, listsoboticotic ta ti'il be jlajchava'alticotic ti yajchanc'opoticotique.

¹⁸ —Ana'ojic ti chibatic ta Jerusalemene. Vo'on ti co'ol crixchanootique tey chi'aq'ue entrucal ta stojol li totil paleetique xchi'uc li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe. Tey tsnopic ti chiyaq'uic ta milele. ¹⁹ Chi'aq'ue entrucal ta stojol li much'utic nom liquemic tale. Chislabanic, chiyac'beic arsial, ja'o chisjipanic ta cruz. Chicham, chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —xiyutoticotic.

*Ja' li' yaloj ti oy c'usi isc'anbe Jesús ti sme'ic
Jacoboe xchi'uc ti Juane
(Mr. 10.35-45)*

²⁰ Ti yajnil Zebedeoe tsobol ic'otic xchi'uc scremotic, c'ot sc'oponic ti Jesuse. Li scremotique ja' jchi'ilticotic ta yajchanc'op ti Jesuse. Ti sme'ique isquejan sba ta yichon ti Jesuse, ja'o isnijan sba ta balamil noxtoc yu'un oy c'usi tsc'anbe.

²¹ —¿C'usi chac'an? —x'utat ti jmeme'tique.

—Alo jp'eluc amantal ti co'ol chachoti xchi'uc li cha'vo' jcreme, jun ta abats'ic'ob, jun ta asurto, ti c'alal cha'och ta pasmantale —xut ti Jesuse.

²² —Mu xana'ic c'u x'elan svocolal li c'usi chac'anbecone. ¿Mi xu' chavac' avocolic, mi xu' chavich'ic milel chac c'u cha'al chquich' milel li vo'one? —x'utatic li cha'vo' jchi'ilticotique.

—Xu' —xiic.

²³ —Ta melel ta onox xavac' avocolic chac c'u cha'al chcac' jvocol li vo'one. Chavich'ic milel noxtoc. Pero mi chac'an chachotiic junuc ta jbats'ic'obe, junuc ta jsurtoe, mu vo'onicon chcal ti xu'e. Ja' chal ti Jtote ti much'utic tey ta xchotiique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

²⁴ Ti c'alal ica'iticotic, vo'oticotic li lajunvo'oticotique, lic jcapanticotic o li Jacoboe xchi'uc li Juane. ²⁵ Ti Jesuse listsob jcotolticotic.

—Ana'ojic c'u x'elan tspasic li preserenteetic ta yantic nacione. Ilbaj x'ilvanic, mantal no'ox tspasic. ²⁶⁻²⁷ Li vo'oxuque ma'uc me yech xaspasic. Ti much'u junucal ta xcom avu'unic ta avajpasmantalique, mi tsc'an ti ich'bil ta muq'ue, ja' tsc'an ti mu jtoybailuque, ti sjunul yo'on chtun avu'unique. ²⁸ Ja' chanic chac c'u cha'al li vo'one. Vo'on ti co'ol crixchanoetique, muc bu tal pasvancon ta mantal. Ti litale, yu'un tal tunicon yu'un scotol crixchanoetic. Tal cac' jba ta milel ta scoj amulic yo' xu' xacuxiic o ta sbatel osile —xiyutoticotic.

*Ja' li' yaloj ti isjambe sat cha'vo' ma'sat ti Jesuse
(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)*

²⁹ Ti c'alal liloc'oticotic tal ta jteclum Jericó xchi'uc ti Jesuse, ep jchi'iltactic tijajtic talel. ³⁰ Tey chotajtic ta ti'ilbe cha'vo' jchi'iltic, ma'satetic. C'alal iya'iic ti tey ch-ech' ti Jesuse, iyaptaic:

—¡Cajval, smom David, c'uxubinoticotic! —xiic.

³¹ Ti crixchanoetique ispajesic.

—¡Anchanic! —xutic tajmec ti ma'satetique.

Pero más to tsots i'avanic:

—¡Cajval, smom David, c'uxubinoticotic! —xiic.

³² Va' xi ti Jesuse. I'albatic ti ac'u talicuque.
—¿C'usi chajcha'leic un? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

³³ —Cajval, abulajan jambon li jsaticotique —xiic.

³⁴ Ti Jesuse isc'uxubin, ispicbe ti satique. Ora ijam ti satique, nap'al italic uc.

21

Ja' li' yaløj ti cajal ta burro i'och ta Jerusalén ti Jesuse

(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Ti c'alal po'ot xa'ox xiyuloticotic li' ta Jerusale, tey li'ech'oticotic tal ta ts'el Betfajé ta yoc vits Olivotic. Ti Jesuse istac ech'el cha'vo' jchi'ilticotic ta yajchanc'op.

² —Batanic le' ta parajele. Tey no'ox chucul chataic jcot me'burro xchi'uc yol. Jitunic, nitic tal.

³ Mi oy much'u chasjac'beic c'u yu'un ti chajitunic li burro, xavalbeic ti vo'on chtun cu'une. “Ta xtal no'ox jsutesticotic ta ora”, xavutic —x'utatic ech'el yu'un ti Jesuse.

⁴ Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee.

⁵ Jchi'iltactic, ta la xtal ti much'u chispasotic ta mantale.

Lec la yo'on, mu la sna' stoy sba.

Cajal la ta yol burro ch-och tal,

xi onox ti yaj'alc'o.

⁶ Ibat li cha'vo'e, ixch'unic ti c'usi i'albatic yu'un ti Jesuse. ⁷ Isnitic tal xchi'uc yol ti burro. Iyac'be stasin spimilc'u'ic. Iscajlebin tal ti Jesuse. ⁸ Ep tajmec ti much'utic isq'ui spimilc'u'ic ta be yo' bu i'ech' tal ti Jesuse. Jlom isc'asic yanal te', iyaq'uic

ta be yu'un iyich'ic ta muc'. ⁹ Ti much'utic babee xchi'uc ti much'utic tijajtique, i'avan scotolic.

—¡Coliyalbotic Riox ti ja' tal spasotic ta mantal li smom Davide! ¡Lec tajmec li preserente listacbotic tal ti Jtotic Riox ta vinajele! “Colaval, Cajval”, chiicuc uc ti anjeletic ta vinajele —xiic.

¹⁰ Ja' yech i'och tal li' ta Jerusalén ti Jesuse. Scotol ti much'utic li' ta yutil jteclume —¿Much'u le'e? —xiic, xnehetic xa tajmec.

¹¹ —Ja' li Jesuse, li yaj'alc'op Rioxe ti liquem tal ta Nazaret ta estado Galileae —xiic ti jchi'iltactic xchi'inojic tal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isnuts loq'uel jchonolajeletic ta ti' muc'ta templo ti Jesuse

(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹² Ti Jesuse ibat ta stemplo Riox. Isnuts loq'uel scotol ti jchonolajeletic tey ta ti' muc'ta temploe. Isbutq'uinbe smexaic ti jeltaq'uinetique. Isbutq'uinbe xilaic ti jchonpalomaetique.

¹³ —“Li jnae ja' scuenta chtal ataicon o ta c'oponel”, xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. Li vo'oxuque snailch'en j'eleq'uetic xacha'leic —x'utatic ti jchonolajeletique.

¹⁴ Tey ic'ot ma'satetic xchi'uc coxoetic ta ti' templo yo' bu ti Jesuse. Ti Jesuse isjambe sat ti ma'satetique, islecubtasbe yoc ti coxoetique.

¹⁵ Tey jayvo' totil paleetic xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. Iyilic ti c'usi ispas ti Jesuse. Iya'iic ti tsots chc'opojic ti c'ox cremotique: “Coliyalbotic Riox ti ja' tal spasotic ta mantal li smom Davide”, xi ti c'oxetique. Icapic o ti moletique.

¹⁶ —¿Mi xava'i c'usi chalic li c'ox cremotique?
—xutic ti Jesuse.

—Xca'i —xi—. ¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ti ja'
yech ts'ibabil ta sc'op Rioxe:

Li c'oxetique más lec chalic ac'oplal,
xi onox ts'ibabil? —xi ti Jesuse.

¹⁷ Iloc' li' ta Jerusalén ti Jesuse, ibat ta Betania.
Tey ivay.

Ja' li' yalaj ti itaquij ti ic'uxe ti ch'abal sate
(Mr. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Sob ta yoc'omal isut tal noxtoc li' ta Jerusalén
ti Jesuse. Ivi'naj ta be. ¹⁹ Iyil jtec' ic'ux ta ti'il be, ba
sq'uel mi oy sat, pero ch'abal, naca no'ox yanal. Ti
Jesuse iyal ti mu xa bu tsatin oe.

Ora itaquij. ²⁰ C'alal iquilticotic li vo'oticotic,
xch'ayet xa co'onticotic.

—¿C'u yu'un itaquij ta ora li ic'uxe? —xichioti-
cotic.

²¹ —Ta melez chacalbeic, mi chach'unic ti vo'on
chajcoltaique, mi mu xchibetuc avo'onique, tspas
avu'unic li c'usitic volol ta pasele; mu c'ajomuc
no'ox tspas avu'unic chac c'u cha'al ijcha'le li
ic'uxe. Ja' chac c'u cha'al mi chavalbeic ti ac'u
loc'uc li vits li'i, ti ac'u t'ubuc ta mare, tspas
avu'unic. ²² Scotol ti c'usi chac'anbeic ti Rioxe,
mi j'ech'el ach'unojic ti chayac'beique, ta onox
xavich'ic —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yalaj ti ijac'bat ti Jesuse ti much'u i'albon ti
x'elan tspase
(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

²³ Ti Jesuse c'alal iyul ta ti' muc'ta templo li' ta Jerusalene, lic chanubtasvanuc. Tey ic'otic ti totil paleetique xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique.

—¿Much'u layalbe ti x'elan chapase? —xutic ti Jesuse.

²⁴ —Oy c'usi chajac'beic uc. Mi chavalbecon ti c'usi chajac'beique, chacalbeic ti much'u liyalbe ti x'elan ta jpase. ²⁵ ¿Much'u ta smantal ti iyac' ich'vo' ti Juane? ¿Mi Riox, o mi crixchano? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Xalxalbe xa sbaic:

—Mi hcaltic ti ta smantal Rioxe, “¿c'u yu'un ti muc xach'unique che'e?” xi bi'a. ²⁶ Mi hcaltic ti ta smantal crixchanoe, xi'el sba. Yu'un li jchi'iltactique xch'unojic scotolic ti ja' yaj'alc'op Riox ti Juane —xut sbaic.

²⁷ Yech'o un —Mu jna'ticotic —xiic.

—Ja' yechon uc, mu xacalbeic ti much'u liyalbe ti x'elan ta jpase. ²⁸ ¿C'usi chanopic? Caltic no'ox ya'el ti oy cha'vo' screm jun vinique. “Crem, batan ta abtel ta uvatic”, xut li june. ²⁹ “Mu jc'an xibat”, xi. Ts'acal to isnop ti chbate, ibat. ³⁰ Iyalbe li jun screm noxtoque. Ja' no'ox yech iyalbe chac c'u cha'al iyalbe li june. “Tot, chibat”, xi. Pero muc xbat. ³¹ Li vo'oxuque ¿c'usi chanopic? Li cha'vo' cremotique ¿much'u junucal ti ixch'unbe smantal li stotique? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

—Ja' li much'u ba'yi iyich' albele —xiic.

—Ta meler chacalbeic, chavalic ti chopol tajmec li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li antsetic tol sa' yajmulique, pero ja' xa ta xch'unic c'usi lec chil ti Rioxe. Vo'oxuc ti mu xavich'ic ta muc' ti Rioxe. ³² Ti Juan j'ac'-ich'vo'e ja' tal yalboxuc ti

c'usi tsc'an chapasique, pero muc xach'unic. Li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li antsetic tol sa' yajmulique, ja' ixch'unic. Iyictaic spasel li c'usitic chopole. C'alal avilic ti iyictaic xae, li vo'oxuque muc xach'unic noxtoc. Muc xavictaic spasel li c'usitic chopole —x'utatic yu'un ti Jesuse—.

*Ja' lo'il scuenta jchabiej'uva ti i'lbajinvanique
(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)*

³³ 'A'yic me, chacalbeic yan lo'il. Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ists'un ep uva ta yosile. Isjoy ta moc. Ixch'oj ton scuenta spits'obil ya'lel. Ismelt-san jp'ej toyol na scuenta sq'uelobil li uvae. Isa' comel ti much'utic ta xchabi li uvae. Ibat ta nom li yajvale.

³⁴ Ti c'alal ita'aje, istac tal yaj'abteltac ti tscuchic ech'el ti c'u yepal yaloj chich'e. Yul sc'anbeic li much'utic ta xchabiique. ³⁵ Li jchabiej'uvae ista-saquic li yaj'abteltac yajval osile. Li june ismajic, li june ismilic, li june iyac'beic ton. ³⁶ Li yajval osile istac tal yan yaj'abteltac noxtoc, más to ep istac tal. Ja' no'ox yech icha'leatic uc chac c'u cha'al icha'leatic li much'utic ba'yi itaqueic tale.

³⁷ Ts'acal to istac tal screm li yajval osile. “Ja' nan chich'ic ta muc' li jcreme”, xi isnop. ³⁸ C'alal iyilic li jchabiej'uvae ti ja' xa screm li yajval osile, “le'e ja' xa chich'be comel yosil li stote. Más lec jmiltic yo' xquich'betic o comel vo'otic li yosile”, xut sbaic. ³⁹ Isloq'uesic ta pat moc, ismilic. ⁴⁰ Ti c'alal sut tal li yajval uvae, ¿c'usi chul cha'leaticuc xana'ic li jchabiej'uvae? —xut jmeltsanejc'opetic ti Jesuse.

⁴¹ —Chmileic yu'un chopol li c'usi tspasique. Li yajval osile yan xa o much'utic chac'be xchabi li uvae. Ja' tsa' li much'utic lec chaq'uic entrucal li uvae —xiic.

⁴² —¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox yo' bu chal ti “co'ol xchi'uc jp'ej ton ti ist'uj li yajval nae ti chac' ta xchiquin snae, ti ip'aje yu'un li yaj'alvaniltaque pero ja' onox i'och ta chiquin na. Ja' no'ox yech ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ac'u mi xp'aje pero chich' onox tsots yabtel. Lec tajmec ti x'elan tspas ti Rioxe”, xi ts'ibabil? ⁴³ Yech'o un chacalbeic, i'ech' xa yo'on ti chayalbeic mantal ti Rioxe. Ja' xa ch-albatic mantal ti much'utic tspasic c'usitic lec chil ti Rioxe. ⁴⁴ Ti much'u tsots chc'ot ta ba tone, chyayij. Mi ja' net'bil ic'ote, ta xcham o. Vo'on li tonon ya'ele. Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, vo'on chcalbeic ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁴⁵ Ti totil paleetique xchi'uc ti jfariseoetique, c'alal iya'iic c'u x'elan ilo'ilaj ti Jesuse, iyul ta sjolic ti ja' sc'oplalique. ⁴⁶ Isnopic c'uxi ta staic ta tsaquel ti Jesuse pero xi'emic. Yu'un ti yan jchi'iltactique xch'unojic ti ja' yaj'alc'op Riox ti Jesuse.

22

Ja' lo'il scuenta nupunel

(Lc. 14.15-24)

¹ Ti Jesuse iyalbe yan lo'il ti jchi'iltactique:

² —Chacalbeic c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe. Caltic no'ox ya'el ti oy jun preserente ti tsnupultas screme. ³ Istac ech'el smozotac, ba yiq'uic tal ti much'utic yalobje xa onox ti chtal ta nupunele.

Pero muc xtalic. ⁴ Istac ech'el yan smozotac noxtoc. “Ba albeic li much'utic calojbe xa onox ti chtalique: Li' listac tal li cajvale. Batanic la ta nupunele. Chapal xa li ve'lile. Milbil xa li vacaxetique xchi'uc li yan sts'unubtac ti lec jup'emique, xavutic c'otel”, xut ech'el li smozotaque. ⁵ Ti much'utic tacbil ta iq'uele muc xch'unic. Ja' no'ox ba spasic ti c'usi tsc'an yo'onique. Li june ba sq'uel c'usitic sts'unoj. Li june ba chonolajuc. ⁶ Li jlome istsaquic li smozotac preserentee, ismajic, ismilic. ⁷ Ti c'alal iya'i li preserentee, icap o tajmec. Istac ech'el yajsolterotac, ba smilel li much'utic imilvane. Ixchic'beic noxtoc li steclumalique. ⁸ Li preserentee iyalbe li yan smozotaque: “Chapal xa li c'usitic chtun ta nupunele, pero ti much'utic jtacoj ta iq'uele mu xch'unic tal. ⁹ Batanic ta bebetic. Iq'uic tal li much'utic chataique, ja' ac'u talicuc ta q'uin”, xut ech'el. ¹⁰ Iloc' ech'el li smozotaque, ibatic ta bebetic. Iyiq'uic tal li much'utic istaic ta bee. Tey capal italic li much'utic chopol sjole xchi'uc li much'utic lec yo'one. Noj ic'ot ta crixchano sna li preserentee.

¹¹ 'Li preserentee och sc'oapon li crixchanoetique. Iyil jun vinic ti ma'uc slapoj li c'u'ul scuenta nupunele. ¹² “Li vo'ote, ¿c'uxi la'och tal? Yu'un ma'uc alapoj li c'u'ul scuenta nupunel ti cac'oj sc'oplal chalape”, xut. Li vinique muc xtac'av. ¹³ Li preserentee iyalbe li smozotaque: “Chucbeic yoc sc'ob li vinique. Aq'uic ech'el ta ic' osil. Tey x'oq'uelet, xc'uxuxet o ye yu'un tsots li castico chich'e”, xi li preserentee. ¹⁴ Ja' seña ti chic' scotol crixchanoetic ti Rioxe pero muc scotolicuc sc'anic

pasel ta mantal. Ja' no'ox sc'anic pasel ta mantal ti much'utic st'ujoj chtunic yu'une —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yalaj ti isjac' xcha'le sbaic ti jfariseoetique mi xu' chac'beic tojel aq'uel ti Césare
(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

¹⁵ Ti jfariseoetique ba snopic c'usi tsjac'beic ti Jesuse yo' xa'iic o ti c'u x'elan chtac'ave, yo' stabeic o smul ti yalajique. ¹⁶ Istaquic tal yajchanc'opic xchi'uc svinictac Erodes.

—Jchanubtasvanej, jna'ojticotic ti yech scotol li c'usi chavale. Jamal chaval c'usi tsc'an Riox ti ta jpasticotique. Mu t'ujbiluc chacha'le ti much'u chavalbee. ¹⁷ Alo ca'iticotic c'usi chanop. ¿Mi lec chil xana' ti Rioxe ti chcac'beticotiic tojel aq'uel ti preserente Césare, o mi chopol chil? —xutic ti Jesuse.

¹⁸ Ti Jesuse iyil ti oy smanyaique.

—¿C'u yu'un ti x'elan tal avalbecone? Mu xa xana' yilel xacha'le abaic. ¹⁹ Ac'becon quil jsepuc taq'uin ti chcac'tic ta tojel aq'uele —x'utatic.

Iyac'beic yil jun denario.

²⁰ —¿Much'u sloc'ol li'i? ¿Much'u sbi? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

²¹ —César —xiic.

—Ja' tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an ti preserente Césare. Ja' no'ox yech tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an ti Rioxe —x'utatic yu'un ti Jesuse.

²² Ti c'alal iya'iic ti x'elan itac'av ti Jesuse, xch'ayet xa yo'onic sutel.

Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic sc'oplal cha'cuxiel ti jsaduceoetique

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

²³ Ta jliquel o tey ic'otic jayvo' jsaduceoetic yo' bu ti Jesuse, ja' li much'utic chalic ti mu xa xicha'cuxiotic ti c'alal xichamotique.

²⁴ —Jchanubtasvanej, sts'ibaoj comel ti Moisesse ti mi icham junuc vinique, mi ch'abal screm icome, li its'inale mi ch'abal to yajnile, ac'u yic'be yajnil ti ánima sbanquile. Mi i'ayan screme, ja' yech chac'be sbi chac c'u cha'al sbi ti ánima sbanquile yo' mu xch'ay o sbie, xi ti Moisesse. ²⁵ Oy to'ox vucvo'ic, sbanquil yits'in sbaic. Ti banquilale isa' yajnil, pero icham. Ch'abal xch'amal icom. ²⁶ Ti its'inale iyic'be yajnil ti ánima sbanquile pero icham uc. Ch'abal xch'amal icom uc. Ja' no'ox yech ispas ti yoxva'al its'inale. Svucva'alic iyiq'uc ti antse pero muc x'ayan xch'amalic junuc ti c'alal ichamique. ²⁷ Ts'acal to icham ti antse. ²⁸ Mi icha'cuxiique, ¿much'u onovan junucal ti chiq'ue yu'un iyic' svuc'va'alic? —xutic ti Jesuse.

²⁹ Itac'av ti Jesuse:

—Li vo'oxuque mu xana'ic li c'usi chavalique yu'un mu xana'ic c'usi chal li sc'op Rioxe. Mi ja'uc xana'ic c'u x'elan syu'el ti Rioxe. ³⁰ Ti c'alal xcha'cuxiic ti much'utic chbatic ta vinajele, mi antsuc, mi vinicuc, mu xa bu chic' sbaic. Yu'un mu xa sna' xchamic. Co'olic xa xchi'uc anjeletic ta vinajel. ³¹ Lavi mu xach'unic ti ta xcha'cuxiic ti ánimaetique, ¿mi muc bu aq'uelojic ya'el ti c'u x'elan iyalbe sc'oplal Abraam, xchi'uc Isaac, xchi'uc Jacov ti Rioxe? ³² “Vo'on Yajvalicon ti Abraame, xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc ti Jacove”,

xi. Ti x'elan iyale, yu'un cuxajtic ch-ileic yu'un ti Rioxe ac'u mi vo'ne xa xchamelic ti moletique. Ti Rioxe ja' yajvalic ti much'utic cuxajtic ta sbatel osile. Li vo'oxuque chamem xchi'uc xch'ulelic ti avalojique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

³³ Ti c'alal iya'iic ti jchi'iltactique ti x'elan iyal ti Jesuse, xch'ayet xa yo'onic.

*Ja' li' yaloj ti c'usi mantalil más tsotse
(Mr. 12.28-34)*

³⁴ Ti c'alal iya'i ti jfariseoetique ti mu xa sna'ic c'uxi chtac'avic ti jsaduceoetique, istsob sbaic.

³⁵ Tey jun jfariseo, jchanubtasvanej yilel ta smantaltac Riox. Oy c'usi isjac'be ti Jesuse yo' stabe o smul ti yaloje:

³⁶ —Jchanubtasvanej, ta scotol li smantaltac Riox ti iyal ti Moisesse, ¿c'usi jtosucal ti más tsotse? —xi.

³⁷ Itac'av ti Jesuse:

—“C'anic me ta sjunul avo'onic ti Rioxe. Ja' ac'u tunuc yu'un lap'ijilique”, xi li mantale. ³⁸ Le'e ja' más tsots. ³⁹ Li xchibale tsots noxtoc. “C'uxubino me achi'iltac chac c'u cha'al chac'uxubin aba atoque”, xi. ⁴⁰ Xchibal li mantal lacalbee ja' sma-coj scotol li smantaltac Rioxe xchi'uc ti c'usitic iyalic ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee —x'utat yu'un ti Jesuse.

*Ja' li' yaloj ti ma'uc no'ox smom David ti Cristoe,
ja' yajval noxtoc
(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)*

⁴¹ Ti c'alal tey tsobolic ti jfariseoetique, ijac'batic yu'un ti Jesuse:

⁴² —¿C'usi chanopic? Ti Cristoe, ti much'u st'ujoj Riox tspasvan ta mantale, ¿much'u ti smuc'tatot ti ta vo'nee? —xut.

—Ja' ti Davide —xiic.

⁴³ —Mi ja' muc'tatotile, ¿c'u yu'un ti “Cajval”, xi ti Davide? Ti Davide ip'ijubtasat yu'un ti Ch'ul Espíritue, ja' yech ists'iba chac li'i:

⁴⁴ Ti Cajvale i'albat yu'un ti Rioxe:

“Chachoti ta jbats'ic'ob,
chapas mantal ti c'u sjalil xch'un o amantal cu'un
scotol lacrontae”,
x'utat, xi ti Davide. ⁴⁵ Ti Davide “Cajval”, xut
ti much'u st'ujoj Riox tspasvan ta mantale. ¿C'u
yu'un “Cajval”, xut mi ja' smom no'oxe? —x'utatic
yu'un ti Jesuse.

⁴⁶ Mi jun muc xtac'avic. Mu xa c'usi isjaq'uic o.

23

*Ja' li' yalaj ti ijambat smulic ti jfariseoetique
xchi'uc ti much'utic ichanubtasvanic yilel ta sman-
taltac Rioxe*

(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

¹ Ti Jesuse liyalboticotic, vo'oticotic li yajchanc'opoticotique, xchi'uc ti jchi'iltactic tey tsobolique:

² —Li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe xchi'uc li jfariseoetique, ja' icom ta sbaic li smantaltac Riox ti iyal ti Moisesse. ³ Yech'o un ch'unic me li sc'op Riox chayalbeique, pero mu xapasic yech chac c'u cha'al ta spastique. Yu'un ma'uc yech tspasic chac c'u cha'al ta xchanubtasvanique. ⁴ Co'ol xchi'uc chpech'ic icatsil ti volcol chlic ta cucele. Vo'oxuc no'ox chac' acuchic;

li stuquique mu xlic yu'unic. ⁵ Scotol li c'usi tspasique ja' no'ox yo' lec x'ileic o yu'un li crixchanoetique. Li sc'ox'av smantal Rioxe más muc' spasoic. Lec cha'iic ti xtolet sc'u'ic c'alal yoquique. ⁶ Ja' tsc'anic ti bail ta xchotiic jujun q'uine, ti bail ta xchotiic ta temploetique. ⁷ Ja' tsc'anic ti c'oponbiloc ta ch'ivite, ti “jchanubtasvanej” x'utatique.

⁸ 'Li vo'oxuque mu me ja'uc xac'anic ti “jchanubtasvanej” xa'utatique yu'un jun no'ox lavajchanubtasvanejique, ja' li vo'one ti yaloj Riox chajpasic ta mantale. Li vo'oxuque co'oloxuc. ⁹ Muc much'u xap'is ta atotic li' ta sba balamile. Jun no'ox li Jtotique, ja' ti Riox ta vinajele. ¹⁰ Mu me ja'uc xac'anic ti chayajvalinic li yan achi'ilique yu'un jun no'ox lavajvalique, ja' li vo'one ti yaloj Riox chajpasic ta mantale. ¹¹ Ti much'u tsc'an ti ich'bil ta muq'ue, ja' tsc'an ti mu jtoybailuque, ti sjunul yo'on chtun avu'unique. ¹² Yu'un li much'u ta stoy sbae ch-aq'ue ta q'uexlal yu'un ti Rioxe. Yan li much'u mu sna' stoy sbae, ch-aq'ue ta ich'el ta muc' yu'un ti Rioxe.

¹³ Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech chanopic ti avich'oic ta muc' ti Rioxe. Mu xac'anic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, yech'o ti chapajesic li much'utic sc'anic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe. Yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil.

¹⁴ Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech chanopic ti avich'oic ta muc' ti Rioxe. Yech no'ox ti jal chac'oponic Rioxe, chalo'lobeic to c'usuc yu'un

li me'anal antsetique. Yech'o un más castico chavich'ic.

¹⁵ Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech chanopic ti avich'o'jic ta muc' ti Rioxe. Chalubtsan abaic ta sa'el mi oy bu xata junuc avajchanc'opic. Mi ataique, más to tsoc sjol avu'unic. Vo'oxuc ta amulic ti chba yich'ic castico ta c'oq'ue. Yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil.

¹⁶ Li vo'oxuque yech chanopic ti chavaq'uic iluc c'usitic lec chil ti Rioxe, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil. Yu'un ja' yech chavalic: “Ti much'u tsva'an ta rextico li muc'ta temploe, mu persauc spas li c'usi chale. Yan ti much'u tsva'an ta rextico li oro tey ta muc'ta temploe, ja' persa tspas li c'usi chale”, xachiic. ¹⁷ Sonsooxuc. Co'oloxuc xchi'uc ma'sat. Ja' mu másuc tsots sc'oplal li oroe; ja' más tsots sc'oplal li muc'ta templo yo' bu tiq'uil li oroe yu'un ja' tey chmilbat smoton ti Rioxe. ¹⁸ Ja' yech chavalic noxtoc: “Ti much'u tsva'an ta rextico li xchic'obil smoton Rioxe, mu persauc spas li c'usi chale. Yan ti much'u tsva'an ta rextico li smoton Riox ti tey ta xchiq'uee, ja' persa tspas li c'usi chale”, xachiic. ¹⁹ Sonsooxuc. Co'oloxuc xchi'uc ma'sat. Ja' mu másuc tsots sc'oplal li smoton Rioxe; ja' más tsots sc'oplal li xchic'obile. ²⁰ Ti much'u tsva'an ta rextico li xchic'obil smoton Rioxe, ja' xa yajrextico noxtoc li smoton Riox ti tey ta xchiq'uee. ²¹ Ja' no'ox yech noxtoc ti much'u tsva'an ta rextico li muc'ta temploe, ja' xa yajrextico noxtoc ti Rioxe yu'un tey. ²² Ti much'u tsva'an ta rextico li vinajele ja' xa yajrextico noxtoc li smuc'ta chotleb Rioxe, xchi'uc ti Riox tey chotole.

23 'Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech chanopic ti avich'o'ojic ta muc' ti Rioxe. Chanitic ta lajlajuneb li c'usitic chloc' avu'unique: li alavenae, xchi'uc li anise, xchi'uc li cominoe. Chaloq'uesic jujun ti c'alal anitojic xa'ox ta lajlajunebe, chavac'beic ti Rioxe. Ti avalojique, ja' no'ox tsots sc'oplal ti chach'unic le'e. Ja' xu' mu xach'un chava'iic ti bu tsots sc'oplale, ti tsc'an lec chameltsanic c'ope, ti chac'uxubinvanique, ti yech li c'usitic chavalique. Yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil. Más lec ti apasicuc noxtoc ti bu tsots sc'oplale.

24 Yech no'ox ti chachanubtasvanique, mu xava'i abaic ti muc bu ch'unem avu'unic uc ti bu tsots sc'oplale.

25 'Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech chanopic ti avich'o'ojic ta muc' ti Rioxe, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil. Co'oloxuc xchi'uc li much'u ja' no'ox tspocbe spat li basoe xchi'uc li pulatue, yan li yute mu suc', oy yic'ubal. Ja' yech lecoxuc yilel, pero ja' no'ox ta avo'onic ti c'usi oy lec yu'un lachi'ilique. Chavalbeic ti ac'u yaq'uiic ta smoton Rioxe yu'un ana'ojic ti vo'oxuc chavich'ique.

26 Li vo'oxuque, jfariseoetic, co'oloxuc xchi'uc ma'sat. Ictaic spasel li c'usitic chopole, ja' pasic li c'usitic lec chil ti Rioxe.

27 'Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech chanopic ti avich'o'ojic ta muc' ti Rioxe, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil. Co'oloxuc xchi'uc muquenal ti sacp'ejan xae, leclec sba yilel, pero li yute noj ta baquel ánima xchi'uc li c'usitic tey c'a'eme.

28 Ja' yech lec avo'onic yilel pero yech

no'ox. Yu'un chanopic c'op, chapasic li c'usitic chopole.

²⁹ Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech chanopic ti avich'o'jic ta muc' ti Rioxe, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil. Yu'un vo'oxuc chacha'meltsanbeic chacha'bonbeic smuquenal ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee ti lec yo'onique, pero mu xach'unic ti iyalic jc'oplale.

³⁰ Yech no'ox ti chavalbeic li crixchanoetique: “Ti li'oticoticuc xa'ox c'alal i'ech'ic ta balamil ti vo'ne moletique, muc bu ijtic' jbatiticotic ta smilel ti yaj'alc'optac Riox ti yechuque”, xachiic. ³¹ Ja' chvinaj o ti co'ol ajolic xchi'uc ti amuc'tatotique ti ismilic ti yaj'alc'optac Rioxe. ³² Vo'oxuc xa chats'acubtasic ti c'usitic ispasic ti amuc'tatotic ti ta vo'nee yu'un po'ot xa xamilicon uc.

³³ Ti amuc'tatotic ti ta vo'nee co'olic xchi'uc quiletel chon. Ja' yechoxuc uc. Mu xu' chapoj abaic, persa onox chba avich'ic castico ta c'oc'.

³⁴ Ta jtac tal caj'alc'optac ti sna'ic c'usi tsc'an ti Rioxe. Jlom chamilic, jlom chajipanic ta cruz, jlom chavac'beic arisial ta yut temploetic, chanutsic loq'uel ta jujun jteclum li' ta alumalique. ³⁵ Ti Rioxe vo'oxuc chac' ta abaic ti jayvo' imileic tal ti much'utic lec yo'onique. Ti c'alal imile ti Abel lec yo'one, c'alal to Zacarías ti screm Berequíase, ti ismilic ta ti' muc'ta templo yo' bu sts'el xchic'obil smoton Rioxe, vo'oxuc chcom ta abaic. ³⁶ Ta melec chacalbeic, vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie, vo'oxuc chcom ta abaic scotol.

Ja' li'yaloj ti iyat o yo'on ti Jesuse ti muc xch'unic

ti much'utic tey ta Jerusalene

(Lc. 13.34-35)

³⁷ 'Li vo'oxuque xchi'uc lachi'iltac li' ta Jerusalene, ja' amanyaic ti chamilic li yaj'alc'optac Rioxe. Chavac'beic ton li much'utic chastacbeic tal ti Rioxe. Pero oy xa jay'ech'el ti co'onuc jtsoboxuc chac c'u cha'al tsluts' yol li me'ch'equa, pero muc xac'anic tsobel. ³⁸ Toj abol aba chacomis yu'un mu xa bu chaxchi'inic ti Rioxe. ³⁹ Chacalbeic ti mu xa bu chavilicon oe. Ja'to ti c'alal xavalic ti “toj lec tajmec li much'u itaque tal yu'un ti Rioxe”, xachiique, ja'to chavilicon noxtoc —x'utatic yu'un ti Jesuse.

24

Ja' li' yalaj ti iyal ti Jesuse ti ta sta yora ta xlomesat ti muc'ta temploe

(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ C'alal chiloc'oticotic xa'ox ta sti'il smacol muc'ta templo li' ta Jerusalén xchi'uc ti Jesuse, icac'beti'otic yil ti lec tajmec meltsanbil li temploe xchi'uc li naetic ta sjoyobe.

² —Lequic ava'uquica'a. Ta melec chacalbeic, ta sta yora ti ta xlomesate. Busul chcom scotol —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yalaj ti c'usitic ta to xtal ti c'alal po'ot xa'ox xla'j li balamile

(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Ti c'alal tey chotol ta vits Olivotic ti Jesuse, ijac'beti'otic:

—Alo ca'ititicotic c'usi ora ta xlomesat li templo avale. ¿C'usi seña ti c'alal po'ot xa'ox xacha'sut

tale? ¿C'usi seña ti c'alal po'ot xa'ox xljaj li balamile? —xcuticotic.

⁴—P'ijanic me, mu me xach'unic lo'loel. ⁵Yu'un ep ti much'utic chtale, “vo'on Cristoon”, xiic. Ep ti much'utic ta xch'unic lo'loele. ⁶Ti c'alal chava'iic ti oy ac' c'oq'ue, ti c'alal chava'iic ti chlic ac' c'oc' ta nome, mu me xaxi'ic. Chc'ot onox yech, pero li balamile ma'uc to'ox chljaj. ⁷Ta sliquesic ac' c'oc' li crixchanoetic ta yantic o balamile. Ta sliquesic ac' c'oc' li preserenteetic noxtoque. Oy bu ch-ech' chamel, oy bu ch-ech' vi'nal. Oy bu ch-ech' tsots niqel. ⁸Taje sliqueb to vocol.

⁹'Oy cha'iq'ueic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic, cha'ilbajinatic. Jlom chamilatic. Ep crixchanoetic chopol chlic ti avich'ojicon ta muq'ue. ¹⁰C'alal chlic ilbajinele, ep much'utic chicta o sbaic. Ti much'utic chicta o sbaique chopol chlic ti much'utic mu xicta sbaique. Ja' xa tsiq'uic c'op ti ac'u tsacaticuc ti much'utic mu xicta sbaique. ¹¹Ta to xtalic ep ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe. Ep ti much'utic ta xch'un yu'unique. ¹²Ch-epaj li c'usitic chopole, ep ti much'utic mu xa xc'uxubinvanique. ¹³Pero ti much'utic chcuch yu'unic li ilbajinele, mi mu xicta o sbaique, ja' chcuxiic ta sbatel osil. ¹⁴Ba'yi onox chvinaj ta sjunlej balamil ti ista xa yora tspanvan ta mantal ti Rioxe. Mi ivinaje, ja' xa o chljaj li balamile —xiyutoticotic ti Jesuse.

¹⁵⁻¹⁶ Ti chajts'ibabeic li'i, ja' yo' xach'unic o ti c'usi liyalboticotic ti Jesuse.

—Vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Judeae, ti c'alal xavilic ti va'anbil ta yut templo li c'usi mu sc'an ti Rioxe chac c'u cha'al iyal onox ti Daniel yaj'alc'op

Riox ti ta vo'nee, yech'o un ba nac' abaic ta vitstic. ¹⁷ Lavi pach'al li sba anaique, mi ja'o oy much'u tey xva'ete, ti c'alal xyal tale, mu xa me x'och stam c'usuc yu'un. ¹⁸ Ti much'utic tey ta yabtele, mu xa me ya'uc sut stam spimilc'u'ic. ¹⁹ Abol sbaic tajmec ti much'utic oy xch'ute xchi'uc ti much'utic ta xchu'un to yolique. ²⁰ C'oponic Riox ti mu me ja'uc o tol sic, ti mu me ja'uc o sc'ac'alil chacuxic ti c'alal xajatavique. ²¹ Yu'un tsots tajmec li castico ta xtale. Muc bu x'ech' o yech ta spasel balamil, ja'to chtal. Ti c'alal x'ech'e, mu xa bu chtal noxtoc. ²² Ti Rioxe xch'acoj ti c'u sjalil li casticoe. Ti jaluc tajmeque, chalaj acotolic ti yechuque. Ti mu jaluc li casticoe, ja' ta scuentaic ti much'utic st'ujoje ti xch'unobjeic li sc'ope.

²³ “Le' xa li Cristoe”, “taj xa li Cristoe”, mi oy much'u xayutique, mu me xach'unic. ²⁴ Yu'un chtalic ti much'utic tsp'is sbaic ta Cristoe xchi'uc ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe. Chaq'uic iluc syu'elic yo' xch'unic o lo'loel li crixchanoetique. Yo'onuc slo'loic uc li much'utic st'ujoj ti Rioxe, pero mu xa xch'unic lo'loel. ²⁵ Li vo'oxuque p'ijanic me, ba'yi me lacalbeic scotol. ²⁶ “Tey xa ta xocol balamil li Cristoe”, mi oy much'u xayutique, mu me xba aq'uelic. “Tey xa ta yut na”, mi oy much'u xayutic noxtoque, mu me xach'unic. ²⁷ Ti c'alal xicha'sut tal vo'on ti co'ol crixchanoetique, chiyilic scotol crixchanoetic chac c'u cha'al xlebluj chavuc chquiltic ti buyotique. ²⁸ Chich'ic onox castico ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue. Co'ol xchi'uc c'usi xcham, tey ta stsob sba xulemal.

Ja' li' yalaj ti c'u x'elan ti c'alal xcha'sut tal ti

Cajvaltic Jesucristoe

(*Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-36; 17.25-36; 12.41-48*)

²⁹ 'Ti c'alal xljaj ech'uc scotol li castico lalcalbeique, ja'o chmac sat li c'ac'ale, ch'abal xa li jch'ulme'tique. Li c'analetique jup'ejtuc chp'aj. Chnic scotol li c'usitic oy ta vinajele. ³⁰ Ja'o chil scotol crixchanoetic ti chiyal tal vo'on ti co'ol crixchanootique. Scotol crixchanoetic ta sjunlej balamil ch-oq'uic ta xi'el. Yu'un chilic ti oy jyu'ele, ti oy jxojobal ti c'alal xiyal tal ta ba toc ta balamil, vo'on ti co'ol crixchanootique. ³¹ Tsots ch-oc' corneta noxtoc, ja'o ta xyalic tal caj'anjeltac. Ja' chtal stsobic ta sjunlej balamil ti much'utic jt'ujoje ti xch'unojic c'usi caloje.

³² 'Na'ic me, c'alal xavilic ti chlaj xa cocojuc yanal li ic'uxe, ja' chvinaj o ti ch-och xa vo'tique.

³³ Ja' no'ox yech ti c'alal xavilic ti chlaj c'otuc li c'usitic icale, ja' chvinaj o ti chicha'sut xa tale.

³⁴ Ta melel chacalbeic, oy to'ox cuxuloxuc jlom ti c'alal xtal ti jaytos castico lalcalbeique. ³⁵ Li vinajel balamile chlaj onox. Yan li c'usitic chcale, mu xch'ay, persa chc'ot scotol.

³⁶ 'Muc much'u sna' ti c'usi ora chicha'sut tale, mi ja'uc ti anjeletic ta vinajele, mi vo'onicon mu jna'. Stuc no'ox sna'oj ti Jtote.

³⁷ 'Ja' chac c'u cha'al ispas ti crixchanoetic ti ta más vo'nee ti c'alal li' to'ox ti Noee, ja' no'ox yech tspace uc ti c'alal sta yora chicha'sut tal, vo'on ti co'ol crixchanootique. ³⁸ C'alal mu to'ox chtal ti nojele, jun yo'on ive'ic, iyuch'ic vo', islajesic scotol ti c'usi sc'an yo'onique, inupunic, iyac' ta nupunel stsebic. Ti c'alal ital ti nojele, c'alal i'och ta barco ti Noee, icom ti c'usitic ispasique. ³⁹ Muc xch'unic

ti chtal nojele. Ja'to ixch'unic c'alal itale, pero muc xa xcolic, icham scotolic. Ja' no'ox yech c'alal xicha'sut tal, vo'on ti co'ol crixchanootique. ⁴⁰ Mi oy cha'vo' vinic ti tsobol ch-abtejqique, yic'al jun chquic' ech'el, jun chcom. ⁴¹ Mi oy cha'vo' ants ti tsobol chjuch'unique, yic'al jun chquic' ech'el, jun chcom.

⁴² 'Ich'icon no'ox me ta muc', malaicon, yu'un mu xana'ic c'usi ora chicha'sut tal, vo'on lavajvalicone. ⁴³ Chacalbe ava'iic, ti ana'oijicuc ti jayib ora ac'ubal chtal li j'eleq'ue, amala, achabi ana ti yechuque. ⁴⁴ Ja' no'ox yech tsc'an chamalaicon no'ox ac'u mi mu xana'ic c'usi ora chicha'sut tal, vo'on ti co'ol crixchanootique. Mu me ch'ayemuc avo'onic chul jtaoxuc.

⁴⁵ 'Caltic no'ox ya'el ti oy jun j'abtel ti sjunul yo'on ch-abteje, ti sna' stuc'ulan abtele. Ja' ch-ac'bat smac'lin li xchi'iltac ta abtele ti c'alal sta yora ve'ebale. ⁴⁶ Jun yo'on li j'abtele ti yolel ch-abtej chul stael yu'un li yajvale. ⁴⁷ Ta melez chacalbeic, ti much'u sjunul yo'on ch-abteje ch-ac'bat scuentain li c'usuc yu'un yajvale. ⁴⁸ Yan mi chopol sjol li j'abtele, "mu to nan xtal li cajvale", xi tsnop. ⁴⁹ Chlic yut, chlic smaj li xchi'iltac ta abtele. Ja' chba xchi'in ta ve'el ta uch' pox li jyacubeletique. ⁵⁰ Li yajvale ja'o chul tal ti c'alal ch'ayem yo'on c'usi ta xcha'le li xchi'iltaque yu'un mu xch'un ti po'ot xa xule. ⁵¹ Chul ac'batuc tsots castico yu'un li yajvale. Co'ol chich' castico xchi'uc ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti ta alele. Tey x'oq'ueletic, xc'uxuxet o yeic yu'un tsots castico chich'ic —xiyutoticotic ti Jesuse.

25

Ja' lo'il scuenta lajunvo' tojol tsebetic

¹ Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc.

—Chacalbeic c'u x'elan ti c'alal xtal jpas man-tale. Caltic no'ox ya'el ti oy lajunvo' tojol tsebetic ti ba snupic tal ta be li jnupunele. Iyich' ech'el sc'oq'uic. ² Li vo'vo'e lec p'ijic; li vo'vo'e son-soic. ³ Li sonso tsebetique ja' no'ox iyich' ech'el ti c'u yepal ch'olol yaceiteal li sc'oq'uique, muc xich'beic ech'el más. ⁴ Li p'ijil tsebetique isnojesbe ech'el yaceiteal li sc'oq'uique, iyich'ic to ech'el más. ⁵ Li jnupunele muc xtal ta ora. Li tsebetique i'och svayelic. ⁶ Ta ol ac'ubal i'aptaatic: “Chtal xa li jnupunele. Ba nupic tal ta be”, x'utatic. ⁷ Ora ijulavic li tsebetique. Ixch'olbeic más yaceiteal li sc'oq'uique, istsanic. ⁸ “Ac'bon jset'uc avaceiteic yu'un chtup' xa li jc'oc'ticotique”, xiic li sonso tsebetique. ⁹ “I'i. Yic'al mu xloc' o cu'unticotic uc. Ba manic tal”, x'utatic. ¹⁰ Ti c'alal ba smanic tale, ja'o iyul li jnupunele. Li tsebetic ti chapajtique tsobol i'ochic xchi'uc jnupunel. Li yajval nae ismac li sti' snae. ¹¹ Ts'acal to iyulic li yan tsebetique. “Cajval, Cajval, jamboticotic li sti' anae, chi'ochoticotic tal uc”, xiic. ¹² “Ta melel chacalbeic, muc bu cha-jambeic sti' jna yu'un muc xach'unic ti c'usi icale. Co'ol xchi'uc mu xacojtiquinic”, x'utatic.

¹³ 'Ja' no'ox yech li vo'oxuque, tsc'an ti chamalaicon no'oxe yu'un mu xana'ic c'usi ora chicha'sut tal, vo'on ti co'ol crixchanootique. Mi ta sob, o mi ta xmal, o mi ta ac'ubaltic, mu xana'ic c'usi ora —xiyutoticotic ti Jesuse.

*Ja' lo'il scuenta jun vinic ti iyac'be comel sliqueb
li yaj'abteltaque*

(Lc. 19.11-27)

¹⁴ Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc.

—Chacalbeic c'u x'elan ti c'alal xtal jpas man-tale. Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ibat ta nome. Ti c'alal mu to'ox chbate, istsob li yaj'abteltaque. Iyac'be comel sliqueb jujun. ¹⁵ Li june i'ac'bat vo'mil, li june i'ac'bat cha'mil, li june i'ac'bat jmil. Li much'u p'ije ep i'ac'bat. Yan li much'u son-sotic no'oxe jutuc i'ac'bat. Ti c'alal laj yac' comel staq'uin li vinique, ja'o ibat. ¹⁶ Li much'u i'ac'bat vo'mile lic equelajuc o, ijolin yu'un vo'mil. ¹⁷ Ja' no'ox yech li much'u i'ac'bat cha'mile, ijolin yu'un cha'mil uc. ¹⁸ Yan li much'u jmil no'ox i'ac'bate isnac', ismuc ta balamil.

¹⁹ 'Jal i'ay li yajvalique. Ti c'alal isut tale, istsob li yaj'abteltaque. “¿C'usi yepal ijolin avu'unic li jtaq'usine?”, x'utatic. ²⁰ Ja' ba'yi ital li much'u iyich' comel vo'mile, yich'oj tal noxtoc li vo'mil sjole. “Totic, li' li vo'mil ataq'uin avac'bon comele xchi'uc vo'mil ijolin cu'un”, xut li yajvale.

²¹ “Chquich' che'e. Li vo'ote lec xana' xa'abtej. Jutuc ti lacac'bee pero sjunul avo'on la'abtej o. Lavie chacac'be más. La' jchi'in o jbatic yo' jun o avo'on ta sbatel osile”, x'utat yu'un li yajvale.

²² Ital li much'u yich'oj cha'mile. “Totic, li' li cha'mil ataq'uin avac'bon comele xchi'uc cha'mil ijolin cu'un”, xut li yajvale. ²³ “Chquich' che'e. Li vo'ote lec xana' xa'abtej uc. Jutuc ti lacac'bee pero sjunul avo'on la'abtej o. Lavie chacac'be más uc. La' jchi'in o jbatic yo' jun o avo'on ta sbatel osile”, x'utat yu'un li yajvale. ²⁴ Ital li much'u jmil

no'ox yich'oje. “Totic, jna'oj ti jlajelote. Jna'oj ti chavich'be xchi'uc sjol lataq'uine. Chavich' ti bu muc bu avac'oj avocole. ²⁵ Yech'o un lixi' mi xch'ay cu'un lataq'uine, solel ijmuc ta balamil. Ich'o sutel yu'un avu'un onox”, xut li yajvale. ²⁶ “Mu xatun, ch'ajot tajmec. Chaval ti vo'on chquich' ti bu muc bu cac'oj jvocole. ²⁷ Avac'beuc li much'u sna' sjolintasele, yul quich' xchi'uc sjol ti yechuque”, x'utat yu'un li yajvale. ²⁸ “Pojbeic li jmil cac'ojbee, ja' ac'beic li much'u iyich' tal lajunmile”, xut li yan yaj'abtele. ²⁹ Ti much'utic sjunul yo'on ta x'abtejique, más ta x'ac'batic, mu c'u sna'ic o. Yan ti much'utic mu sjunuluc yo'on ta x'abtejique, ti c'u yunen epal i'ac'batique, ta xpojbatc ta jmoj. ³⁰ Li ch'ajil j'abtel li'e ac'o ech'el ta ic' osil. Tey x'oq'uelet, xc'uxuxet o ye yu'un tsots castico chich'.

Ja' li' yalaj ti ta sta yora ta xch'ac crixchanoetic ti Cajvaltíc Jesucristoe

³¹ 'Ti c'alal xtal pasvancon ta mantal, vo'on ti co'ol crixchanootique, chixchi'inic tal scotol anjeletic. Ja'o chcalbe bu chbatic ta sbatel osil li crixchanoetique. ³² Ta jtsob scotol. Ti c'alal tsobolic xae, chlic jch'ac, co'ol xchi'uc jchabichij ti ta xch'ac li xchije xchi'uc li xchivoe. ³³ Ti much'utic lec yo'onique chcac' ta jbats'ic'ob. Yan ti much'utic chopol sjolique chcac' ta jsurto. ³⁴ Vo'on li jpasvanejon ta mantale ja' yech chcalbe ti much'utic tey ta jbats'ic'obe: “Li vo'oxuque la'ic yu'un slecubtasoj avo'onic ti Jtote. Ochicotc ta pasmantal yu'un ja' yech iyal ti Jtote ti c'alal ispas li balamile. ³⁵ Ti c'alal livi'naje, avac'becon ave'elic.

Ti c'alal itaquij jti'e, avac'becon ava'alic. Ac'u mi muc xavojtiquinicon, avoteson ta anaic. ³⁶ Ti c'alal avilic ti ch'abal jc'u' jpoq'ue, avac'becon. Ti c'alal ipone, ay avula'anicon. Ti c'alal tiq'uilon ta chuquele, ay aq'uelicon”, ta xcutic. ³⁷ Ja' yech chtac'avic ti much'utic lec yo'onique: “Cajval, ¿c'usi ora laquilticotic ti lavi'naje ti icac'ticotic ave'ele? ¿C'usi ora laquilticotic ti itaquij ati'e ti lacac'beticoti vo'e? ³⁸ ¿C'usi ora lacotes ta jnaticotic ti muc xacojtiquinticotique? ¿C'usi ora iquilticotic ti ch'abal ac'u' apoq'ue ti lacac'beticotique? ³⁹ ¿C'usi ora iquilticotic ti la'ipaje ti ay jvula'anoticotic? ¿C'usi ora iquilticotic ti tey tiq'uilot ta chuquele ti ay jq'ueloticotic?” xiic. ⁴⁰ “Ta melez chacalbeic, yu'un ac'uxubinicon jun jchi'iltic ta yich'el ta muc' ti Rioxe ti muc x'ich'le ta muq'ue, co'ol xchi'uc vo'on ac'uxubinicon ya'el”, ta xcutic, vo'on li jpasvanejon ta mantale.

⁴¹ Ti much'utic tey ta jsurtoe: “Loc'anic yu'un chopol ajolic. Ba ochanic ta c'oc' ta sbatel osil yo' bu meltsanbil scuenta li totil pucuje xchi'uc li bic'tal pucujetic. ⁴² Ti c'alal livi'naje, muc xavac'becon ave'elic. Ti c'alal itaquij jti'e, muc xavac'becon ava'alic. ⁴³ Ti c'alal lic'ot ta anaic, avalic ti mu xavojtiquinicon, muc xavotesicon. Ti c'alal avilic ti ch'abal jc'u' jpoq'ue, muc xavac'becon. Ti c'alal ipone, ti c'alal tiq'uilon ta chuquele, muc x'ay aq'uelicon”, ta xcutic. ⁴⁴ “Cajval, pero ¿c'usi ora laquilticotic ti lavi'naje, ti itaquij ati'e, ti muc xacojtiquinticotique, ti iquilticotic ti ch'abal ac'u' apoq'ue, ti ipote, ti tiq'uilot ta chuquele ti muc xajc'uxubinticoti chavale?” xiic. ⁴⁵ “Ta melez chacalbeic, yu'un muc

xac'uxubinic junuc li much'utic muc x'ich'eic ta muq'ue, co'ol xchi'uc vo'on muc xac'uxubinicon ya'el", ta xcutic. ⁴⁶Ja' chba yich'ic o castico ta sbatel osil ti muc xc'uxubinvanique. Yan ti much'utic lec yo'onique chcuxiic ta sbatel osil —xiyutoticotic ti Jesuse.

26

Ja' li' yalaj ti isnopic c'u to xi xu' tsmuculsaquic ti Jesuse

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Ti c'alal laj yal yech ti Jesuse, ja'o liyalboticotic noxtoc, vo'oticotic li yajchanc'opoticotique:

² —Ana'ojic ti chib xa c'ac'al sc'an li sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'tique. Ja'o chi'aq'ue entrucal, chisjipanic ta cruz, vo'on ti co'ol crixchanootique —xiyutoticotic.

³ Ti totil paleetique, xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique, istsob sbaic ta sti' sna ti totil palee, ja' ti Caifase. ⁴ Isa'ic ti c'u to xi xu' tsmuculsaquic ti Jesuse yu'un tsc'an tsmilic.

⁵ —Más lec mu ya'uc jtsactic lavi ta q'uine naca me licuc o sjol li jchi'iltactique —xut sbaic.

Ja' li' yalaj ti icoconbat ta sjol ya'lel muil nichim ta Betania ti Jesuse

(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶ Ibat ta Betania ti Jesuse. Tey ic'ot ta sna Simón ti ip to'ox ta leprae. ⁷ Tey ic'ot jun ants, yich'oj c'otel slimete meltsanbil ta alabastro ton, noj ta ya'lel muil nichim. Toyol tajmec stojol. C'alal tey chotol ta mexa ti Jesuse, ja'o iscoconbe ta sjol

ti sbel slimetee yu'un iyich' ta muc'. ⁸ Ti c'alal iquilticotic li vo'oticotique, licapoticotic o.

—¿C'u yu'un ti yech no'ox ta smal li ya'lel muil nichime? ⁹ Más lec ti ixchonuque, yu'un toyol stojol. Li stojole xu' chich' me'onetic ti yechuque —xichioticotic.

¹⁰ Ti Jesuse sna'oj ti c'usi ijnopticotique.

—Vo'oxuc ta amulic ti chat yo'on li antse. Li c'usi liyac'bee, lec. ¹¹ Li me'oneticque li' onox achi'uquique. Li vo'one muc bu jal li' jchi'ucoxuque. ¹² Ti liscoconbe li ya'lel muil nichime, ja' seña ti chimuquee. ¹³ Ta melez chalcabeic, chvinaj onox ta sjunlej balamil ti vo'on chcac' acuxlejalic ta sbatel osile. Chvinaj noxtoc ti liscoconbe ya'lel muil nichim li antse —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ispas trate ti Judase ti chac' entrucal ti Jesuse

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

¹⁴ Ti jun jchi'ilticotic ti lajchavo'oticotic oe, ja' ti Judas Iscariotee, ba sc'opon ti totil paleetique.

¹⁵ —¿C'u yepal chavac'becon mi chacac'beic entrucal ti Jesuse? —xut.

I'ac'bat treinta plata. ¹⁶ Ti Judase isa' ti c'u to xi xu' chac' entrucal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan isliques Santa Cena ti Cajvaltic Jesucristoe

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹⁷ Ti c'alal ilic li q'uin ti chich' ve'el pan ti muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute —¿Bu chac'an ti chba jmeltsanticotic li ch'iom chij ti ta jti'tic ta sq'uinal

ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'tique?
—xcuticotic ti Jesuse.

18 —Batanic ta Jerusalén. Ja' xc'ot ac'oponic li much'u lec xcojtiquintique. “Li' la chtal jti'ticotic ta ana li chij ta q'uine yu'un la po'ot xa xmile li Jchanubtasvaneje”, xavutic c'otel —xiyutoticotic ti Jesuse.

19 Ijch'unticotic ti c'usi iyal ti Jesuse, ijmeltsanticotic ti jve'elticotic.

20 C'alal ic' xa'ox osile, ijchol jbaticotic ta mexa xchi'uc ti Jesuse. 21 Ti c'alal yolel chive'oticotique —Ta melel chacalbeic, oy junoxuc ti chavaq'uicon entrucale —xiyutoticotic ti Jesuse.

22 Ti c'alal ica'iticotique, icat o co'onticotic.

—Cajval ¿mi vo'on van? —xcuticotic jujuntal.

23 —I'i. Ja' li much'u jun jpulatu chive'jchi'uque.

24 Ta melel vo'on ti co'ol crixchanootique chquich' milel chac c'u cha'al ts'ibabil onox ta sc'op Rioxe. Abol sba li much'u chiyac' entrucale. Más lec ti manchuc i'ayane —xi ti Jesuse.

25 Ti Judase ti snopoj xa onox ti chac' entrucal ti Jesuse —Jchanubtasvanej, ¿mi vo'on van? —xi uc.

—Vo'ot —x'utat yu'un ti Jesuse.

26 Ti c'alal yolel chive'oticotique, istam jp'ej pan ti Jesuse. “Colaval” xut ti Rioxe, ja'o ixut ti pane.

—Ilo, ve'anic. Li'i ja' jbec'tal jtacupal —xiyutoticotic.

27 Istam noxtoc jun baso ya'lel uva, “colaval” xut ti Rioxe.

—Uch'an acotolic. 28 Li'i ja' jch'ich'el, ja' seña ti chc'ot onox ti c'usi ts'acal to iyal ti Jtote ti ta jch'ich'el ctoej lamulique. 29 Chacalbeic ti mu xa bu chcuch' li ya'lel uvae. Ja'to chcuch' ti c'alal tey

xa tsobolotic jcotoltic yo' bu chac' jpas mantal ti Jtote —xiyutoticotic ti Jesuse.

*Ja' li' yaloj ti “chaval ti mu xavojtiquinone”,
x'utat yu'un Jesús ti Pedroe*

(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

³⁰ Ti c'alal laj jq'uevujintaticotic ti Rioxe, libatoticotic ta vits Olivotic.

³¹ —Li' ta jliquele chacomtsanicon acotolic. Ts'ibabil onox: “Ti Rioxe ta la xac' ta milel ti much'u st'ujoj chispasotic ta mantale. Ti c'alal xmilee, ta la stani sbaic ech'el ti xchi'iltaque, co'ol la c'u cha'al chij ti ta stani sba ech'el mi imile li xchabielique”, xi ts'ibabil. ³² Ti c'alal xicha'cuxie, chibat ta Galilea. Tey xa chc'ot ataicon —xiyutoticotic ti Jesuse.

³³ —Ac'u mi xascomtsan li yantique, pero li vo'one mu xajcomtsan —xi li Pedroe.

³⁴ —Ta melez chacalbe, lavi ta ac'ubaltique ti c'alal mu to'ox ch-oc' queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu xavojtiquinone —x'utat yu'un ti Jesuse.

³⁵ —Muc ta alel mi co'ol lilajotique. Jamal chcal ti xacojtiquine —xi li Pedroe.

Ja' yech icalticotic uc.

*Ja' li' yaloj ti isc'opon Riox ta Getsemaní ti Jesuse
(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)*

³⁶ Tey lic'ototicotic ta Getsemaní sbi xchi'uc ti Jesuse.

—Chotlanic li'toe yu'un chba jc'opon Riox le'toe —xiyutoticotic.

³⁷ Ti Jesuse ja' iyic' ech'el li Pedroe xchi'uc xcha'va'al screm ti Zebedeoe. Iyat la yo'on ti Jesuse. Yan la sba yo'on iya'i.

³⁸ —Chcat co'on tajmec, chicham ya'el. Comanic li'toe. Mu me xavayic uc —x'utatic la li oxvo'e.

³⁹ Ti Jesuse ijelav to la ech'el jset'. Isquejan la sba, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc. Isc'opon la Riox.

—Tot, ti xu'uc to ti mu xichame, lec. Pero ma'uc me xc'ot li c'usi chal co'on jtuque, ja' ac'u jpas li c'usi chac'an li vo'ote —xi la isc'opon Riox ti Jesuse.

⁴⁰ Ti c'alal laj sc'opon Rioxe, isut la tal yo' bu li oxvo' jchi'iltaque. Vayemic la yul staelic. I'albat li Pedroe:

—¿Mi mu xcuch avu'unic junuc ora ya'el li vayeले? ⁴¹ Mu me xavayic, c'oponic Riox yo' mu xapasic o li c'usitic chopole. Ta meले avo'onicuc ac'oponic Riox, pero lapat axoconique mu xu' yu'un —x'utat la.

⁴² Ti Jesuse ba la sc'opon Riox noxtoc:

—Tot, yu'un avaloj ti chichame, xu' xicham —xi la.

⁴³ Ti c'alal isut tale, vayemic yul staelic noxtoc li oxvo'e yu'un la mu xcuch cha'iic li vayeले. ⁴⁴ Ti Jesuse ba la sc'opon Riox ta yox'ech'elal. Ja' no la yech iyal chac c'u cha'al iyal ta ba'yie. ⁴⁵ Ti c'alal isut tale —Xu' mi chavayic toe. Mi chacuxic to, cuxic. Ista xa yora ti chi'aq'ue entrucal ta stojol jmulaviletic, vo'on ti co'ol crixchanootique.

⁴⁶ Licanic, batic. Q'uelavilic, le' xa xtal li much'u chiyac' entrucale —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yalaj ti itsaque ti Jesuse

(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Ti c'alal xyaquet chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o tey ic'ot ti Judase. Ja' lajchavo'otitic o ta yajchanc'op

ti Jesuse. Ep crixchanoetic xchi'inoj c'otel; oy yespadaic, oy ste'ic. Ja' stacojic ech'el ti totil paleetique xchi'uc ti cajmeltsanejc'optic, vo'otic li j'israelotique. ⁴⁸ Ti Judase yaloj xa onox la c'u x'elan chac' entrucal ti Jesuse:

—Ti much'u ta jbutse, ja' me xatsaquic —xi onola.

⁴⁹ Ti Judase inopoj yo' bu ti Jesuse:

—¿Mi li'ote? Jchanubtasvanej —xut.

Ja'o isbutse.

⁵⁰ —Jchi'iltic, ti c'usi tal apase, paso ta ora —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ja'o inopoj ti crixchanoetique, istsaquic ti Jesuse, ixchuquic.

⁵¹ Oy jun jchi'ilticotic ta yajchanc'op ti Jesuse, isloq'ues yespada, istuch'be jun xchiquin ti smozo más totil palee.

⁵² —Tic'o ta sna lavespadae —x'utat yu'un ti Jesuse—. Ti much'u chmilvan ta espadae ja' no'ox yech ta espada ta xcham uc. ⁵³ ¿Mi mu xana' ti xu' ta jc'opon ta ora ti Jtote yo' xistacbe o tal más ta sesenta mil yaj'anjeltac spojicone? ⁵⁴ Pero ma'uc yech ta jpas, yu'un persa ta xc'ot ti c'usi ts'ibabil ta sc'op Rioxe —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁵⁵ Ti Jesuse iyalbe ti crixchanoetique.

—¿C'u yu'un ti ta espada ta te' tal atsaquicon chac c'u cha'al j'eleq'ue? Ti tey onox chichanubtasvan ta ti' muc'ta templo jujun c'ac'ale, ¿c'u yu'un ti mu teyuc no'ox atsaquicon ya'ele? ⁵⁶ Ti x'elan tal atsaquicone, ja' ic'ot ti yech onox sts'ibaojic ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee —xi ti Jesuse.

Vo'oticotic li yajchanc'opoticotique lijatavotitic. Stuc xa tey ijcomtsanticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ti Jesuse

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Ti c'alal istsaquic ti Jesuse, li' iyiq'uic tal ta sna Caifase, ja' ti totil palee. Tey tsobol ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique. ⁵⁸ Li Pedroe nomnomtic tijil tal ta spat ti Jesuse. Ti c'alal iyul ta sna ti más totil palee, ixchi'in la ta chotlej ta ti'na jayvo' jchabiejtemplo yu'un la tsc'an cha'i c'u x'elan chcom o sc'oplal ti Jesuse.

⁵⁹ Ti totil paleetique xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique, lic la sa'ic cha'vo' xchi'ilic ta meltsanejc'op ti co'ol c'usi chalique yu'un la tsa'beic smul ti Jesuse yo' xmile oe. ⁶⁰ Pero mu la bu istaic ti cha'vo' co'ol c'usi chalique. Yech no la ti ep jnopmulile, mu la co'oluc ti c'usi chalique. Isva'an la sbaic otro cha'vo' jnopmulil.

⁶¹ —Li vinic li'i ca'yojticotic ti iyal ti xu' tslomes li stemplo Rioxe, ti xu' la chcha'va'an ta oxib c'ac'ale —xiic la.

⁶² Ti totil palee isva'an la sba.

—¿C'u yu'un ti mu xatac'ave? ¿Mi yech avaloj chac taje? —xut la ti Jesuse.

⁶³ Mi jp'el mu la bu itac'av ti Jesuse. Ti totil palee isjac'be la noxtoc:

—Ti Riox cuxul ta sbatel osile cha'i li c'usi chajac'bee. Jamal xavalbotitic mi vo'ot ti st'ujojot Riox chapasoticotic ta mantale. ¿Mi vo'ot Xch'amalot ti Rioxe? —xut la.

64 —Vo'on —xi la ti Jesuse—. Chacalbeic noxtoc, vo'on ti co'ol crixchanootique, chavilic chlic jpas ta mantal crixchanoetic ta syu'el ti Rioxe. Ts'acal to chil scotol crixchanoetic ti ta toc chicha'sut tale —xi la ti Jesuse.

65 Ti más totil palee isjat la sc'u', yu'un la istabe xa smul ti yaloje.

—Ica'itic xa ti tsp'is sba ta Rioxe. ¿C'u xa stu cu'untic yan rextico? 66 ¿C'usi chanopic uc? —xut la ti xchi'iltac ta meltsanejc'ope.

—Ac'u chamuc ta jmoj —xiic la.

67 Ja'o la istubtabeic sat ti Jesuse, ismajic la. Jlom la ist'axbeic ta majel sat.

68 —Mi yech chaval ti vo'ot Cristoote, alo ca'tic much'u lasmaj —xutic la.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pedroe ti mu xojtiquin ti Jesuse

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

69 Li Pedroe tey la chotol ta ti'na. Ital la c'oponatuc yu'un jun quiarail:

—Li vo'ot uque ja' achi'il li Jesuse ti liquem tal ta Galileae —x'utat la.

70 Li Pedroe iyal la yo' bu tsobolique ti mu xojtiquin ti Jesuse:

—Mu jna' li c'usi chavale —xut la.

71 Ja'o la ibat ta ti'be li Pedroe. I'ojtiquine la yu'un otro jun quiarail.

—Li vinic le'e ja' xchi'il li Jesus Nazarete —xut la ti crixchanoetic ti tey tsobolique.

72 —Lojriox mu xcojtiquin li vinic chavale —xi la li Pedroe.

73 Ta jliquel o tal la sc'oponel yu'un crixchanoetic li Pedroe:

—Ta melel ja' achi'il li Jesuse yu'un ja' yech chac'opoj chac c'u cha'al chc'opoje —x'utat la.

⁷⁴ —Lojriox mu xcojtiquin li vinic chavalique —xi la.

Ja'o la i'oc' quelem. ⁷⁵ Li Pedroe iyul la ta sjol ti yech onox i'albat yu'un ti Jesuse: “Ti c'alal mu to'ox ch-oc' queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu xavojtiquinone”, x'utat onox yu'un ti Jesuse. Iloc' la li Pedroe, ba la yoq'uita sba tajmec.

27

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol covierno Pilato ti Jesuse

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

¹ Ti c'alal isacube, ti totil paleetique xchi'uc ti cameltsanejc'optic vo'otic li j'israelotique, isnopic c'u x'elan chc'ot stic'beic smul ti Jesuse yo' x'aq'ue o ta milel yu'un ti covierno. ² Ixchucbeic ech'el sc'ob, ba yac'beic entrucal ti covierno Poncio Pilatoe.

Ja' li' yaloj ti ismil sba stuc ti Judase

³ Ti Judase, ti much'u iyac' entrucal ti Jesuse, ti c'alal iya'i ti inop xa sc'oplal ti chmile ti Jesuse, ba sutes li treinta plata ti i'ac'bat yu'un ti totil paleetique xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique.

⁴ —Ijta xa jmul yu'un icac' entrucal li much'u ch'abal smule —xut c'otel.

—Li vo'oticotique mu c'u jcuentaticotic o; ta amul atuc —x'utat.

⁵ Ti Judase isten comel ta ti' muc'ta templo li taq'uine, ba xchuc snuc' ta ch'ojon. Ismil sba stuc.

⁶ Ti totil paleetique istsobic li taq'uine.

—Mu ya'uc jcaptic ta limoxna li taq'uin li'i, yu'un stojol xch'ich'el jun vinic —xut sbaic.

⁷ Co'ol isnopic ti tsmanic o jset' osile. Ja' chcom ta smuquenalic mi oy li' ichamic jchi'iltactic ti nom liquemic tale. Ja' ismanbeic yosil li jpatp'ine.

⁸ Li osile “Ch'ich' Lum” isbiin yu'unic. Ja' yech sbi c'al tana. ⁹ Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti Jeremías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee: “Tsutesbat li treinta platae, ja' stojol ti much'u mu sc'anic ti tspasvan ta mantale, yu'un ja' yech yepal tstoic ti much'u chac' entrucale. ¹⁰ Yosil jpatp'in ta smanbeic, xiyut ti Rioxe”, xi onox.

*Ja' li' yaloj ti tey xa ta stojol Pilato ti Jesuse
(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)*

¹¹ Ti Jesuse tey xa ta stojol Pilato.

—¿Mi yech ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale? —x'utat yu'un ti Pilatoe.

—Yech —xi ti Jesuse.

¹² Ti totil paleetique xchi'uc ti cajmelt-sanejc'optique ep isnopbeic smul ti Jesuse, pero muc xta'c'av.

¹³ —¿Mi mu xava'i ti chalic ti toj ep amule? —xi ti Pilatoe.

¹⁴ Muc xta'c'av ti Jesuse. Ti Pilatoe xch'ayet xa yo'on ti muc spac sc'oplal ti Jesuse.

*Ja' li' yaloj ti jmoj xa chich' milel ti Jesuse
(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)*

¹⁵ Ta jujun sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'tique, ti Pilatoe isloq'ues jun jchuquel ti bu junucal tsc'anic loq'uesbel ti jchi'iltactique. ¹⁶ Tey tiq'uil ta chuquel jun jchi'iltic vinajem sc'oplal ti toj pucuje, Barrabás

sbi. ¹⁷ C'alal tey tsobolic scotol ti jchi'iltactique —¿Much'u junucal ti chajloq'uesbeique? ¿Mi ja' li Barrabase, mi ja' li Jesuse ti chal ti ja' t'ujbil yu'un Riox chaspasic ta mantale? —x'utatic yu'un ti Pilatoe.

¹⁸ Ti x'elan iyal ti Pilatoe, yu'un sna'oj ti yit'ixal no'ox yo'onc ti totil paleetique ti iyaq'uic entrucal ti Jesuse.

¹⁹ Ti Pilatoe, c'alal tey chotol yo' bu chal c'u x'elan chcom sc'oplal ti much'u tsmeltsanbe sc'oplale, ja'o itacbat tal mantal yu'un ti yajnile. “P'ijan me, mu me xavilbajin li vinique yu'un ch'abal smul. Yu'un ijvaychin samel, icat o co'on tajmec”, xi tal ti antse.

²⁰ Ti totil paleetique xchi'uc ti cajmelt-sanejc'optique isp'ijubtasic ti crixchanoetique ti ja' ac'u sc'anic loq'uesbel ti Barrabase, ti ja' ac'u yalic ti ac'u yich' milel ti Jesuse.

²¹ Ti Pilatoe isjac' noxtoc ti much'u junucal tsloq'uese.

—Ja' loq'ueso li Barrabase —xiic.

²² —¿C'usi ta jcha'le li Jesuse ti iyal ti ja' t'ujbil yu'un Riox chaspasic ta mantale? —xi ti Pilatoe.

—jipano ta cruz! —xiic scotolic.

²³ —¿C'usi smul avu'unic? —xi ti Pilatoe.

Más to tsots i'avanic:

—jipano ta cruz! —xiic tajmec.

²⁴ Ti Pilatoe c'alal iyil ti mu x'ich'e ta muq'ue, ti x'avlajet tajmec ti jchi'iltactique, istac ta c'anel vo', ispoc sc'ob yo' xilic o ti jchi'iltactique ti mu stic' sbae.

—Mu vo'onicon chcom ta jba ti chmile li vinic li'i ti ch'abal smule; vo'oxuc chcom ta abaic —x'utatic yu'un ti Pilatoe.

²⁵ —Xu'. Comuc ta jbaticotic xchi'uc col jch'amalticotic ti chmilee —xiic scotolic.

²⁶ Ti Pilatoe isloq'ues ta chuquel ti Barrabase. Ja'o iyalbe ti yajsolterotaque ti ac'u yac'beic arisial ti Jesuse. Ti c'alal laj yac'beique, iyac' orten ti ac'u ba sjipanel ta cruze.

²⁷ Ti yajsolterotac coviernoe iyiq'uic ochel ta yut palacio ti Jesuse. Istsob sba scotol ti solteroetique.

²⁸ Isloc'beic sc'u' ti Jesuse, islambeic natil tsajal c'u'ul. ²⁹ Ixotic ch'ix, ixojbeic ta sjol, ja' la scorona ti ta alele. Iyac'beic jun aj ta sbats'ic'ob, ja' la sbaston ti ta alele. Isquejan sbaic ta yichon ti Jesuse, iyich'ic ta muc' yilel.

—¡Toj leclec aba ca'uctic ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale! —xutic.

³⁰ Istubtaic. Isquilbeic ti aje, isjisbeic ta sjol. ³¹ Ti c'alal laj slabanique, isloc'beic ti tsajal c'u'ule, ja' iyac'beic slap ti sc'u' onoxe. Iyiq'uic ech'el, ba sjipanic ta cruz.

Ja' li' yalaj ti icham ta cruz ti Jesuse

(Mr. 15.21-41; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

³² Ti c'alal iloq'uic ech'el ti solteroetique xchi'uc ti Jesuse, isnupic ta be jun jchi'iltic ta jurioal, Simón sbi. Ti Simone liquem tal ta jun jteclum, Cirene sbi. Ti solteroetique iyaq'uic ta persa ti Simone ti ac'u scajan ech'el ta snequeb scruzal ti Jesuse.

³³ Ti Jesuse iyiq'uic ech'el yo' Gólgota sbie. Li Golgotae “Baquel Jol Anima”, xi smelol. ³⁴ Iyac'beic

binagre capal xchi'uc c'usi ch'a, pero muc xuch',
yu'un iya'i ti ja' spajesobil sc'uxul li lavuxe.

³⁵ Ti solteroetique isjipaníc ta cruz ti Jesuse. Ts'acal to ixch'acbe sbaic ti sc'u'e. Itajinic isq'uelic ti much'u junucal chich' julique. Ja' ic'ot ti yech onox iyal ti yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee: “Ta la xch'acbe sbaic li sc'u' spoq'ue. Ta la xtajinic, ta la sq'uelic ti much'u junucal chich' julique”, xi onox. ³⁶ Ichoti ti solteroetique, ixchabiic ti Jesuse. ³⁷ Isbajbeic jpech tabla ta sjol scruzal ti Jesuse, tey yaloj ti c'usi smul ti imile oe. “Li'i ja' Jesús, yajpasvanejic ta mantal li jurioetique”, xi ts'ibabil.

³⁸ Oy cha'vo' j'elec' co'ol isjipaníc ta cruz xchi'uc ti Jesuse, jun scruzal ta sbats'ic'ob, jun ta surto. Ti scruzal Jesuse ja' ta o'lol. ³⁹ Ti much'utic tey i'ech'ique ilabanvanic, isjimulan sjolic.

⁴⁰ —Aval ti chalomes li muc'ta temploe, ti xu' chacha'va'an ta oxib c'ac'ale. Yech'o un pojoquic aba un. Mi yech ti vo'ot Xch'amalot ti Rioxe, yalanquic tal un —xutic.

⁴¹ Ilabanvanic uc ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique.

⁴² —Iyet'esbe xchamelic li crixchanoetique. Li stuc une mu xu' scolta sba un. Mi yech ti ja' chispasotic ta mantal vo'otic li j'israelotique, ac'uquic yaluc tal ta ora un yo' jch'untic oe. ⁴³ Iyal ti chcoltaat yu'un ti Rioxe. Ac'uquic coltaatuc ta ora un mi yech ti lec ch-ilee. Yu'un iyal ti ja' Xch'amal ti Rioxe —xut sbaic.

⁴⁴ Ilabanvanic uc ti cha'vo' j'eleq'ue ti co'ol jipa-jtic ta cruz xchi'uc ti Jesuse.

⁴⁵ Ta ol c'ac'al i'ic'ub. Ta oxib to ora xmal isacub.

⁴⁶ Ta oxib ora xmal ja'o tsots i'avan ti Jesuse:

—Elí, Elí ¿lama sabactani? —xi. Ti c'usi iyale, “Cajval, Cajval, ¿c'u yu'un ti acomtsanone?” xi smelol.

⁴⁷ Oy jayvo' ti iya'iique.

—Ja' chapta ti j'alc'op Elíase —xiic.

⁴⁸ Ja'o ibat ta anil jun ti much'u iya'ie, ba stam tal esponja. Ists'aj ta binagre, ixoj ta aj, iyac'be sts'uts' ti Jesuse.

⁴⁹ —Mu xavac'be. Jq'ueltiquic mi chtal syalesel ta cruz yu'un ti Elíase —x'utat yu'un ti yantique.

⁵⁰ Ti Jesuse tsots i'avan noxtoc, ja'o xa iloc' xch'ulel. ⁵¹ Ja'o ijat ta o'lol ti muc'ta poc' sc'alobil li muc'ta temploe. Ijat yalel c'alal yoc. I'ech' tsots niquel. Li muc'tic tone laj voc'uc. ⁵² Ijam muquenaletic, ep icha'cuxiic ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti c'alal ichamique. ⁵³ Iloq'uc ta smuquenalic pero muc x'ochic tal ta ora li' ta yutil Jerusalene. Ja'to i'ochic tal ti c'alal icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Jesuse. I'ileic yu'un ep crixchanoetic li' ta Jerusalene.

⁵⁴ Ti capitan solteroe xchi'uc ti yajsolterotaque ti tey ta xchabiic ti Jesuse, ix'i'ic tajmec ti c'alal i'ech' ti niquеле, xchi'uc ti c'alal iyilic ti c'usitic ic'ote.

—Melel ti ja' xch'amal Rioxe —xut sbaic.

⁵⁵ Tey ep antsetic noxtoc, nom tsq'uelic ti jipil ta cruz ti Jesuse. Ja' li much'utic ixchi'inic ta xanvil ta estado Galilea ti Jesuse, ti ismac'linique. Xchi'inojic tal c'alal ital li' ta estado Judeae. ⁵⁶ Tey capal li María liquem tal ta Magdalae, xchi'uc li otro jun Maríae, li sme'ic Jacoboe xchi'uc li Josee.

Tey noxtoc sme'ic li scremotic Zebedeoe, ja' li Jacoboe xchi'uc li Juane.

Ja' li' yalaj ti imuque ti Jesuse

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁵⁷⁻⁵⁸ Oy jun jchi'iltic jc'ulej, liquem tal ta jteclum Arimatea, José sbi. Yich'oj ta muc' uc ti Jesuse. C'alal ic' xa'oxe, li Josee ba sc'opon ti Pilatoe, ba sc'anbe spat xocon ti ánima Jesuse. Ti Pilatoe iyac' permiso. ⁵⁹ Ti Josee isyales ta cruz ti ánima, ispix ta saquil poc'. ⁶⁰ Ba stic' ta ch'objil ton, ja' smuquenal ti Josee. Isetetin tal muc'ta setset ton, ismac o comel li ti'ch'ene, ibat. ⁶¹ Li María liquem tal ta Magdala xchi'uc li otro jun María, tey chotol icomic ta ti'ch'en.

Ja' li' yalaj ti ixhabibeic smuquenal Jesús ti solteroetique

⁶² Svoljeal ox ijchapjbatic ti ta jcuxtuc ta savaroe, istsob sbaic scotol ti totil paleetique xchi'uc ti jfariseoetique. Ba sc'oponic ti Pilatoe.

⁶³ —Señor Gobernador, jna'ojticotic ti ja' yech iyal c'alal cuxul to'ox ti jlo'lovaneje: “Ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi loq'uel ta jmuquenal”, xi. ⁶⁴ Alo mantal ti ac'u ba smaquel lec li muquenale, ti ac'u xchabiel oxibuc c'ac'ale. Yu'un yic'al xba sloq'uesic ta ac'ubaltic li yajchanc'optaque, yic'al xalbeic li crixchanoetique ti icha'cuxi xa loq'uel ta smuquenale, yic'al más to ep xch'unic o lo'loel li crixchanoetique —xutic ti Pilatoe.

⁶⁵ —Tey li solteroetique, iq'uic ech'el. Ac'u ba smaquic, ac'u ba xchabiic ti bu c'alal xu'e —x'utatic yu'un ti Pilatoe.

⁶⁶ Ba smaquic lec li ti'il muquenale. Iyac'beic seyo li tone. Ti c'alal laj smaquique, tey com xchabiic ti solteroetique.

28

Ja' li' yaløj ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Jesuse

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Svoljeal ox ijcutic, c'alal naca to'ox xc'ot ta teq'uel ta primero c'ac'al xemanae, ja' li romincoe, li María liquem tal ta Magdalaē xchi'uc li otro jun Maríaē, ba sq'uelbeic smuquenal ti Jesuse. ² C'alal mu to'ox chbatique, i'ech' tsots niquel, istac tal jun anjel ti Cajvaltique. Yul setetin loq'uel li smac sti'il ch'ene, ichoti ta sba li tone. ³ Ti anjele oy xjobal chac c'u cha'al chavuc ti xlebluje. Sac tajmec ti sc'u'e. ⁴ Ti c'alal iyilic anjel ti solteroetique ti ta xchabiic li ti' ch'ene, xt'eleletic xa ta xi'el, chamem icomic yilel.

C'alal ic'otic ta ch'en li antsetique, i'albatic la yu'un ti anjele:

⁵ —Mu me xaxi'ic. Jna'oj ti ja' chasa'ic ti Jesuse ti icham ta cruze. ⁶ Mu xa bu li'i; icha'cuxi xa chac c'u cha'al layalbeic onoxe. La' q'uelavilic yo' bu istelanic to'oxe. ⁷ Batanic ta ora, ba albeic li yajchanc'optaque ti icha'cuxi xae. Albeic ti ba'yi chbat ta Galileae. Tey chc'ot staic. Ja' no'ox chacalbeic —x'utatic la.

⁸ Li antsetique mu xa la a'ibaj c'usi tsnopic, mi chi'ic, mi jun la yo'onic. Anil tal yalboticotic, vo'oticotic li yajchanc'opoticotic ti Jesuse. ⁹ Ti c'alal italique, isnupic la ta be ti Jesuse.

—¿Bu chabatic? —x'utatic la.

Li antsetique isquejletaic la, ismeybeic la yoc, iyich'ic la ta muc'.

¹⁰ —Mu xaxi'ic. Ba albeic li jchi'iltaque, ja' li much'utic co'ol quich'octic ta muc' ti Jtotic Riox jchi'uctique, ti ac'u baticuc ta Galileae. Tey chc'ot staicon —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usi iyalic ti solteroetique ti jch-abimuquenale

¹¹ Ti c'alal mu to'ox chulic li antsetique, ja'o iyulic ta jteclum jayvo' solteroetic ti ixchabibeic smuquenale ti Jesuse. Yul yalbeic totil paleetic ti c'usitic iyilique. ¹² Ti totil paleetique istsob sbaic ta ora xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique. Co'ol isnopic ti c'usi tspasique. Iyac'beic la ep taq'uin ti solteroetique.

¹³ —Ja' yech xavalic: “Ti c'alal listsacoticotic vayel ta ac'ubale, ti ánimae ay sloq'uesel yu'un li yajchanc'optaque”, chianic me. ¹⁴ Ti mi iya'i li coviernoe, tey chba jmeltsanticotic ac'oplalic yo' mu xasmilic oe —xutic la ti solteroetique.

¹⁵ Ti solteroetique ixch'amic la ti taq'uine, ja' yech iyalic chac c'u cha'al i'albatique. Scotol li jchi'iltactic ta jurioale ja' yech chalic c'al tana ti muc xcha'cuxi ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usi yabtel iyac'be comel ti buluchvo'yajchanc'ope

(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁶ Vo'oticotic li buluchvo' yajchanc'opoticotic ti Jesuse, libatoticotic ta Galilea. Tey lic'ototicotic ta vits yo' bu yalojboticotic onox ti Jesuse. ¹⁷ Ti c'alal iquilticotic ti Jesuse, ijquejletaticotic. Pero oy cha'vo' oxvo' ti muc xch'unic ti ja' ti Jesuse.

18 —Vo-on li'ac'bat jcuntain vinajel balamil.
19 Yech'o un batanic ta sjunlej balamil, ba albeic
crixchanoetic ti c'usi lalcalbeique. Ac'bo yich'ic vo'
ta scuenta ti Jtote, ta jcuenta vo'on li Ch'amalilone,
ta scuenta ti Ch'ul Espíritue. Ja' seña ti chiyich'ic ta
muq'ue. 20 Chanubtasic chac c'u cha'al lajchanub-
tasiq ue yo' xch'unic o uc ti c'usitic lalcalbeique.
Na'ic me ti li' jchi'inojoxuc o ti c'u sjalil mu to'ox
bu chlaj li balamile —xiyutoticotic ti Jesuse.

**Sc'op riox: ja' li' yaløj ti chac' jcuxlejaltic ta
sbatel osli ti cajvaltíc Jesucristoe
New Testament in Tzotzil Zinacantan; tzo
(MX:tzo:Tzotzil)**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tzotzil

Dialect: Zinacantan

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tzotzil

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2023 from source files dated 29 Jan 2022

f6d89cf8-4336-5296-a8d0-5fb6684eee12